

SOCIOEKONOMISK ANALYS FÖR SKÅNE-BLEKINGE - UTKAST

Region Skåne, Region Blekinge

2020-09-22

Innehåll

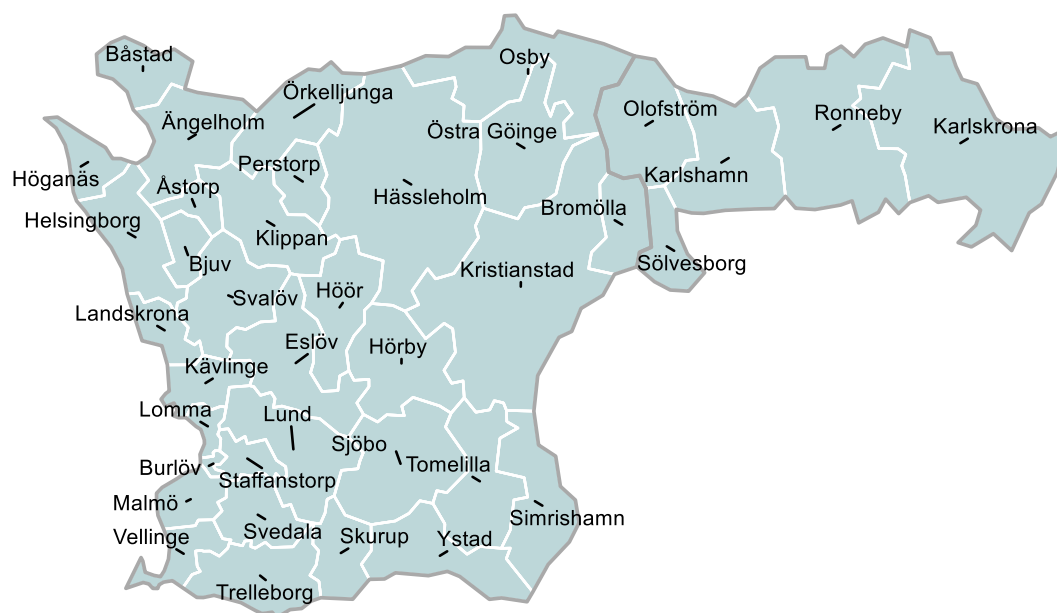
Förord	5
Sammanfattning	6
Påverkan av covid-19-pandemin	7
Utmaningar och möjligheter	7
Ett smartare Europa genom innovativ och smart ekonomisk omvandling	8
Förbättra de små och medelstora företagens tillväxt och konkurrenskraft och främja innovation	9
Riskkapital	10
Ett grönare och koldioxidsnålare Europa	10
Miljösituationen i Skåne-Blekinge	10
Särskilda förutsättningar i Skåne och Blekinge	12
Cirkulär ekonomi	14
Ett mer socialt Europa	14
Grupper långt ifrån arbetsmarknaden	14
Kompetensförsörjning	16
Inledning	17
Befolkningsutveckling	18
Regionala obalanser i Sydsverige	25
Sysselsättningsutveckling	28
Branschstruktur och styrkeområden	36
Sysselsättning per bransch	36
Arbetsställestorlek	38
Sårbarhet	39
Smart specialisering	41
Bakgrund	41
Skånes och Blekinges innovationsstrategier	41
Branschstruktur i Skåne och Blekinge	43
Tillväxt av förädlingsvärden och antal anställda inom specialiseringsområden	45
Forskning och utveckling	47
Riskkapital i Skåne-Blekinge	48
Riskkapitalförsörjning i Skåne-Blekinge	48
Erfarenheter från SEF I och II	51
Pendling	53

Inpendling	53
Utpendling	53
Företagande	55
Nyföretagande	55
Aktiva företagare	56
Hur försörjer sig befolkningen?	60
Anknytning till arbetsmarknaden	60
Anknytning till arbetsmarknaden efter kön	64
Anknytning till arbetsmarknaden efter utbildning	67
Anknytning till arbetsmarknaden efter härkomst	71
Anknytning till arbetsmarknaden efter föräldrars utbildningsnivå	76
Inträde in i arbete eller studier	77
Arbetslöshet	81
Arbetslöshetens utveckling från 2008	81
Långtidsarbetslöshet	85
Kompetensförsörjning	88
Omställningsbehov	93
Funktionsvarierades situation på arbetsmarknaden	95
Utbildning	97
Befolkningens utbildningsnivå	97
Behörighet till gymnasieskolan	102
Övergång till högskola	104
Ohälsa	106
Yrkesstruktur	109
Fattigdom	113
Människor med risk för fattigdom eller social utslagning	113
Barnfattigdom	115
Ett grönare och koldioxidsnålare Europa	117
Miljösituationen i Skåne-Blekinge	117
Särskilda förutsättningar i Skåne och Blekinge	118
Biologisk mångfald	119
Hav, vatten och kust	119
Klimat och energi	119
Resursanvändning	120

Luftkvalitet.....	120
Cirkulär ekonomi _____	120
Prioritering av mål _____	120
Bruttoregionprodukt, produktivitet och skattekraft _____	122
BRP och produktivitet _____	122
Daglönsummor _____	124
Skattekraft _____	125
Referenser _____	127

Förord

Denna rapport är avsedd att vara ett underlag till utformandet av den regionala planen för det kommande ESF-programmet och det regionala strukturfondsprogrammet (ERUF) för NUTS2-regionen Sydsverige, vilken omfattar Skåne och Blekinge. Avsikten är att ge en fördjupad bild av regionens demografi, arbetsmarknad, näringsliv och regionalekonomi. Särskild vikt läggs vid att beskriva befolkningens aktiviteter, dvs hur invånarna försörjer sig och vilken position de har på arbetsmarknaden. Ambitionen är att beskriva befolkningens anknytning till arbetsmarknaden inte bara som helhet utan även fördelat på kön, härkomst, utbildning och social bakgrund. Eftersom förutsättningarna och behoven av insatser varierar starkt inom regionen är ytterligare en ambition att så långt möjligt redovisa läget i regionen olika kommuner.

Sammanfattning

Syftet med detta kapitel är att ge en sammanfattning av den gemensamma analys som gjorts inför arbetet med att ta fram ett nytt regionalfondsprogram (ERUF) respektive en ny regional plan för Europeiska Socialfonden (ESF) avseende programperioden 2021-2027. Territoret för programmet är NUTS-regionen Sydsverige, vilken omfattar Skåne och Blekinge. För att undvika förväxling med andra samverkansområden med samma namn har vi strävat efter att genomgående benämna regionen som ”Skåne-Blekinge”.

Nedan följer en kort sammanfattning av den analys som redovisas i bilaga xx:

- Finanskrisen 2008/09 drabbade regionen kraftigt. Framför allt industritunga arbetsmarknadsregioner i relation till regioner med en större tjänstesektor har haft en svagare ekonomisk utveckling. Det har skett en urbanisering som inneburit en större koncentration av den ekonomiska aktiviteten till större och tätare regioner. De tre stora funktionella arbetsmarknadsregionerna (FA) i landet har ökat i ekonomisk betydelse och står för en stor andel av rikets tillväxt och har ökat kraftigt sedan finanskrisen. Att Malmö-Lund FA finns i Skåne-Blekinge påverkar de inomregionala skillnaderna kraftigt. Likaså skiljer sig branschstrukturen och graden av diversifierat näringsliv sig åt inom regionen, där den kunskapsintensiva tjänstesektorn är koncentrerad i den västra delen av regionen, medan östra Skåne och Blekinge har en högre koncentration av tillverkningsindustri.
- Den ekonomiska återhämtningen i vissa delar av regionen har gått långsamt sedan finanskrisen och dessa har generellt haft en svårare omställningsperiod. Antalet sysselsatta i industrin minskar generellt och flera kommuner i regionen har ett stort industriberoende och har haft svårt att kompensera med en tillväxt i andra branscher.
- Strukturomvandlingen har generellt gynnat stora regioner med agglomerationsfördelar. Dessa har god tillgång till kvalificerad arbetskraft, ett diversifierat näringsliv som innebär stora möjligheter att hitta leverantörer och samverkanspartners i närområdet och god tillgång till utbildning och forskning. Därtill har de ofta god tillgänglighet både nationellt och internationellt. I Skåne-Blekinge har det främst yttrat sig i en kraftigare ekonomisk tillväxt i Malmö-Lund FA (som omfattar bland annat Malmö, Lund och Helsingborg med kranskommuner).
- Arbetslösheten är, trots god ekonomisk utveckling under det senaste decenniet, fortsatt hög, framför allt för personer i utsatt ställning såsom lågutbildade och utrikesfödda. Vidare ökar antalet långtidsarbetslösa, vilka har blivit en allt större del av de arbetslösa. Effekterna av covid-19, som startade våren 2020, är för tidiga att uttala sig om men det finns en risk för att de som redan hade svag anknytning till arbetsmarknaden riskerar att hamna ännu längre ifrån arbetsmarknaden när gruppen arbetslösa växer.
- Samtidigt som antalet arbetslösa är fler och andelsmässigt högre än före finanskrisen indikerar flera undersökningar att bristen på arbetskraft är hög inom flera sektorer, till exempel vård- och omsorg, pedagogik och IKT. Såväl privata som offentliga arbetsgivare upplever bristen. Det verkar därför finnas ett visst gap mellan efterfrågan på kompetenser och arbetskraften som står till förfogande.
- Arbetsmarknaden är god för nästan alla med en gymnasial eller eftergymnasial yrkesutbildning. Som exempel kan nämnas lärare, poliser, personal inom vård och omsorg, ingenjörer och systemvetare, byggnadsarbetare med yrkesbevis, kvalificerade industriarbetare m.m. (Coronaepidemin som utbröt våren 2020 påverkar dock den kortsiktiga efterfrågan starkt).
- Regionen har en uppdelad arbetsmarknad så till vida att sysselsättningsgraden är markant lägre för framför allt utomeuropeisk födda än för inrikes födda. Sysselsättningsgraden behöver öka för att regionen på längre sikt ska kunna klara av den stora kompetensförsörjningsutmaning som man delar med stora delar av landets regioner.

- Att ha en gymnasieexamen blir allt viktigare för långsiktig etablering på arbetsmarknaden. Det finns skillnader i sysselsättningsgrad mellan de som har en eftergymnasial examen och de som har en gymnasial examen, men det stora gapet i sysselsättning finns mellan de som har en gymnasieexamen och de som saknar en sådan.
- Utbildning är en viktig faktor för strukturomvandling i näringslivet och för individers omställningsförmåga. Men det är också viktigt med utbildningsdimensionering och att befolkningens utbildning stämmer överens med den efterfrågan som finns på den regionala arbetsmarknaden.
- Utrikesfödda med utländsk examen har generellt svårt att komma in på arbetsmarknaden även om utbildning är inriktad mot bristyrken med hög efterfrågan, exempelvis lärare, tekniker, vård- och omsorg. Detta pekar på vikten av flexibla system för validering och kompletteringsutbildning.
- Trots omfattande reformer visar analysen att det är väldigt få med sjuk- och aktivitetsersättning som åter blir sysselsatta.

Påverkan av covid-19-pandemin

Den pågående coronapandemin har stor inverkan på utvecklingen just nu, men dess effekter är svåra att fånga i denna analys eftersom flertalet statistikällor släpar efter med ett år eller mer. Samtidigt är det viktigt att konstatera att de styrkor och utmaningar som analysen pekar på är strukturellt betingade och troligtvis inte påverkas av krisen på längre sikt. Det kan förmodas att krisen påskyndar en strukturomvandling som ändå skulle skett. De närmaste åren kommer dock att vara starkt präglade av krisen: Arbetslösheten kommer att stiga mycket kraftigare än vad som antogs innan krisen, BRP kommer att krympa och grupper som är svagt etablerade på arbetsmarknaden kommer att få ännu svårare att komma i arbete. Omvandlingen från varu- till tjänsteproduktion kommer att påskyndas, vilket även rymmer en geografisk dimension. Av 90-talskrisen och Finanskrisen 2008/09 kan vi se att de arbetstillfällena som försvann inom tjänstesektorn relativt snabbt ersattes, medan en stor del av industrijobben aldrig kom tillbaka. Återhämtningen skedde till stor del genom att nya arbeten inom tjänstesektorn växte i de större städerna, medan arbetstillfällena inom tillverkningsindustrin i mindre kommuner aldrig kom tillbaka. Krisens effekter på näringsliv och arbetsmarknad är naturligtvis svåra att förutse, men man kan spekulera i att den kommer att påskynda digitaliseringen av näringslivet, både genom stora statliga satsningar för att främja digitalisering och genom att digitala kommunikationsplattformar blivit viktiga för att ersätta fysiska möten. En annan trend under pandemin är tendenser till minskad globalisering. Möjligen kan företagen komma att värdera risk annorlunda och försöka bli mindre beroende av just-in-time-leveranser och satsa på lagerhållning av nyckelkomponenter och mera närliggande underleverantörer, d.v.s. att ingå i en värdekedja som är mindre internationell och mer regional/ nationell. De stora europeiska krispaket som är på väg kan även komma att påskynda klimatomställningen. Krisen har även inneburit en massiv utbildning i användandet av digitala kommunikationsplattformar, vilket även på lång sikt kan komma att påverka affärsresandet och delar av besöksnäringen, till exempel konferensarrangörer och hotell- och restaurangnäringen. Ytterligare en tänkbar utveckling är att länder och ekonomiska samarbeten (t.ex. inom EU) kan komma att prioritera närhet och kontroll av produktion av läkemedel och sjukvårdsmaterial.

Utmaningar och möjligheter

I den analys som gjorts inför arbetet med ERUF och ESF+ konstateras att regionen står inför ett antal utmaningar. Några av de största utmaningarna är den låga sysselsättningsgraden och produktiviteten. Regionen som helhet har lägre sysselsättningsgrad och högre arbetslöshet än genomsnittet i riket. Produktiviteten och bruttoregionprodukten per invånare är lägre än genomsnittet i riket. Med andra ord kan det uttryckas som att Skåne-Blekinge är sämre på att sysselsätta befolkningen och de som är sysselsatta producerar varor och tjänster av lägre värde än i riket som helhet. Ytterligare utmaningar återfinns inom miljö och klimat. Det kan

konstateras att Skåne-Blekinge inte uppfyller något av de nationella miljömålen som antagits riksdagen och som mäts på regional nivå. Skåne har en låg regional elproduktion, särskilt planerbar sådan, vilket ger utmaningar för elförsörjningen när fler bostäder och företag behöver mer el samt när transportsektorn elektrifieras.

Det finns också stora inomregionala skillnader. Sysselsättningen och befolkningen i västra Skåne växer kraftigt, medan östra Skåne och Blekinge har haft lägre sysselsättnings- och befolkningstillväxt. Denna utveckling stärkes efter finanskrisen 2008/09 och sedan dess har utvecklingen snarast rört sig mot att framför allt Malmö står för en växande andel av befolkningen och arbetstillfällena i regionen.

Den generella trenden mot urbaniseringen av arbetstillfällena och befolkning, ses även inom regionen. Större tätorter och centralorter i kommuner har generellt sett fått en demografisk struktur som skapar bättre förutsättningar för att hantera kommande demografiska utmaningar, medan mindre tätorter har gått en annan utveckling till mötes. Denna utveckling sker inte bara mellan kommuner utan även inom kommuner och mellan mindre och större tätorter.

Samtidigt kan det konstateras att Skåne-Blekinge har ett antal styrkor. Det finns en stark utbildnings- och forskningsinfrastruktur med universitet och högskolor väl spridda i regionen. Det finns även ett antal styrkeområden inom näringslivet. Regionen har goda förbindelser med omvärlden och i den västra delen finns en stor potential i en utökad integration av öresundsregionen.

Nedan följer en sammanfattning av de utmaningar och styrkor som kännetecknar regionen.

Ett smartare Europa genom innovativ och smart ekonomisk omvandling

Den ekonomiska utvecklingen inom regionen skiljer sig kraftigt åt mellan Skåne och Blekinge, men det finns även likheter. Båda länen har låg produktivitetstillväxt och som helhet präglas regionen av låg produktivitet. Detta beror delvis på branschstruktur, men i Skånes fall även på en frånvaro av stora arbetsgivare – ”ankarföretag” – som i samspel med mindre företag kan driva på utvecklingen. Blekingen har ett annat, mera storskaligt, näringsliv. I Blekinge län återfinns 23 procent av arbetstillfällena i näringslivet hos arbetsgivare med 250 personer eller fler anställda. Detta är den näst högsta andelen i Sverige och över riksgenomsnittet som ligger på 16,2 procent. Länet skiljer sig i relation till riket även genom att ha en lägre andel anställda inom företag med 10–249 sysselsatta. Däremot är andelen som är verksamma inom bolag med 1–9 anställda i nivå med riksgenomsnittet. De största företagen i regionen är Volvo personvagnar, NKT HV Cables, Ericson, SAAB Kockums samt Södra skogsägarna. I Skåne finns en betydligt lägre andel sysselsatta hos arbetsgivare med 250 personer eller fler anställda och istället en större andel av de sysselsatta i medelstora företag mellan 10–249 anställda. Det indikerar ett mer småskaligt näringsliv i Skåne än i Blekinge, även om det naturligtvis finns stora företag även i Skåne, såsom TetraPak, Sony. Peab m.fl. De stora företagens betydelse för Blekinge understryks också genom internationalisering med en stark utveckling av exporten som per capita är den näst högsta i landet samtidigt som de exporterande företagen har minskat.

Forskning och utveckling - Det finns universitet i Lund (med filial i Helsingborg), Malmö och i Alnarp (SLU) och högskolor i Kristianstad och Karlskrona. I Lund finns även de stora forskningsanläggningarna MAX IV och ESS. I regionen finns en tydlig specialisering inom forskningsområdena kopplade till Life Science, IKT och materialforskning.

I Skåne har sex olika specialiseringsområden prioriterats i den regionala innovationsstrategin: Tech, Life science och hälsa, Livsmedel, Avancerade material och tillverkningsindustri, Smarta hållbara städer och ESS, Max IV och Innovationssystemet Science Village.

I rapporten ”Skånska styrkeområden” prioriterades följande styrkeområden: förpackning, kemisk industri, IKT, Life Science, verkstadsindustrin, livsmedel och byggnadsindustrin. I varierad utsträckning kännetecknas dessa av hög produktivitetsnivå, kritisk massa, starka kopplingar till forskning och utveckling, hög kunskapsnivå, förnyelseförmåga och stor export”.

De utpekade branscherna täcker de mera tvärssektoriella utpekade innovationsområdena i innovationsstrategin i varierande utsträckning. Byggnadsindustri faller inte riktigt inom de kriterier som satts upp, men det finns ett antal kunskapsintensiva konsultfirmor inom sektorn och den är starkt kopplad till innovationsområdet "starka och hållbara städer", vilket motiverar att den tagits med som styrkeområde.

I Skånes innovationsstrategi konstateras behov av att stärka forsknings- och innovationsmiljöer och samverkan med näringslivet. Följande åtgärder föreslås: Stärka tillgången till riskkapital. Satsa på avancerade material och stärka tillverkningsindustrin genom bland annat automatisering, tjänstefiering och robotisering och stärka kunskapen runt hållbar produktion. Stärka innovationsupphandling som en drivkraft för innovation och att skapa testbäddar. Inom techområdet föreslås en satsning på AI och att utveckla en digital innovationshub, som dels sprider digital kunskap i regionen, dels stöttar techföretag i samverkan inom EU.

Innovationsstrategin konstaterar även behovet av att stärka det gränsregionala arbetet inom Öresundsregionen och pekar på gemensamma styrkor inom till exempel Life Science och Cleantech. Vad avser ESS, MAX IV och innovationssystemet Science Village pekar innovationsstrategin på vikten av att främja utvecklingen i närområdet och bidra till att Science Village växer till en globalt ledande forsknings- och innovationsarena.

Strategin vill också uppmuntra samarbete för att attrahera globala företag och innovationsaktörer samt samla regionens aktörer kring ett fåtal tematiska fokusområden, både baserat på starka forskningsområden och Skånes specialiseringsområden.

Skånes innovationsstrategi lyfter betydelsen av att ge effektiv tillgång till ESS och MAX IV, till exempel genom mötesplattformar som MAX, ESS Industry Arena och utveckling av instegsmiljöer och supportinfrastruktur.

Visionen i Blekinges innovationsstrategi är att länet ska kännetecknas av ett gott innovationsklimat och stark innovationsförmåga. Parallellt med arbetet av denna analys pågår en förstudie och ett analysarbete i Blekinge för att kartlägga styrkeområden och hinder för tillväxt som länet står inför som underlag för att ta fram en smart specialiseringsstrategi. I den regionala utvecklingsstrategin -Blekingestrategin - från 2018 nämns flera spetsområden i länet dessa innefattar marin teknik, tillämpning av "Internet of Things", energi, materialbearbetning och nya material. Dessa områden är baserade på regionala innovationssatsningar, högskolans forskningsområden samt företagssammansättningen i regionen. Analysen kompletteras med Blekinges styrkeområden när dessa är beslutade.

Skånes och Blekinges innovationsstrategier plockar fram olika styrkor i de bägge länen. Ambitionen har inte varit att ta fram någon gemensam smart specialiseringsstrategi inom ramen för arbetet med ERUF. Analysen och programarbetet tar istället avstamp från respektive läns strategier. Det kan däremot konstateras att det finns vissa överlappningar i utpekade områden. Bland dessa kan nämnas områden kopplade till IKT/digitalisering och att stärka den avancerade tillverkningsindustrin i vilken kunskapen runt avancerade material kan komma att spela en stor roll. Blekinge har en kraftig specialisering inom fordonsindustrin, vilken kan stärkas av att Lund utvecklats till ett centrum för Automotive IT.

Förbättra de små och medelstora företagens tillväxt och konkurrenskraft och främja innovation

Nyföretagandet skiljer sig kraftigt mellan Skåne och Blekinge. Den långsiktiga trenden är att Skåne har ett relativt högt nyföretagande, medan Blekinge ligger på relativt låg nivå relativt riket. 2018 startades 11,1 företag per 1000 invånare mellan 16-64 år i Skåne, medan motsvarande antal låg på 8,0 i Blekinge. Detta kan jämföras med riksgenomsnittet på 10,7. Även andelen sysselsatta som försörjer sig som företagare följer samma mönster på länsnivå. På kommunnivå finns det dock stora skillnader. Nyföretagande tenderar att vara högst i större städer och deras kranskommuner, medan andelen som i huvudsak försörjer sig på företagande oftast är högre utanför de större städerna.

Ökat entreprenörskap och företagsamhet, som i förlängningen leder till nya och utvecklingsbara företag i nya branscher, är viktigt för regionen. Det är inte helt enkelt att fånga företagsamheten i en region, men ett sätt är att studera hur stor andel av de sysselsatta som är företagare. I Blekinge län är andelen företagare lägre än i riket medan det är högre i Skåne.

Vidare innebär mer investeringar i FoU, även om det inte alltid är fallet, att innovationsförmågan i regionen stärks, vilket är en stor utmaning. På nationell nivå finns en stark koncentration av FoU-medel inom näringslivet. Mer än tre fjärdedelar investeras i någon av de tre storstadsregionerna. I Blekinge län uppgår företagens FoU-utgifter till 1,2 procent av näringslivets totala förädlingsvärde, vilket är under riksgenomsnittet som ligger på 3,5 procent. I Skåne är andelen också lägre, 3,2 procent. Totalt investerar näringslivet i Blekinge 410 miljoner kronor på FoU-verksamhet, vilket är en drastisk minskning jämfört med 2007. I Skåne uppgår investeringarna till 11,6 miljarder men länet har också haft minskade investeringar sedan 2007. (En förklaring till den svaga utvecklingen i Blekinge kan vara att FoU-medel fördelas ut av företagen i rapporteringen till SCB. Stora delar av dessa uppgifter är belagda med sekretess, vilket gör det svårt att redogöra för orsakerna bakom minskningen. Det är svårt att avgöra om det är en reell minskning av FoU eller en förändring av FoU-rapporteringen som inneburit flyttningar till huvudkontor utanför länets gränser.)

Genom att studera nyföretagande, företagande och investeringar i FoU framgår det att utvecklingen delvis skiljer sig åt mellan Skåne och Blekinge, vilket delvis kan förklaras av branschstruktur och företagsstorleken skiljer sig åt. Det visar att företagsamheten och omställnings- och innovationsförmågan skiljer sig och att det för delar av regionen är viktigt att stärka innovationskraften.

Riskkapital

Under 2019 genomförde Tillväxtanalys en omfattande rapport som syftade till att kvantifiera de regionala kapitalförsörjningsstrukturerna i Sverige. Utfallet i rapporten visar att det finns nio regioner (av 92) med en stark finansiell kapitalförsörjningsstruktur. I denna grupp ingår de sydsvenska arbetsmarknadsregionerna Lund och Malmö. Regionerna Bromölla, Karlskrona, Tomelilla, Ängelholm återfinns i kategorin regioner med svaga kapitalförsörjningsstrukturer och låg funktionalitet. Helsingborg och Kristianstad kategoriseras som underpresterande regioner, vilket innebär att de har många aktörer men en låg funktionalitet. Sammantaget visar kategoriseringen att det finns stora inomregionala skillnader inom regionen och att det framförallt är Malmö och Lund som har goda förutsättningar sett ur ett kapitalförsörjningsstruktur.

Tillväxtanalys har analyserat effekterna av de regionala saminvesteringsfonder som startades 2009 med hjälp av strukturfondsmedel. Tillväxtanalys finner att de bolag som fonderna satsat på har haft en signifikant högre sysselsättningstillväxt än företagen i kontrollgruppen och det finns tecken på att de haft en högre omsättningstillväxt. Däremot har produktivitetstillväxten varit lägre än bland företagen i kontrollgruppen. I utvärderingen konstateras att Sydsvensk Entreprenörskapsfond är den regionala fond som lyckats attrahera störst andel privat kapital mellan 2009-2015 (70 %).

Almi Invest Syd är den största förmedlaren av riskkapital via ERUF. Almis erfarenheter är att det framför allt råder brist på såddkapital. Drygt 70 procent av investeringarna har gått till företag som är högst fem år gamla.

Ett grönare och koldioxidsnålare Europa

Miljösituationen i Skåne-Blekinge

Befolkningsökning och dagens ekonomiska tillväxt medför ett ökat tryck på Skånes och Blekinges naturresurser vilka ska leverera nödvändiga ekosystemtjänster som rent vatten, råvaror och möjlighet till rekreation. Den stora utmaningen att skapa en hållbar regional

utveckling understryks av Länsstyrelsen Skånes och Länsstyrelsen Blekinges årliga bedömning av miljö kvalitetsmålen, se figur 1 och figur 2. Endast ett av femton miljö kvalitetsmål som är relevanta för Skåne och Blekinge bedöms kunna nås med dagens utveckling. Dessutom är trenden för flera av målen fortfarande negativ (Länsstyrelsen i Skåne, 2019), (Länsstyrelsen Blekinge, 2019). I en nationell jämförelse är Skåne längst från att nå miljö kvalitetsmålen av samtliga län (Länsstyrelsen, 2019). Av de femton målen följs tolv upp på regional nivå. Miljö kvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Skyddande ozonskikt och Säker strålmiljö beror i huvudsak på insatser på nationell och internationell nivå och följs därför bara upp på nationell nivå.

Figur 1 Regional bedömning av miljö kvalitetsmålen för Skåne. Länsstyrelsen Skåne, 2019.

Miljömål	Målbedömning	Miljötillstånd
Begränsad klimatpåverkan	Ingen regional bedömning	Ingen regional bedömning
Frisk luft	Nej	
Bara naturlig försurning	Nej	
Giftfri miljö	Nej	
Skyddande ozonskikt	Ingen regional bedömning	Ingen regional bedömning
Säker strålmiljö	Ingen regional bedömning	Ingen regional bedömning
Ingen övergödning	Nej	
Levande sjöar och vattendrag	Nej	
Grundvatten av god kvalitet	Nej	
Hav i balans samt levande kust och skärgård	Nej	
Myllrande våtmarker	Nej	
Levande skogar	Nej	
Ett rikt odlingslandskap	Nej	
God bebyggd miljö	Nej	
Ett rikt växt- och djurliv	Nej	

Figur 2 Regional bedömning av miljö kvalitetsmålen för Blekinge. Länsstyrelsen Blekinge, 2019.

Särskilda förutsättningar i Skåne och Blekinge

Att utvecklingen för de skånska miljö kvalitetsmålen ser så dålig ut har delvis att göra med att livsmedelsproduktionen är så stor och viktig i Skåne. Hälften av den mat som produceras i Sverige kommer från Skåne, och hälften av vår svenska livsmedelsindustri är skånsk. Även om det svenska jordbruket är mer ansvarstagande än i många andra länder, är påverkan på luft, mark och vatten mycket stor.

Blekinge är inte lika jordbruksintensivt som Skåne. När det gäller problem med övergödning i kustvattnet i form av fosfor kommer lika mycket från enskilda avlopp som från jordbruket. Även industrin ger upphov till fosforutsläpp. Den största källan till övergödning i kustvattnet är näringsämnen som transporteras in från annat håll. Både i Skåne och Blekinge är bidraget av näringsämnen från gamla utsläpp och från utsläpp i andra länder stort. Därtill är Skåne och Blekinge transitregioner för en stor del av den svenska handeln med kontinenten samt att haven kring Skåne och Blekinge är hårt belastade av internationell sjöfart.

Skånes, med svenska mått, relativt höga befolkningstäthet gör också att exploateringen av mark är förhållandevis stor. Det är en stor utmaning att hushålla med Sveriges bästa åkermark och ta hänsyn till andra allmänna intressen samtidigt som vi ska skapa förutsättningar för ökat bostadsbyggande. Även om befolkningstätheten är mindre i Blekinge är avvägningar vid exploatering av mark även viktiga här.

Biologisk mångfald

Skåne är den region i Sverige som har störst rikedom av växt- och djurarter. Skåne är också den region där artantalet gått starkast tillbaka och flest arter dött ut. Exploatering samt intensivt jordbruk och skogsbruk har lett till att de mosaikartade miljöer som gynnar den biologiska mångfalden, endast finns kvar som små isolerade fragment i landskapet. Skåne och Blekinge har därtill många spridningsbarriärer på grund av bebyggelse, vägar och järnvägar. Arterna får därmed svårt att röra sig mellan de kvarvarande livsmiljöer som de är beroende av. I haven har överfiske utarmat fiskebestånden och den marina biologiska mångfalden. Många vattendrag påverkas också av barriärer som vattenkraftverk och dämmen.

Hav, vatten och kust

Havet och våra sjöar och vattendrag och dess stränder är viktiga resurser som bidrar till stora kulturella och ekonomiska värden i Skåne och Blekinge. I havs- och kustmiljön kvarstår dock stora problem med övergödning, svaga fiskbestånd, obalans i ekosystem, gifter, skräp och exploatering. Grundvattnet visar kvalitetsproblem som hänger ihop med en stor näringsbelastning men även stor sårbarhet med delvis genomsläppliga jordar och otillfredsställande vattenskydd. För Blekinges del är tillgången till grundvatten också betydligt mindre än i Skåne. I Södra Sverige väntas klimatförändringarna leda till längre vegetationsperioder samt fler och längre perioder med torka och låg grundvattenbildning under sommarhalvåret. Detta i kombination med att grundvattenmagasinen generellt är relativt små gör att risken för att det uppstår brist på grundvatten kan förväntas öka i framtiden. Erosionen vid Skånes kuster är hög och har länge varit ett problem.

Klimat och energi

Utsläpp från energiproduktion och -användning måste minska. Exempelvis gäller det utsläpp av koldioxid från avfallsförbränning med fossilt innehåll. På sikt kommer även negativa utsläpp behövas i Skåne och Blekinge med lagring av avskild koldioxid.

Skåne har särskilt låg regional elproduktion, särskilt reglerbar sådan, vilket ger utmaningar för elförsörjningen när fler företag behöver mer el samt när transportsektorn elektrifieras. Elnäten behöver utvecklas snabbt för att möta dagens och framtidens behov av mer effekt. Med tanke på att en mycket stor utbyggnad av den svenska vindkraftsparken är att vänta så ökar behovet av att anpassa elnäten för denna förändring. Det stora beroendet av elöverföring från annat håll gör att årsmedel för elpriserna i södra Sverige är högre än i andra delar av landet, vilket hämmar den inhemska konkurrenskraften för företag i Skåne och Blekinge.

Mängden transporter inom och genom Skåne och Blekinge med fossila drivmedel ökar, vilket även innebär ökade utsläpp av koldioxid och av luftföroreningar som kväveoxider och partiklar. Att trafikarbetet ökar är en utmaning för alla regioner som växer.

Ett förändrat klimat förväntas ge ökad nederbörd, kraftiga regn, stigande havsnivåer, värmeböljor och torka. Detta ger påtagliga utmaningar i form av försörjning av dricksvatten, smittspridning vid översvämningar, skador på bebyggelse och infrastruktur, saltvatteninträngning i grundvatten och vattentäkter, svårigheter för jordbruket och skogsbruket, hälsorisker samt utbredning av invasiva arter. Förändring av klimatet kan även leda till vissa positiva förändringar, såsom ökad produktion för både jordbruket och skogsbruket på grund av varmare väder och därigenom förlängd växtsäsong.

Resursanvändning

Uttag och användningen av resurser är fortsatt hög i Skåne och Blekinge likt i många delar av världen. Samhällets konsumtion skapar utmaningar i och utanför denna geografi. De produkter som används följer i stora delar linjära flöden från resursuttag till förädling, distribution, användning och slutligt omhändertagande vid uppnådd livslängd. Slitage och oaktsamhet leder till att delar av många produkter hamnar i naturen vilket ger påverkan på kort och lång sikt på människors och djurs välmående. Exempel är partiklar från däck och konstgräsplaner, plastpåsar, fimpar och tungmetaller.

Luftkvalitet

Luften i tätorter i Skåne och Blekinge har visserligen blivit betydligt bättre sedan mätningar startades för ungefär 50 år sedan. Det finns mycket kvar att göra för att minska luftföroreningarnas negativa effekter på människors och djurs hälsa. Luftföroreningar som kväveoxider, kolväten och partiklar kommer till största del från förbränning, industriprocesser och transporter. Kunskapen om hur luftföroreningar påverkar människor, djur och växtlighet ökar och visar ofta på större effekter än vad som tidigare varit känt, särskilt på barn och unga.

Cirkulär ekonomi

Uttag och användningen av resurser är fortsatt hög i regionen likt i många delar av världen. Samhällets konsumtion skapar utmaningar i och utanför Skåne. De produkter som används följer i stora delar linjära flöden från resursuttag till förädling, distribution, användning och slutligt omhändertagande vid uppnådd livslängd. Slitage och oaktsamhet leder till att delar av många produkter hamnar i naturen vilket ger påverkan på kort och lång sikt på människors och djurs välmående. Exempel är partiklar från däck och konstgräsplaner, plastpåsar, fimpar och tungmetaller. För Skåne-Blekinge framstår den cirkulära ekonomins intåg som särskilt viktig inom den stora livsmedelssektorn och inom tillverkningsindustrin.

- Skåne har som jordbrukslän stor potential för olika tillämpningar av biomassa (biobaserad ekonomi).
- Det finns mycket att göra för att främja delningsekonomin. Skåne har en avfallspanel som arbetar med avfallsminskning. Dock finns det inga samlade siffror på dessa två områden kopplat till cirkulär ekonomi.
- Det behövs mer industriell symbios som till exempel tillvaratagande av spillvärme.

Ett mer socialt Europa

Grupper långt ifrån arbetsmarknaden

Arbetsmarknaden i Skåne-Blekinge präglas av en förhållandevis låg andel sysselsatta och en hög andel arbetslösa jämfört med andra svenska regioner. Vissa grupper har särskilt svårt att få fäste på arbetsmarknaden. Utsatta grupper är lågutbildade, utrikesfödda och personer med funktionsvariationer. Visserligen finns det stora grupper som inte tillhör dessa riskgrupper som även de inte arbetar eller studerar, men vägen in till arbete eller studier är mycket kortare för de som inte tillhör riskgrupperna. Könsskillnaderna i sysselsättningsgrad är små. Kvinnor har något lägre sysselsättningsgrad än män, men har även lägre arbetslöshet. Orsaken till detta är delvis kvinnors högre studiedeltagande.

Arbetslösheten har efter finanskrisen 2008/09 fastnat på relativt höga nivåer och ligger ett par procentenheter ovanför riksgenomsnittet. Fram tills våren 2020 var trenden att en allt större andel av de arbetslösa bestod av långtidsarbetslösa – ofta lågutbildade och/eller utrikesfödda. I skrivande stund (september 2020) råder det dock stora osäkerheter om läget i framtiden. Prognoser från bland annat Konjunkturinstitutet pekar mot en kraftigt stigande arbetslöshet på

grund av coronakrisen. En kraftig och snabb ökning av arbetslösheten kommer att innebära att nya grupper kommer att bli arbetslösa, vilka till stora delar inte kommer att tillhöra grupperna som står långt ifrån arbetsmarknaden. Detta reser frågan om insatser främst ska inriktas mot att korta vägen ut i arbete för de som har goda förutsättningar att få jobb, eller om de som står längst bort från arbetsmarknaden ska prioriteras? De branscher som drabbats initialt av krisen (handel, hotell och restaurang, transport) är branscher som erbjudit inträdesjobb till grupper som har svårt att komma in på arbetsmarknaden såsom unga och utrikesfödda. En nedgång av dessa branscher innebär ytterligare svårigheter för dessa grupper att komma in på arbetsmarknaden. De som tidigare varit långtidsarbetslösa riskerar att få se sin position ytterligare försvagas när efterfrågan på personal sjunker och andra grupper, vilka står närmare arbetsmarknaden, blir arbetslösa.

Arbetslösheten skiljer sig kraftigt mellan olika delar av regionen och olika kommuntyper. Drivkrafterna bakom arbetslösheten varierar. Lägst arbetslöshet har ett antal pendlarkommuner nära de större städerna. Drivkraften bakom den låga arbetslösheten är oftast en social sortering driven av höga bostadspriser, vilket innebär att befolkningen är sysselsatt och har en stor andel högutbildade. De större städerna tenderar att ha hög arbetslöshet, vilket kan förklaras av en ung befolkning och stor andel relativt nyanlända utrikesfödda. En annan grupp av kommuner med höga arbetslöshetstal är industrikommuner som drabbats av de senaste decenniernas strukturomvandling. Dessa kommuner har inte lyckats kompensera förlusten av industrisysselsatta med tillväxt inom tjänsteföretag, vilka istället sökt sig till växande marknader i och runt de större städerna. Problemen har förvärrats av att en relativt stor andel av befolkningen är lågutbildad. Dessa kommuner har drabbats av den långsiktiga omvandlingen av näringslivet från varu- till tjänsteproduktion. Utvecklingen främjar större centra med god tillgång till kvalificerad arbetskraft och ett diversifierat näringsliv.

Kommunernas förmåga att integreras i dessa större urbana regioner är ofta av avgörande betydelse för deras utveckling. De senaste åren har en annan drivkraft bakom arbetslösheten varit en snabb ökning av andelen nyanlända flyktingar och anhöriginvandrare som vuxit i dessa kommuner eftersom det är där det funnits tillgång till bostäder. Dessa invandrargrupper har samtidigt bidragit till att befolkningen inte har minskat och att kommunernas service kunnat upprätthållas. De olika skälen till arbetslöshet innebär att det behöver utformas olika strategier för att möta de utmaningar som olika kommuner står inför för att minska arbetslösheten.

Arbetslöshet är dock ett alltför snävt begrepp om man vill beskriva gruppen som saknar arbete eller studerar. Ett alternativt mått är att mäta hela gruppen som varken arbetar eller studerar (VAS). Gruppen definieras genom att den har sin huvudsakliga årsinkomst genom någon annan källa än arbete eller studier. Denna grupp består av över 120 000 personer i Skåne-Blekinge i åldern 20-64 år. Det är viktigt att konstatera att det inte är något specifikt ungdomsproblem att stå utanför arbete eller studier. Anledningen till att man tillhör VAS-gruppen varierar dock över ålder, framför allt blir ohälsa en allt viktigare orsak med stigande ålder. En kohortstudie av de som tillhörde VAS-gruppen 2010 och följer gruppen fram till 2017 visar att utbildning är den kanske viktigaste faktorn för att komma ut på arbetsmarknaden och att framför allt en fullföljd gymnasieutbildning är av stor vikt. Det är dock alarmerande att gruppen med förtidspension/sjuk- och aktivitetsstöd var i stort sett lika stor mellan 2010 och 2017. Denna grupp utgjorde nästan hälften av VAS-gruppen 2010. Trots omfattande reformer för att få ut denna grupp på arbetsmarknaden så tycks dessa endast haft marginell effekt.

Det finns flera grupper med förhöjd risk för att hamna utanför arbete eller studier. Könsskillnaderna är relativt små, men däremot finns det stora skillnader mellan vilken huvudinkomst män och kvinnor har om de ingår i VAS-gruppen. Kvinnor har större andel av inkomsten från sjukskrivning och förtidspension än vad män har och utgör nästan hela gruppen som har sin inkomst från vård av anhörig/föräldrapeng. Män har en väsentlig högre andel av inkomsten från ekonomiskt bistånd. Utbildning påverkar andelen personer i VAS kraftigt. Framför allt finns det stora skillnader mellan personer med högst grundskoleutbildning och de som har en gymnasieutbildning som högsta utbildningsnivå. Utrikesfödda har en väsentligt större andel som inte arbetar eller studerar. Däremot är skillnaderna mellan de som har båda föräldrarna födda i Sverige och de som ha en eller två utrikesfödda föräldrar, men själva är födda i Sverige, relativt små. Det finns ett relativt starkt socialt arv: Personer med lågutbildade

föräldrar tenderar själva att i lägre grad försörja sig på arbete eller studier och har större andel av inkomsten från ekonomiskt bistånd, sjukpenning eller förtidspension. Den ideella sektorn har visat sig erbjuda viktiga tjänster för att få personer långt ifrån arbetsmarknaden att gå vidare till arbete eller studier. Inte minst folkhögskolorna har visat sig spela en viktig roll för att öka sysselsättningsgraden bland utsatta grupper.

Kompetensförsörjning

Sedan länge finns det en strukturell brist på bland annat utbildade inom vård- och omsorg, IKT, tekniker på eftergymnasial nivå, poliser och lärare. Det finns även en brist på ett antal gymnasiala yrkesutbildningar inom vård- och omsorg, industriarbetare och vissa inriktningar i naturbruksprogrammet. Byggutbildade har varit en bristgrupp under lång tid. Framför allt finns det en brist på byggnadsarbetare med yrkesbevis, vilket till stor del beror på brist på lärlingsplatser. Generellt tenderar yrkesutbildningar, både på gymnasial och på eftergymnasial nivå, att leda till arbete inom yrken som är relevanta för utbildningen.

En grupp med väldigt låga sysselsättningsgrader är utrikesfödda personer med en utländsk utbildning. Även personer med annars efterfrågade utbildningsinriktningar har svårt att komma in på arbetsmarknaden om de har en utländsk examen. Som exempel kan nämnas tekniska eftergymnasiala utbildningar och utbildningar inom pedagogik och vård- och omsorg.

En noggrannare analys av kompetensbehoven inom utpekade styrkeområden saknas. De långsiktiga kompetensbehoven kommer att beskrivas i de analyser av regionala långsiktiga utbildningsbehov som kommer att genomföras av SCB under 2021. Givet inriktningen mot IKT, Life Science, Fordon och utveckling och användande av avancerade material så kan det konstateras att det redan råder brist på IT-personal, teknisk kompetens och kvalificerade yrkesarbetare inom industrin.

Inledning

De senaste decennierna har präglats av en kraftig strukturomvandling såväl i regionen som i riket som helhet. Två kriser har utlöst kraftiga omvälvningar av näringsliv och arbetsmarknad. Den första krisen 1990-93 innebar en kraftig nedgång av sysselsättningen i alla delar av riket. Först slog krisen framför allt mot den konkurrensutsatta tillverkningsindustrin. Därefter kom kraftiga neddragningar av den offentliga sektorn som ett resultat av de betydande underskott i de offentliga finanserna som krisen orsakat.

Först 1997/98 började sysselsättningen påtagligt att återhämtas, vilket berodde på att både den privata och den offentliga sysselsättningen började stiga samtidigt. Krisen medförde en kraftigt ökad produktivitet inom industrin, vilket medförde ett minskat personalbehov. Den ökade produktiviteten var en följd av att den ökade kostnadspressen tvingade fram rationaliseringar, samtidigt som lågproduktiva industriföretag slogs ut. Samtidigt växte företagstjänsterna kraftigt, vilket delvis var en följd av att verksamheter outsourcades från industrin. Även om bortfallet av industrisysselsättningen till stora delar kompensades av tillväxten inom tjänstenäringarna så hade de växande branscherna inom tjänstesektorn andra lokaliseringskrav än de industribranscher de ersatte. Större urbana centra växte kraftigt, medan många mindre orter drabbades hårt av industrisysselsättningens tillbakagång.

Nittiotalskrisen blev även startskottet för en kraftig utbyggnad av högskolan, vilken lett till en radikal höjning av befolkningens utbildningsnivå.

Kommuner inom pendlingsavstånd till större centra har ofta kunnat kompensera en minskande sysselsättning i kommunen med ökande utpendling, men kommuner långt ifrån större städer har oftast haft en svag utveckling av antalet sysselsatta.

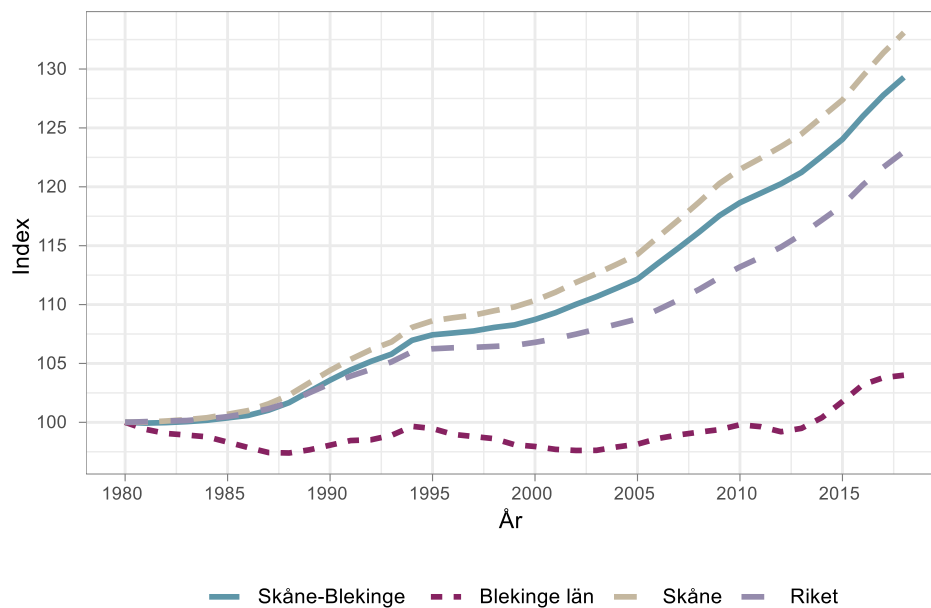
Perioden från slutet av 90-talet till 2008 präglades av återhämtning och tillväxt, med såväl växande sysselsättning som befolkning. Hösten 2008 inträffade Finanskrisen, vilken ledde till en kraftig nedgång av sysselsättningen under 2009. Jämfört med 90-talskrisen gav Finanskrisen trots allt relativt små effekter på sysselsättningen, men ledde till en mycket kraftig nedgång av BNP. Den totala sysselsättningen och BNP återhämtade sig snabbt, men det var främst tjänstesektorn som stod för tillväxten, medan antalet sysselsatta inom tillverkningsindustrin fortsatt att minska.

Även arbetsmarknaden har förändrats kraftigt sedan 90-talskrisen. Några trender som förtjänas att lyftas fram är omvandlingen från tillverkningsindustri till tjänstesektor samt den kraftiga höjningen av utbildningsnivåerna till följd av den kraftiga utbyggnaden av högskoleväsendet under 90-talet och framåt och den följande kraftigt ökande andelen kvinnor med eftergymnasial utbildning. Nästan två av tre högskolenybörjare är numera kvinnor. En annan trend är den relativt höga invandringen de senaste decennierna, vilken innebär särskilda utmaningar för utbildnings- och arbetsmarknadspolitiken och ställer krav på ökad flexibilitet i systemen.

Befolkningsutveckling

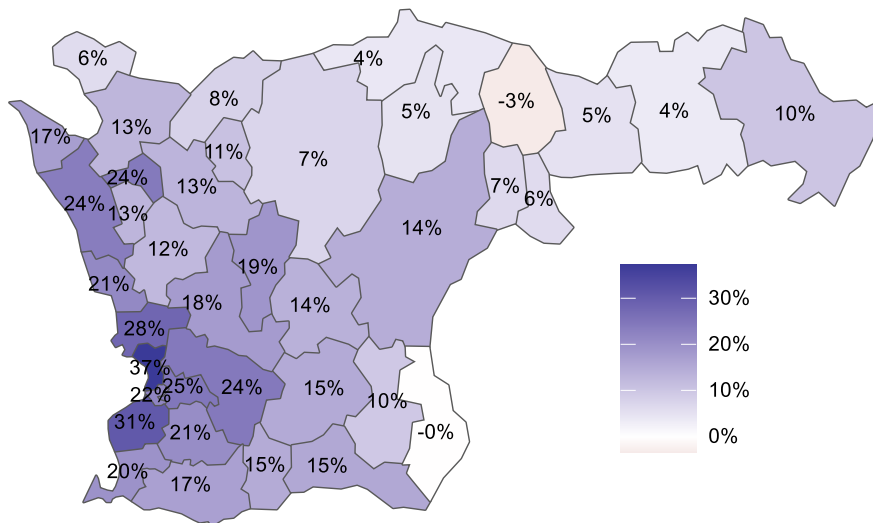
Den demografiska utvecklingen är av avgörande betydelse. Den påverkar kompetensförsörjningen, hemmamarknadens storlek och efterfrågan på offentlig och privat service. Många kommuner har vuxit de senaste åren, oftast till stor del beroende på en stor inflyttning från utlandet. Befolkningen i Skåne-Blekinge ökade under perioden 2000-2018 med 242 032 personer (18,9 %) till 1 521 848 personer.

Befolkningsutveckling 1980 till 2018,
index (år 1980 = index 100)

Källa: SCB

Befolkingstillväxt i Skåne-Blekinge mellan 2000 och 2018

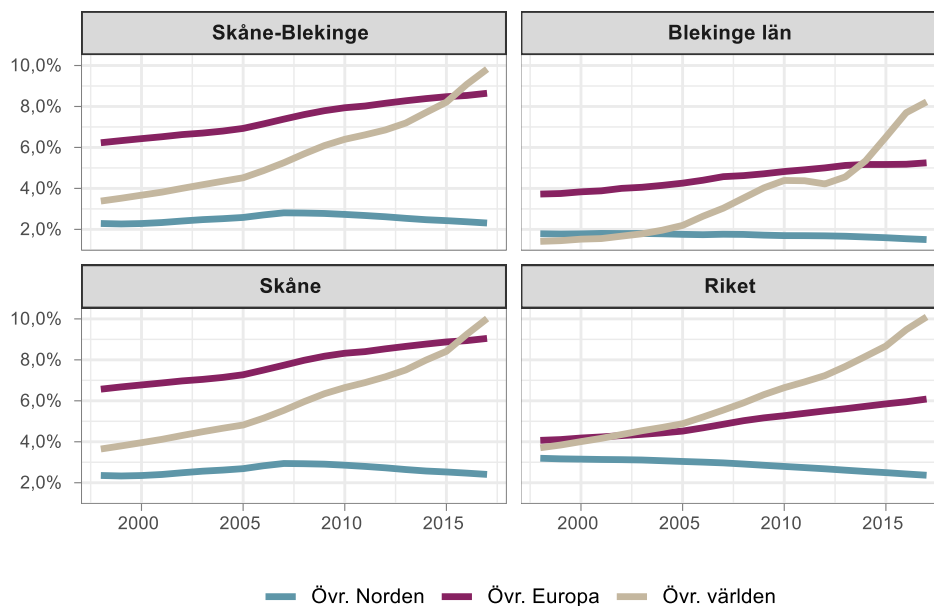
Källa: SCB

Skåne och Blekinge har under lång tid varit invandrarlään. Under efterkrigsperioden bemannades den växande industrin av bland annat finnar och sydeuropeer. Sedan 90-talet och framåt har Sverige även haft en hög invandring av först personer från det sönderfallande Jugoslavien och därefter från mellanöstern och nordafrika.

År 2017 var 2,3 procent av befolkningen i Skåne-Blekinge (34 747 personer) födda i övriga Norden, 8,6 procent (130 014 personer) var födda i övriga Europa och 9,8 procent (147 774 personer) var födda utanför Europa.

Mellan 2002 och 2017 förändrades antalet invånare i Skåne-Blekinge vilka var födda i övriga Norden med 11,4 procent (3 567 personer), antalet invånare födda i övriga Europa med 51,5 procent (44 189 personer) och antalet invånare födda i övriga världen med 185,1 procent (95 947 personer).

Andel utrikesfödda efter födelseregion, 1998-2017

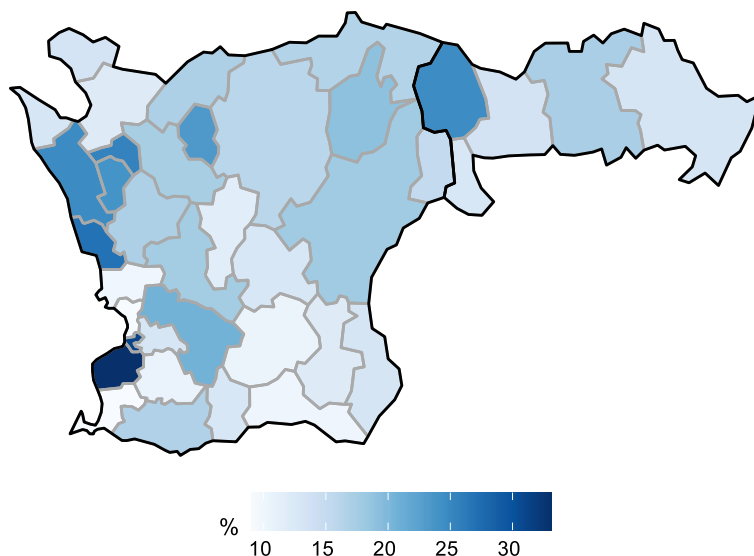

Källa: SCB

År 2017 fanns den högsta andelen utrikesfödda invånare i Malmö där andelen uppgick till 33,1 procent (110 464 personer) och Burlöv med 31,3 % (5 654 personer).

Den lägsta andelen utrikesfödda invånare fanns i Vellinge där andelen uppgick till 9,1 procent (3 250 personer) och Lomma med 9,2 % (2 223 personer).

Andel utrikesfödda av befolkningen, 2017

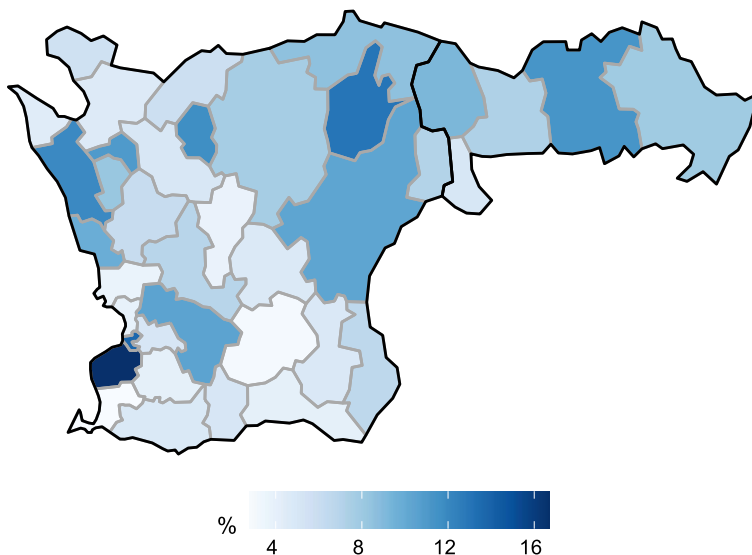

Källa: SCB

År 2017 fanns den högsta andelen invånare födda utanför Europa i Malmö där andelen uppgick till 16,7 procent (55 703 personer) och Burlöv med 13,8 % (2 490 personer).

Den lägsta andelen invånare födda utanför Europa fanns i Vellinge där andelen uppgick till 2,8 procent (1 008 personer) och Sjöbo med 3,0 % (581 personer).

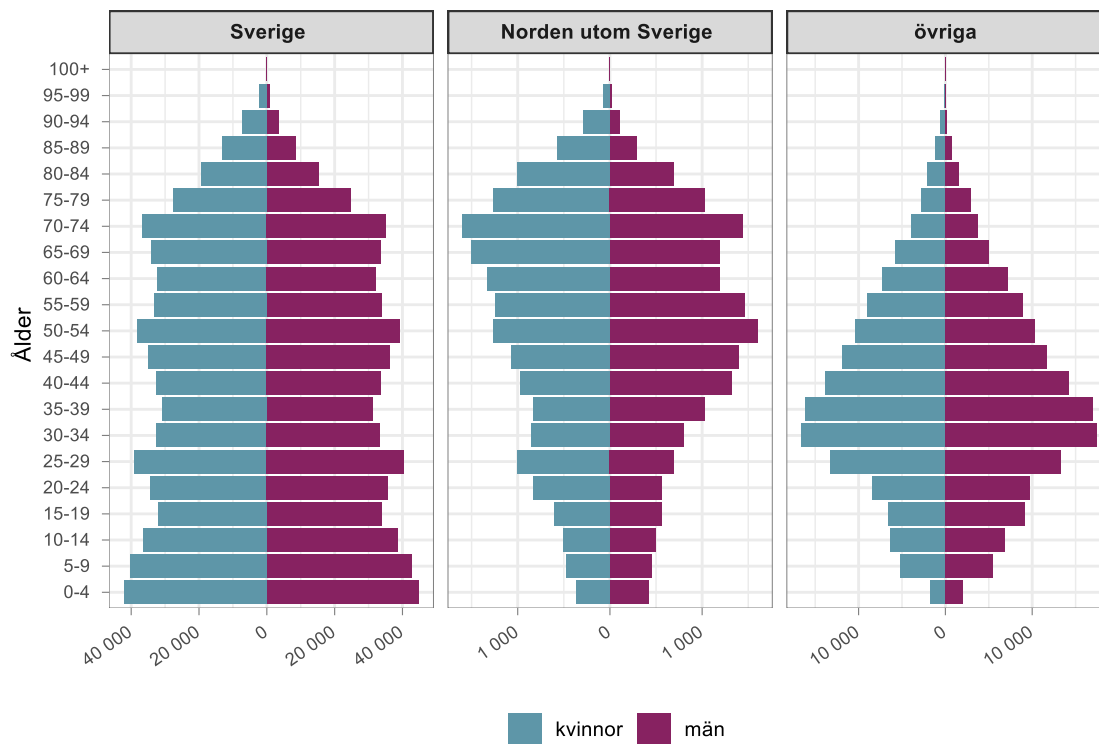
Andel invånare födda utanför Europa år
2017

Källa: SCB

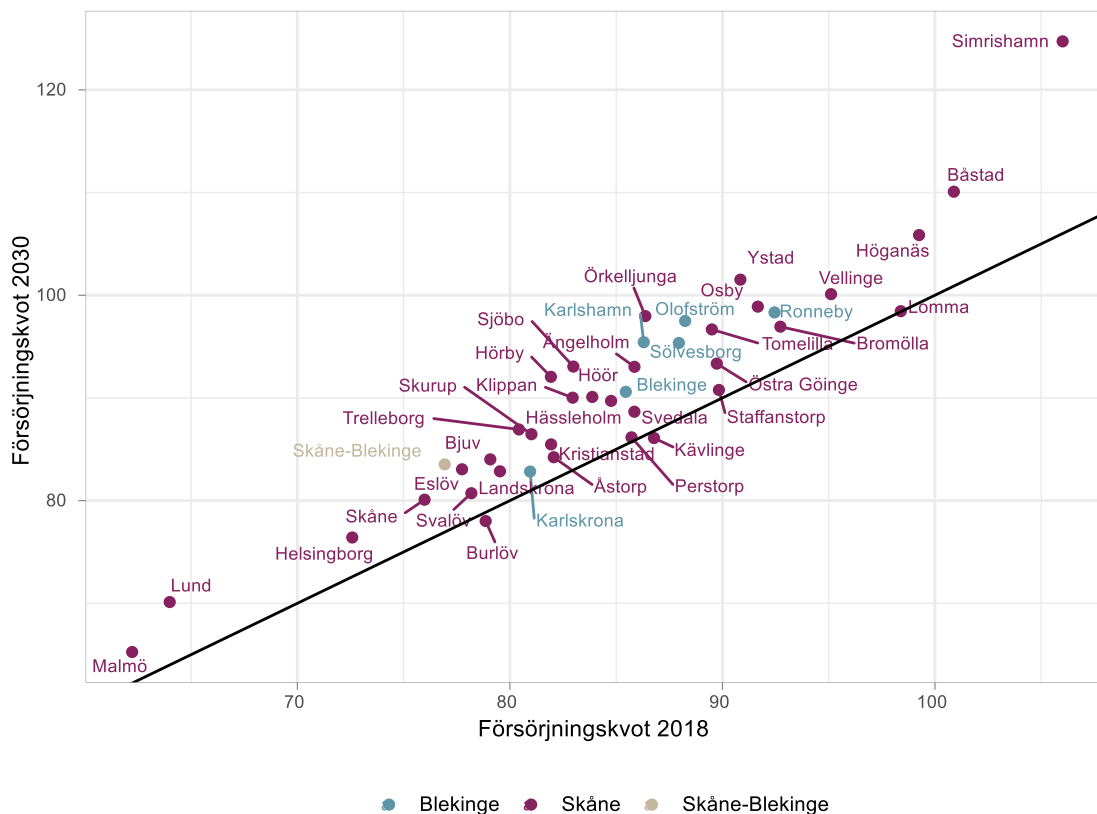
Den del av befolkningen som är född i Sverige blir allt äldre, vilket innebär att försörjningsbördan stiger. Samma sak gäller även den del av befolkningen som är född i övriga Norden. Invånarna födda i övriga Norden består till stor del av arbetskraftsinvandrare som kom till Sverige på 50-, 60- och 70-talen, vilket innebär att medelåldern för gruppen är relativt hög. Invånarna födda utanför Norden har tyngdpunkten i yngre förvärvsarbetande åldersgrupper, vilket innebär att de delvis kan kompensera för den åldrande svenskfödda befolkningen. Utmaningen här ligger i att höja sysselsättningsgraden för den utlandsfödda delen av befolkningen.

Befolkning i Skåne-Blekinge år 2018, fördelad på födelseregion

Källa: SCB

Försörjningskvot 2018 och prognosvärde för år 2030 för kommuner i Skåne-Blekinge

Källa: SCB och befolkningsprognos från Arbetsförmedlingen

Den demografiska försörjningskvoten är ett centralt mått när man studerar de demografiska förutsättningarna i en kommun. Försörjningskvoten beräknas som summan av antal personer 0-19 år och antal personer 65 år och äldre dividerat med antal personer 20-64 år och därefter multiplicerat med 100. Om kvoten överstiger 100 innebär det att fler är i ej arbetsför ålder än vad som är i arbetsför ålder. En hög kvot innebär i regel att efterfrågan på välfärd är hög samtidigt som den arbetsföra delen av befolkningen, som ska stå för intäkterna, är relativt sett liten. Generellt sett är försörjningskvoten som högst i mindre kommuner som över tid har haft en negativ befolkningsutveckling. Det är framförallt ungdomar som flyttar och om utflyttarna inte ersätts med inflyttare riskerar den arbetsföra delen av befolkningen att minska samtidigt som den äldre delen, som inte är lika flyttbenägen, förblir konstant. Större kommuner har däremot i regel en relativt sett låg försörjningskvot. Detta beror på att de har en positiv nettoinflyttning av yngre vuxna.

Det finns stora skillnader mellan kommunerna i Skåne-Blekinge när vi studerar försörjningskvoten. Kvoten är som lägst i de största städerna i regionen och i pendlingskommuner till dem. I exempelvis Malmö- och Lunds kommun uppgår kvoten endast till 62-64, vilket är en mycket låg nivå i ett nationellt perspektiv. Detta beror delvis på att de båda kommunerna har många studenter och ett positivt flyttnetto bland ungdomar. Kvoten är desto högre i en del mindre kommuner i regionen. I exempelvis kommunerna Simrishamn, Båstad, Höganäs, Lomma, Vellinge, Bromölla samt Ronneby överstiger kvoten 90. Orsakerna bakom den höga kvoten kan dock variera mellan kommunerna. I vissa fall kan den bero på att många väljer att flytta till kommunen när de går i pension, oftast gäller detta kommuner med en hög andel fritidshus. I andra fall beror det snarare på en hög ungdomsutflyttning som kan sammankopplas med en svag arbetsmarknadsutveckling.

På sikt förväntas försörjningskvoten att öka i samtliga delar av regionen. Ökningen beror på att både andelen äldre och yngre förväntas att öka fram till 2030. I Skåne-Blekinge förväntas

kvoten att öka från 76 till 80,1. Blekinge län har idag en försörjningskvot på 85,5 och den förväntas att öka till 90,6. I Skåne län förväntas ökningen vara ungefär lika stor men utgångspunkten är lägre, från 76 till 80,1. Bland kommunerna i Skåne-Blekinge förväntas försörjningskvoten år 2030 att överstiga 90 i 21 av 38 kommuner – en ökning med 13 kommuner jämfört med idag.

Trots att andelen av befolkningen som är i förvärvsarbetande ålder förväntas minska, så prognostiserar SCB i sin senaste sysselsättningsprognos för riket att varje sysselsatt kommer att behöva försörja lika många personer fram till 2040 som idag. Skälet till detta är att prognosen i sitt huvudscenario bygger på antagandena att äldre i framtiden arbetar längre samt att utrikesföddas förvärvsfrekvenser ökar ju längre tid de har bott i Sverige (SCB, [2019c](#)). Om SCB antagande stämmer kommer den ökade demografiska försörjningsbördan att påverka de offentliga intäkterna endast i begränsad omfattning. Däremot kan en ändrad demografi förväntas påverka de offentliga utgifterna.

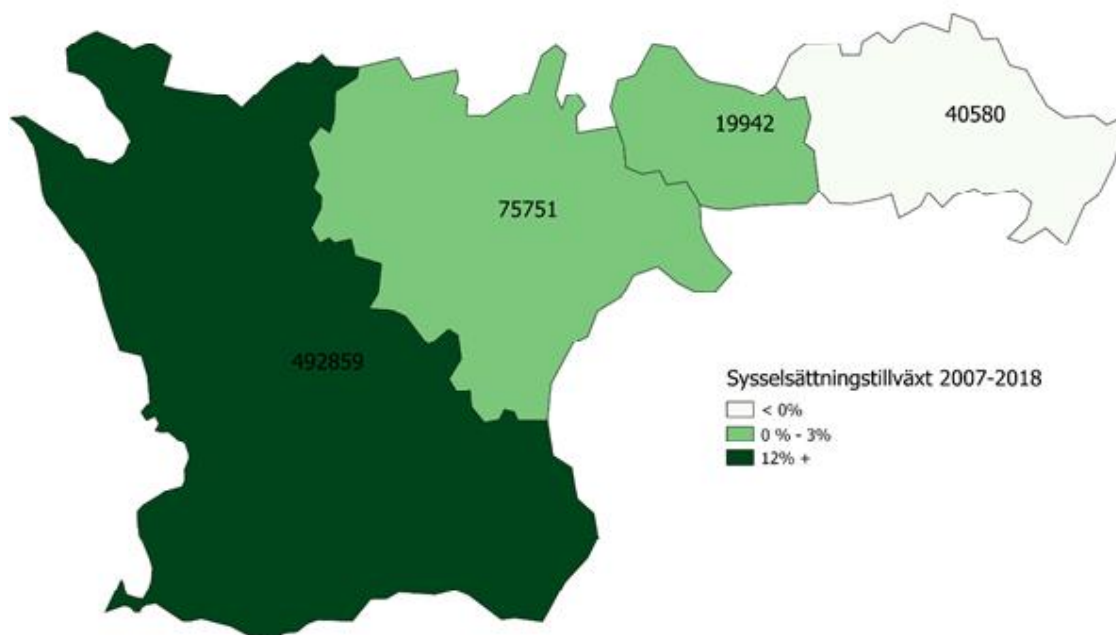
Regionala obalanser i Sydsverige

Förändring och utveckling i samhället och näringslivet är oundvikligt. Strukturomvandling pågår ständigt och är ofta förenat med både negativa och positiva konsekvenser för ekonomin, vilket har visat sig genom omställning från jordbruk till industri vidare till ett tjänstesamhälle. Näringar krymper och försvinner och lämnar plats för nya mer produktiva näringar och företag. Det sker gradvis förflyttningar till de mer lönsamma och produktiva näringarna. För en större geografi, som Sverige som helhet, bidrar faktorer som nya teknologiska landvinningar och tilltagande konkurrens till ökad konkurrenskraft och välstånd. Men inom landet kan det finnas delar som har svårare att anpassa sig och hantera strukturomvandlingen. Sådana platser har haft en svagare omställningsförmåga där näringar som en gång varit starka försvunnit och inte ersatts med nya arbetstillfällen.

Större och tätare regioner har generellt mer gynnsamma utvecklingsförutsättningar än mindre och glesa regioner. Den ökade koncentrationen och tätheten skapar också självförstärkande effekter som ökad attraktivitet. Generellt har dessa platser en mer gynnsam demografisk struktur för att hantera kommande demografiska utmaningar ur ett finansierings- och kompetensförsörjningsperspektiv. Tillgången i regioner på kvalificerad arbetskraft har kommit att bli en drivande faktor för utveckling i takt med att kunskapsinslagen i ekonomin ökar. Tillgången till det underlättas i större och tätare miljöer. Men dessa skillnader uppstår inte bara mellan kommuner utan återfinns också mellan större och mindre tätorter.

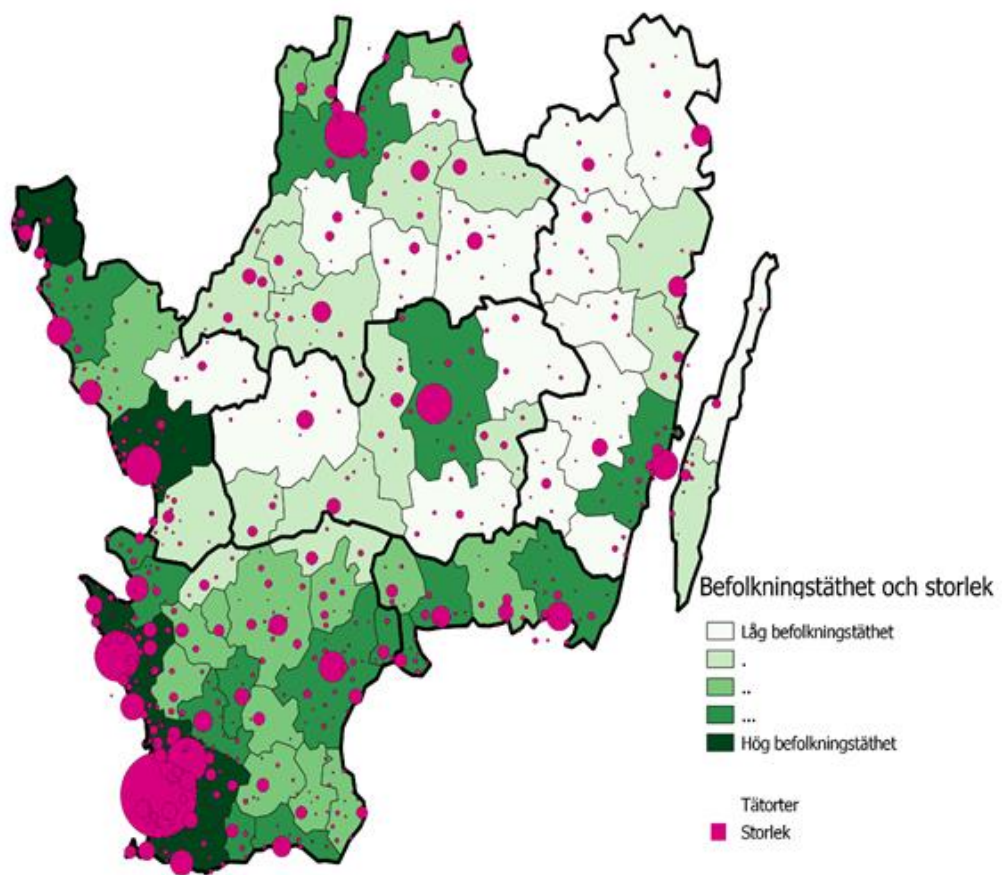
Strukturomvandlingen och övergången till ett tjänstesamhälle har också drivit på en större koncentration av den ekonomiska aktiviteten till regioner med större befolkningsunderlag. Sedan finanskrisen har endast sex lokala arbetsmarknadsregioner av 69 i landet haft en sysselsättningstillväxt som överstiger rikets tillväxt på 10 procent. De tre arbetsmarknadsregioner - Stockholm-Solna, Göteborg och Malmö-Lund - har ökat i ekonomisk betydelse. Dessa tre har stått för över 83 procent av tillväxten mellan 2007–2018. Samtidigt har arbetstillfällena minskat i 36 av de 69 arbetsmarknadsregionerna sedan 2007. Mellan 2007–2019 uppgår befolkningstillväxten i Sverige till 12 procent och endast sex regioner har högre tillväxt än i riket. De tre storstadsregionerna står för 73 procent av befolkningstillväxten och 25 arbetsmarknadsregioner har under perioden istället haft ett minskat befolkningsunderlag.

Utvecklingen visar att även om utveckling är god för Sverige finns stora skillnader inom landet. Att Malmö-Lund finns i Skåne-Blekinge visar också på de inomregionala skillnaderna i den södra delen av landet. Malmö-Lunds arbetsmarknadsregion står i stort sett för hela jobbtillväxten sedan 2007 i Skåne-Blekinges fyra arbetsmarknadsregioner och närmare fyra av fem jobb i Skåne-Blekinge finns i Malmö-Lunds arbetsmarknadsregion. Karlshamn-Olofström och Kristianstad-Hässleholm har under perioden förvisso haft en positiv jobbtillväxt men drabbades hårt av finanskrisen. Karlskrona arbetsmarknadsregion har under perioden haft svårare att skapa tillväxt och har istället haft minskad sysselsättning. Befolkningsutvecklingen följer samma mönster där Malmö-Lund stod för 89 procent av tillväxten och närmare 80 procent av befolkning bor i Malmö-Lundregionen. Malmö-Lunds attraktionskraft av befolkning och arbetstillfällen innebär att västra Skåne väger tungt i den samlade regionala beskrivningen och det är därför viktigt att poängtera de olika utvecklingsförutsättningarna som råder mellan olika delar av Skåne-Blekinge.

Källa: SCB. I respektive LA-region framgår antalet sysselsatta i regionen (dagbefolkning) 2018 mellan 20-64 år.

Vikten av tillgång till kvalificerad arbetskraft och storlek och täthet framgår det av kartan nedan, som visar att det är västra Skåne som har de mest gynnsamma förutsättningarna ur ett befolkningsperspektiv för omställning och strukturomvandling. Det framgår också att regionen som helhet har en relativt hög befolkningstäthet, men de större städerna är koncentrerade till västra Skåne och likaså är de flesta större orter. Men utvecklingen beror inte enbart på inneboende tillväxtegenskaper utan funktionell sammankoppling och att verka i en större geografisk kontext är också centralt för utveckling. Orter med mindre gynnsamma utvecklingsförutsättningar kan delvis kompensera det genom att verka i ett större funktionellt sammanhang och "låna" storlek. En kommun med ensidig näringslivsstruktur kan minska sårbarheten som branschspecifika chocker medför genom ökad sammankoppling genom att alternativen ökar när arbetsmarknaden vidgas. Vidare kan sammankopplingen skapa skalfördelar, synergieffekter uppnås och bättre matchning på arbetsmarknaden.

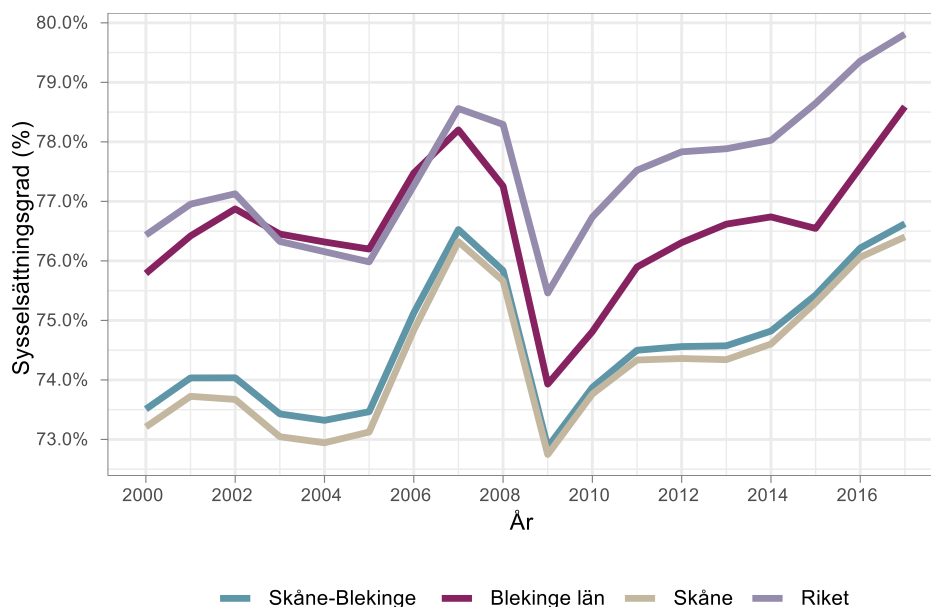

Sysselsättningsutveckling

En av de absolut viktigaste faktorerna för utveckling av välfärden är att befolkningen är i arbete. Ett vanligt mått på detta är sysselsättningsgraden, vilken här definieras som antalet sysselsatta i åldern 20-64 år dividerat med befolkningen i samma ålder. Som framgår av diagrammen nedan föll sysselsättningsgraden mycket kraftigt i början av 1990-talet som en följd av den djupa krisen som Sverige gick in i mellan 1990-93. Fortfarande ligger sysselsättningsgraden i riket och i Skåne-Blekinge långt under de nivåer som rådde i slutet på 1980-talet.

Det kan finnas flera skäl till att sysselsättningsgraden förändras. Om befolkningen växer snabbare än sysselsättningen kan det till exempel resultera i en sjunkande sysselsättningsgrad. Om sysselsättningen minskar, men befolkningen minskar ännu snabbare resulterar det tvärtom i en ökande sysselsättningsgrad, vilket är fallet för vissa län i norra Sverige.

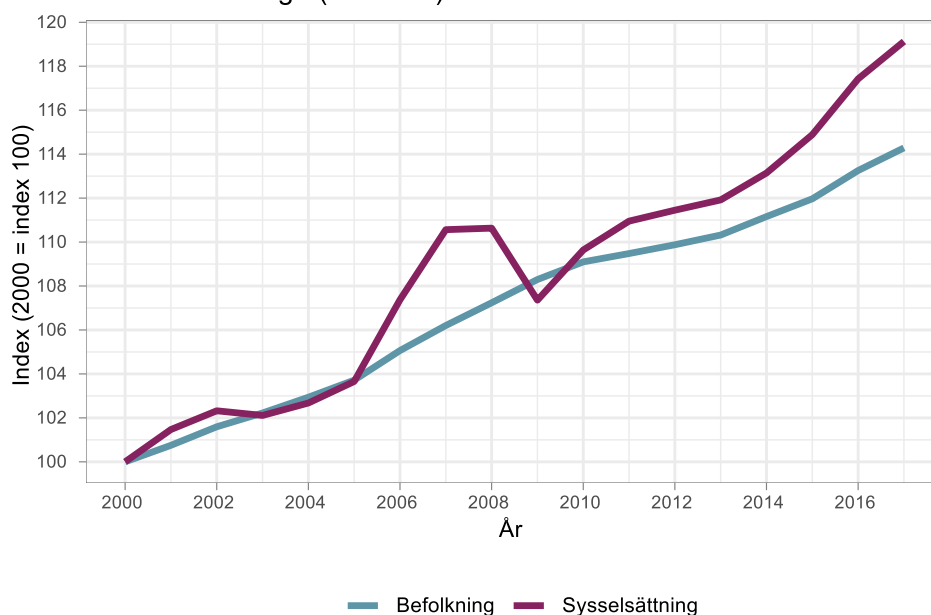
Förändring av sysselsättningsgrad (20-64 år) 2000-2017, inklusive gränspendling

Källa: SCB, Örestat, StatNord

Efter Finanskrisen har sysselsättningen i Skåne-Blekinge ökat snabbare än befolkningen, vilket är förklaringen till regionens höjda sysselsättningsgrad.

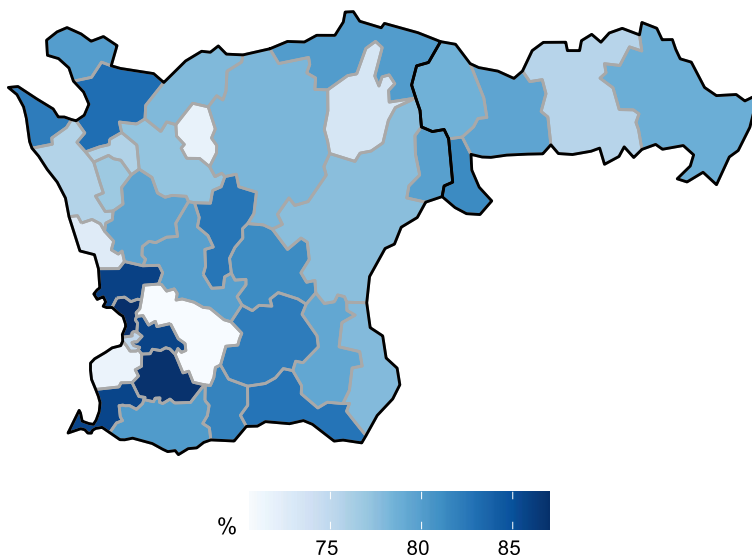
Förändring av befolkning och sysselsättning i Skåne-Blekinge (20-64 år) 2000-2017

Källa: SCB, Örestat, StatNord

Den högsta andelen sysselsatta år 2017 hade Lomma (87,0 procent) och Svedala (86,9 procent). Den lägsta andelen sysselsatta fanns i Lund (70,6 procent) och Malmö (71,6 procent).

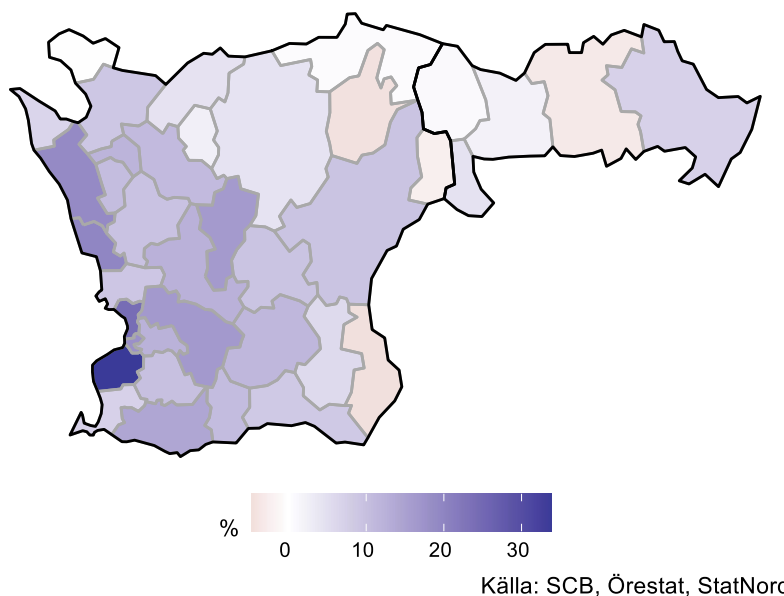
Andel sysselsatta av befolkning 20-64 år per kommun år 2017

Källa: SCB, Örestat, StatNord

Mellan år 2005 och 2017 skedde den högsta procentuella sysselsättningstillväxten i åldersgruppen 20-64 år i Malmö med 33,8 procent (37 310 sysselsatta) och Lomma med 24,2 % (2 080). Den lägsta sysselsättningstillväxten skedde i Simrishamn med -4,7 procent (-363 sysselsatta) och Östra Göinge med -4,4 % (-265).

Tillväxt av sysselsatta 20-64 år per
boendekommun år 2005-2017

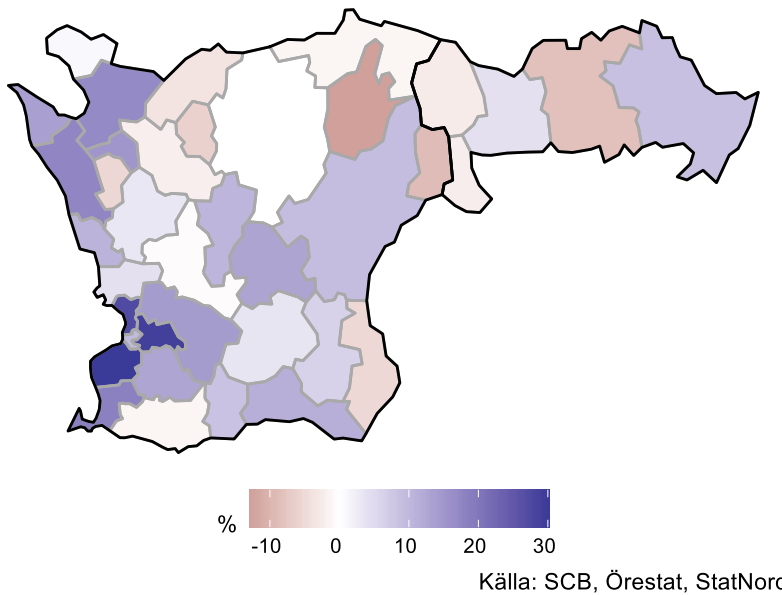

Kartan ovan mäter sysselsättningsförändringen för befolkningen efter vilken kommun de bor i (den så kallade "nattbefolkningen"). Kartan nedan mäter istället sysselsättningstillväxten efter vilken kommun befolkningen arbetar i ("dagbefolkning"). En generell effekt av Finanskrisen 2008/09 har varit att sysselsättningen minskade i kommuner som präglades av en stor andel tillverkningsindustri eller perifert läge i förhållande till större städer, medan sysselsättningsökningen som skett sedan Finanskrisen framför allt har ägt rum i storstäder och andra större städer med mera gynnsamma lokaliseringsförutsättningar för branscher inom tjänstesektorn.

Mellan år 2005 och 2017 skedde den högsta procentuella tillväxten av sysselsatta efter arbetsställe kommun i Malmö med 30,2 procent (40 200 sysselsatta) och Staffanstorps kommun med 29,2 % (1 418).

Den lägsta sysselsättningstillväxten hade Östra Göinge med -12,8 procent (-639 sysselsatta) och Bromölla med -9,0 % (-418).

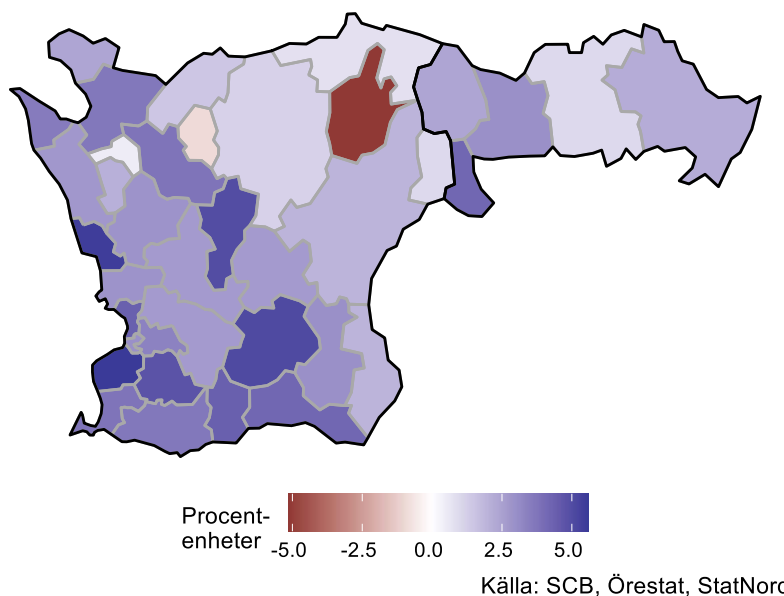
Sysselsättningstillväxt 20-64 år per
arbetsställekommun år 2005-2017

En förändring av antalet sysselsatta boende i kommunen behöver inte innebära en förändring av sysselsättningsgraden. Om sysselsättningen minskar kan det till exempel även ske en minskning av befolkningen i förvärsarbetande ålder, vilket kan leda till en oförändrad och ibland till och med stigande sysselsättningsgrad. Även ett ökat antal sysselsatta i kombination med en stigande befolkning i förvärsarbetande ålder kan leda till en oförändrad andel sysselsatta. Kartan nedan visar förändringen av sysselsättningsgraden i procentenheter.

Den bästa utvecklingen av sysselsättningsgraden mellan 2005 till 2017 hade Malmö, med en förändring på 5,6 procentenheter.

Förändring av sysselsättningsgrad 20-64 år per boendekommun år 2005-2017

Utrikesfödda har en markant lägre sysselsättningsgrad än personer som är födda i Sverige. I en kunskapsöversikt från DELMI (Joyce, 2015) konstateras att det finns fem huvudsakliga faktorer som förklarar varför utrikesfödda klarar sig sämre på arbetsmarknaden:

1. Skälet till invandring. Skyddsbehövande och deras anhöriga har svårare att få arbete än arbetskraftsinvandrare.
2. Humankapital. Utrikes födda personer har mindre svensk arbetslivserfarenhet och sämre kunskaper i svenska språket.
3. Sociala nätverk. Utrikes födda personer har färre informella kontakter på arbetsmarknaden än inrikes födda.
4. Trösklarna till arbetsmarknaden. Brist på enklare arbeten och höga ingångslöner kan göra det svårare för både unga och utrikes födda personer att komma in på arbetsmarknaden.
5. Diskriminering. Det finns tydliga belägg för att stora grupper av utrikes födda diskrimineras när de söker arbete.

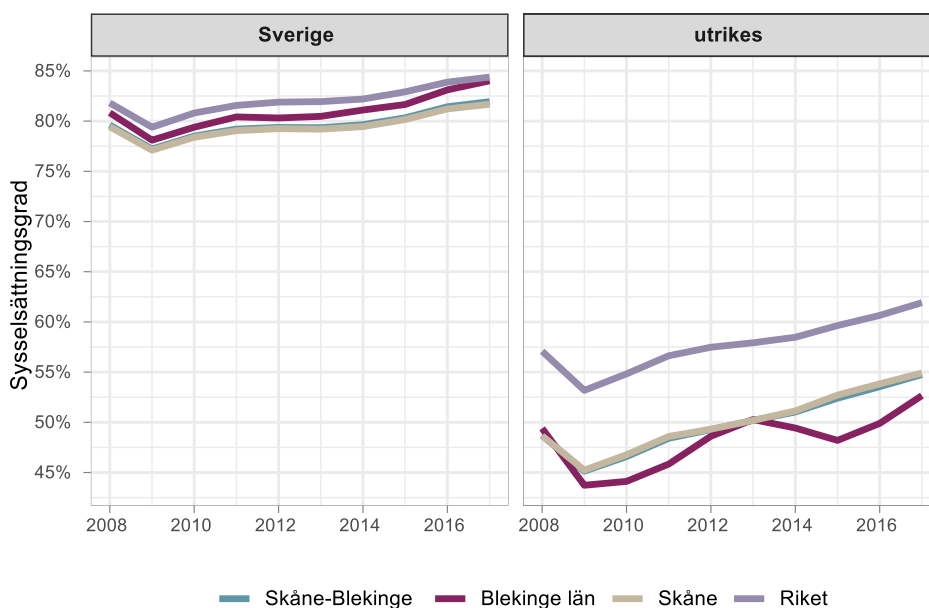
I rapporten betonas vikten av språkkunskaper och validering, helst i kombination med praktik och kompletterande utbildning. Coaching och subventionerade arbeten ges ett visst stöd som verksamma åtgärder i rapporten, men det konstateras att subventionerade arbeten leder till undanträngningseffekter på arbetsmarknaden. Arbetspraktik verkar dock fungera bäst i tider när arbetsmarknaden är god och praktikplatserna relativt få. Stöd till företagande ökar sysselsättningsgraden för utrikesfödda, men leder ofta till inkomster som är lägre än för anställda.

De utrikesföddas sysselsättningsgrad kan inte enbart förklaras med utbudsskillnader mellan inrikes- och utrikesfödda. En viktig faktor är den lokala efterfrågan på arbetskraft i den kommun där utrikesfödda bor. I en rapport från RegLab om "Platsens betydelse för utrikes

föddas etablering på arbetsmarknaden” (REGLAB, 2017), konstateras att det finns ett starkt samband mellan sysselsättningsgraden för inrikesfödda och andel sysselsatta utrikesfödda. Ett problem är att tillgången till bostäder i stor utsträckning styr var nyanlända flyktingar hamnar. Kommuner med god tillgång till bostäder tenderar att samtidigt ha låg sysselsättningsgrad, vilket försvårar inträdet på arbetsmarknaden för nyanlända.

Sedan 2009 har det dock skett en kraftig tillväxt av andelen sysselsatta utrikesfödda i Skåne-Blekinge. Mellan 2009-2017 ökade sysselsättningsgraden från ca 45 till 55 procent. Skåne-Blekinge har dock en betydligt lägre andel sysselsatta utrikesfödda än riksgenomsnittet som år 2017 låg på 62 procent. Notera dock att SCB inte registrerar utrikesfödda gränspendlare till Danmark, vilket påverkar främst Skånes sysselsättningsgrad nedåt.

Sysselsättningsgrad, 20-64, år efter region och födelseland, 2008-2017

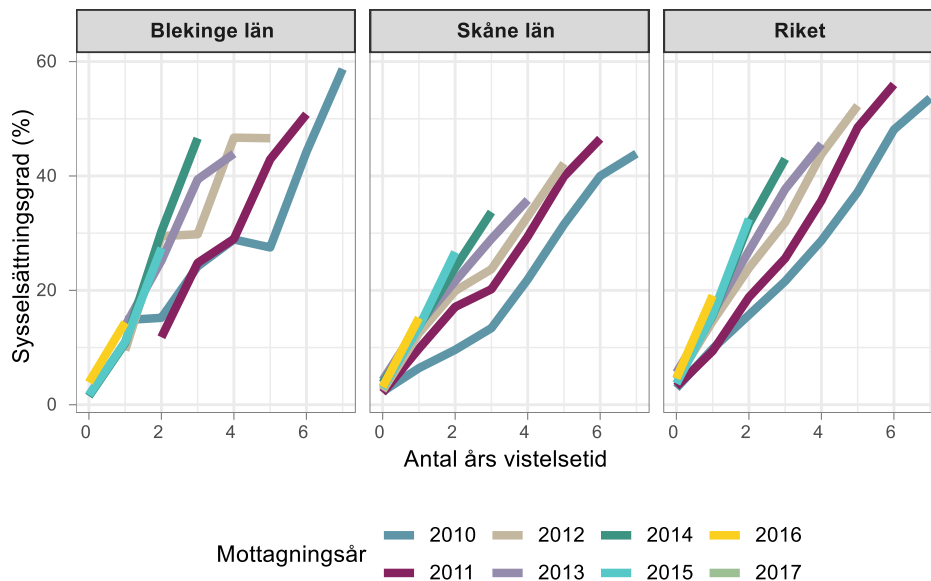
Källa: SCB (Integrationsstatistik)

Flyktingar är en delmängd av de utrikesfödda som har låg sysselsättningsgrad. Samtidigt kan det konstateras att även kommunplacerade flyktingar kommer in snabbare på arbetsmarknaden än tidigare. Diagrammet nedan visar sysselsättningsgrad efter vistelsetid för kommunplacerade flyktingar efter mottagningsår och vistelsetid. Av diagrammet framgår till exempel att av de flyktingar som kom till Sverige 2010 och kommunplacerades i Skåne var endast drygt 13 procent förvärvsarbetande efter tre år, medan det var 34 procent av de som anlände till Sverige 2014 som var sysselsatta efter tre år.

Det kan noteras att det tar längre tid för flyktingar med kommunplacering i Skåne att komma in på arbetsmarknaden än det tar i Blekinge eller i riket som helhet. Orsaken till detta är oklart och skulle kräva en mera ingående analys.

Det finns stora skillnader mellan män och kvinnor bland flyktingar vad avser vilken tid det tar att komma in på arbetsmarknaden. Män kommer in snabbare på arbetsmarknaden än kvinnor. Av de män som kommunplacerades i Skåne 2014 var 43 procent sysselsatta år 2017, medan motsvarande andel för kvinnor endast var 19 procent. I Blekinge var motsvarande värden 54 respektive 33 procent. Det tar även längre tid att komma in på arbetsmarknaden för de flyktingar som kommunplacerats i Skåne jämfört med riksgenomsnittet och de som kommunplacerats i Blekinge.

Sysselsättningsgrad för kommunplacerade flyktingar, 20-64 år, efter mottagningsår och vistelsetid i antal år

Källa: SCB (Integrationsstatistik).
 Kommentar: Värden för vissa år saknas på grund av sekretessrensning

Om avsikten är att mäta hur en eller flera kommuner presterat är det inte självklart att det lämpligaste är att jämföra med utvecklingen i riket som helhet. Det finns stora skillnader mellan rikets kommuner som beror på omständigheter som är omöjliga att påverka. Sådana faktorer kan handla om avstånd till storstäder, om kommunen ligger i en glesbygdsregion m.m. Andra faktorer är påverkbara, men endast på lång sikt. Exempel på sådana trögrörliga faktorer är kommunens branschsammanställning och transportinfrastruktur, vilka visserligen går att påverka, men endast i mindre utsträckning på kort sikt.

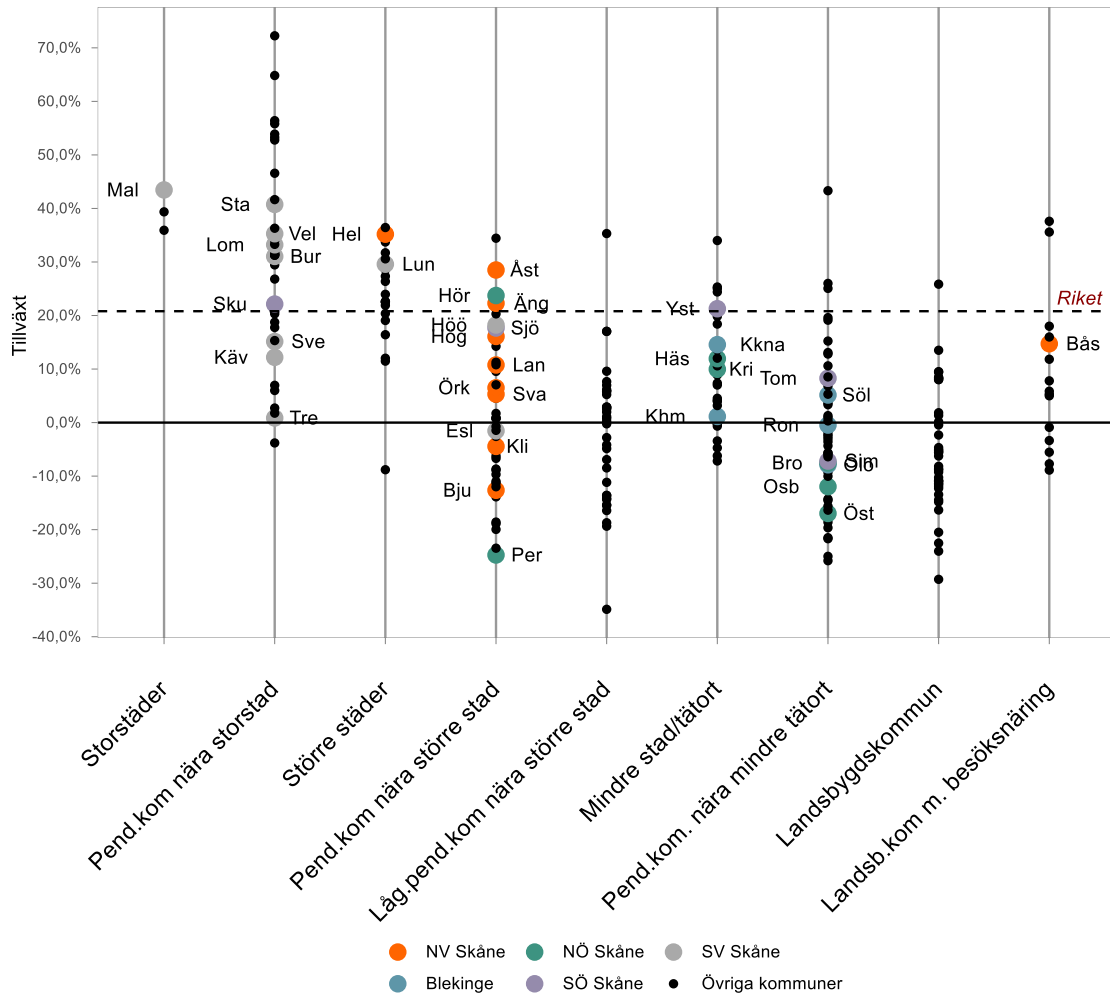
Sveriges kommuner och landsting (SKL) har tagit fram en kommungruppsindelning som baseras på att alla kommuner i riket redovisas i nio olika grupper som ska möjliggöra jämförelser mellan kommuner med någorlunda jämförbara förutsättningar. Gruppen "Storstäder" innehåller till exempel rikets tre storstadskommuner. Om avsikten är att studera till exempel Malmös sysselsättningsutveckling kan det ofta vara rimligare att jämföra med tillväxten i Stockholm och Göteborg än med ett riksgenomsnitt som baseras på alla kommuner i riket, inklusive glesbygdskommuner med helt andra tillväxtförutsättningar. Diagrammet nedan visar sysselsättningstillväxten per kommun efter arbetsställets belägenhet (s k "dagbefolkning"), fördelat på SKL:s kommungrupper. Kommunerna i Skåne-Blekinge markeras med färgade punkter och har försetts med namn. Kommuner utanför regionen redovisas som mindre svarta punkter.

Av diagrammet ovan framgår att tillväxten varierar kraftigt mellan olika kommungrupper. Den kraftigaste sysselsättningstillväxten har skett i Malmö, som under perioden 1998-2017 haft den högsta procentuella sysselsättningstillväxten bland landets storstadskommuner. Även de "Större städerna" och "Pendlarkommunerna nära större städer" har vuxit kraftigt.

De åtta kommuner som tillhör gruppen "Pendlarkommuner nära mindre tätort" har alla haft en svagare sysselsättningstillväxt än riksgenomsnittet. I denna grupp återfinns kommuner som Östra Göinge, Osby, Bromölla, Simrishamn, Olofström och Ronneby, vilka alla haft en negativ sysselsättningstillväxt.

Inom gruppen "Pendlarkommun nära större stad" är det stor spridning. Ett fåtal kommuner i denna grupp har haft högre tillväxt än riksgenomsnittet, men i gruppen finns även några kommuner som haft en kraftigt negativ sysselsättningsutveckling såsom Perstorp, Bjuv och Klippan

Sysselsättningstillväxt i Sveriges kommuner mellan 1998 och 2017 för sysselsatta 20-64 år efter arbetskommun

Källa: SCB, SKL

Branschstruktur och styrkeområden

Sysselsättning per bransch

Sysselsättningsutvecklingen i riket och regionen har kännetecknats av att antalet sysselsatta inom tillverkningsindustri minskar, medan antalet sysselsatta inom företagstjänster, hotell- och restaurang och handel ökar.

De branscher som sysselsatte flest personer i Skåne-Blekinge år 2017 var “vård och omsorg; sociala tjänster” med 116 509 sysselsatta, “handel” med 87 236 sysselsatta och “utbildning”, som sysselsatte 80 200 personer.

Den största tillväxten av antalet sysselsatta i Skåne-Blekinge mellan åren 2011 och 2017 skedde inom “vård och omsorg; sociala tjänster”, som växte med 15 269 sysselsatta (+15,1 procent), “utbildning”, som ökade med 12 801 sysselsatta (+19,0 procent), “företagstjänster”, som ökade med 7 004 sysselsatta (+9,9 procent) samt “offentlig förvaltning och försvar” där antalet sysselsatta steg med 4 582 personer, (+14,0 procent).

Den största minskningen av antalet sysselsatta i Skåne-Blekinge skedde inom “tillverkning och utvinning”, som minskade med 6 923 sysselsatta (-9,1 procent), “jordbruk, skogsbruk och fiske”, som minskade med 548 sysselsatta (-3,7 procent) samt “okänd verksamhet” där antalet sysselsatta sjönk med 206 personer, (-2,4 procent).

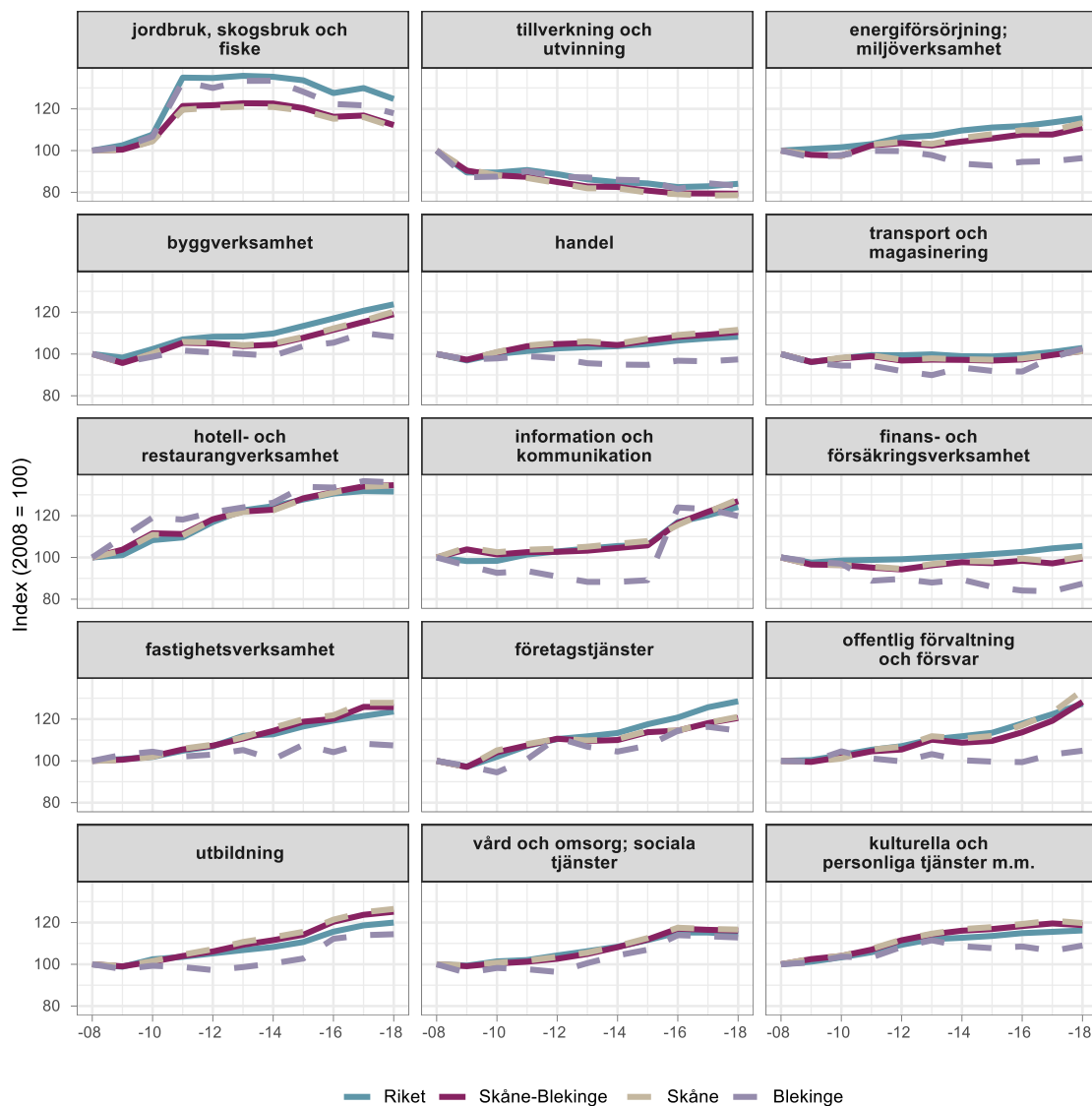
Sysselsatta mellan 20-64 år i Skåne-Blekinge per bransch efter arbetsplatsens lokalisering. Sysselsatta år 2017 samt förändring mellan 2011 och 2017 .

Bransch	Sysselsatta i Skåne-Blekinge 2017	Tillv.2011-2017	Tillv. (%)	Sys.and el (%)	Sys.and el Riket (%)	Tillv. Riket
vård och omsorg; sociala tjänster	116 509	15 269	15,1	17,4	16,5	12,9
handel	87 236	4 424	5,3	13,0	12,0	6,0
utbildning	80 200	12 801	19,0	11,9	10,9	14,5
företagstjänster	77 609	7 004	9,9	11,6	12,0	17,3
tillverkning och utvinning	69 124	-6 923	-9,1	10,3	11,2	-8,6
byggverksamhet	48 662	4 207	9,5	7,2	7,2	12,8
offentlig förvaltning och försvar	37 296	4 582	14,0	5,6	6,0	16,2
transport och magasinering	31 228	186	0,6	4,7	4,7	1,5
kulturella och personliga tjänster m.m.	28 734	3 017	11,7	4,3	4,3	9,2
information och kommunikation	23 734	3 766	18,9	3,5	4,1	18,5
hotell- och restaurangverksamhet	21 397	3 644	20,5	3,2	3,4	20,3
jordbruk, skogsbruk och fiske	14 078	-548	-3,7	2,1	2,0	-3,7
fastighetsverksamhet	12 115	1 962	19,3	1,8	1,6	15,9
okänd verksamhet	8 521	-206	-2,4	1,3	1,1	0,6
finans- och försäkringsverksamhet	8 402	173	2,1	1,3	1,9	5,6
energiförsörjning; miljöverksamhet	6 560	319	5,1	1,0	1,0	10,1
totalt	671 405	53 677	8,7	100,0	100,0	9,1

Källa: SCB (RAMS).

De branscher som haft en högre tillväxt än i riket är handel, hotell- och restaurangverksamhet, information- och kommunikation, fastighetsverksamhet, offentlig förvaltning, utbildning samt kulturella och personliga tjänster. Som framgår av diagrammet nedan så har tillväxten varit högre i Skåne än i Blekinge inom flertalet branscher.

Sysselsatta i Skåne-Blekinge och riket per bransch, 2008-2018

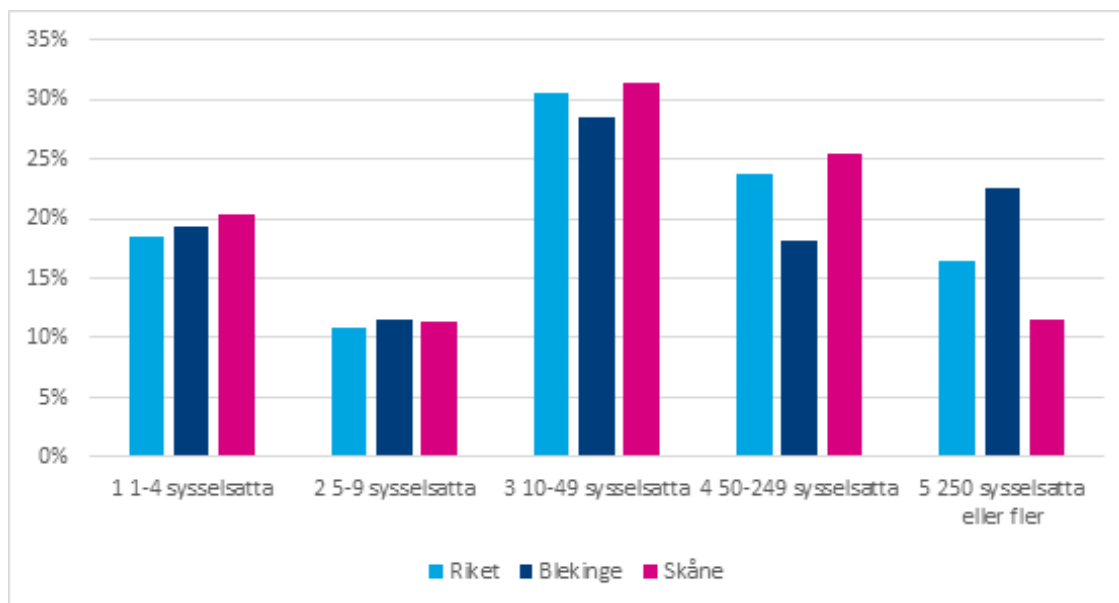

Källa: SCB
 Kommentar: Tidsserierbrott 2010/11 resulterar i en kraftig tillväxt inom främst jord- och skogsbruk

Arbetsställestorlek

Den ekonomiska utvecklingen inom regionen skiljer sig kraftigt åt mellan Skåne och Blekinge. Båda länen har låg produktivitetstillväxt och som helhet präglas regionen av låg produktivitet. Detta beror delvis på branschstruktur, men i Skånes fall även på en frånvaro av stora arbetsgivare – ”ankarföretag” – som i samspel med mindre företag kan driva på utvecklingen. Blekinge har ett annat, mera storskaligt, näringsliv. I Blekinge återfinns 23 procent av arbetstillfällena i näringslivet hos arbetsgivare med 250 personer eller fler anställda. Detta är den näst högsta andelen i Sverige och över riksgenomsnittet som ligger på 16,2 procent. Länet skiljer sig i relation till riket även genom att ha en lägre andel anställda inom företag med 10–249 sysselsatta. Däremot är andelen som är verksamma inom bolag med 1–9 anställda i nivå med riksgenomsnittet. De största företagen i regionen är Volvo personvagnar, NKT HV Cables, Ericson, SAAB Kockums samt Södra skogsägarna. I Skåne finns en betydligt lägre andel sysselsatta hos arbetsgivare med 250 personer eller fler anställda och istället en större andel av de sysselsatta i medelstora företag mellan 10–249 anställda. Det indikerar ett mer småskaligt näringsliv i Skåne än i Blekinge, även om det naturligtvis finns stora företag även i Skåne, såsom

TetraPak, Sony, Peab m.fl. De stora företagens betydelse för Blekinge understryks också genom internationalisering med en stark utveckling av exporten som per capita är den näst högsta i landet samtidigt som de exporterande företagen har minskat.

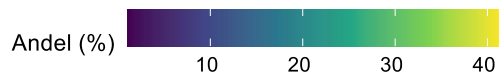
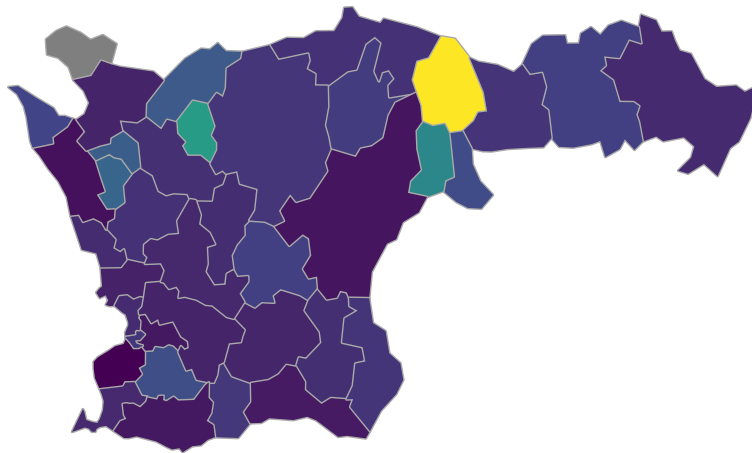

Källa: SCB. Sysselsatt dagbefolkning, 20–64 år inom näringslivet fördelat efter arbetsställets storlek, 2018. Näringslivet är här definerat som samtliga branscher exklusive offentlig förvaltning, utbildning, vård och omsorg samt okänd bransch.

Sårbarhet

Några kommuner i Skåne-Blekinge är kraftigt beroende av ett fåtal arbetsgivare. Kartan nedan visar hur stor andel av det totala antalet anställda i kommunen som arbetar hos de två största privata arbetsgivarna år 2018. Det är framför allt Olofström som har ett stort beroende av en stor arbetsgivare (Volvo Personvagnar AB), men även Bromölla med Stora Enso och Gerberit Production AB (fd Ifö Sanitär) och Perstorp, med två företag inom Perstorpskoncernen, har ett stort beroende av ett fåtal företag.

Andel av totala antalet anställda som arbetar vid de två största arbetsgivarna, 2018

Källa: www.foretagsklimat.se.
Värde för Båstad saknas på grund av osäker statistik.

Smart specialisering

Bakgrund

Smart specialisering är ett centralt begrepp i EU:s utvecklingspolitik. Varje medlemsstat är ansvarig för att ta fram en smart specialiseringsstrategi som ska styra EU:s regionalfondsmedel för forskning och innovation. Syftet med smart specialiseringsstrategierna är att identifiera styrkeområden med potential för tillväxt. Både Skåne och Blekinge har tagit fram innovationsstrategier som tar sin utgångspunkt från smart specialisering. Båda länen har kartlagt styrkor inom näringslivet och inom den akademiska forskningen. Det saknas dock analyser och strategier som belyser styrkor inom Skåne-Blekinge som helhet. Det har inte varit ambitionen att ta fram en sådan analys för regionen som helhet. Ambitionen är att beskriva de likheter och olikheter som finns mellan länen och lyfta fram de områden som överlappar varandra i de två länen strategier och analyser.

Skånes och Blekinges innovationsstrategier

I Skånes innovationsstrategi utpekade huvudutmaningen vara att öka den låga produktiviteten i Skånes ekonomi (Forsknings- och innovationsri Skåne, 2019). Produktiviteten ska höjas med hjälp av *hållbar tillväxt* vilket definieras som att: "Tillväxten är hållbar när vi kan tillfredsställa våra behov idag – ekonomiskt, miljömässigt och socialt – samtidigt som vi ger förutsättningar för kommande generationer att tillgodose sina behov." FIRS har prioriterat sex specialiseringsområden med tillväxtpotential. Områdena är: Tech, Life science och hälsa, Livsmedel, Avancerade material och tillverkningsindustri, Smarta hållbara städer och ESS, Max IV och Innovationssystemet Science Village. Urvalskriterierna är inte homogena, utan har skett på basis av olika bakgrund och insatslogik. Gemensamt, för alla utom ESS, MAX IV och innovationssystemet Science Village, är att det finns en grund i kluster i det befintliga näringslivet i Skåne. En ytterligare urvalsfaktor har varit om det finns en tydlig koppling till framträdande forskningsmiljöer. Inom dessa områden finns störst potential att genom samverkan skapa innovationsdriven tillväxt och att förstärka synergi- och klustereffekter. Det bygger också på ett antagande om att näringslivets utveckling är spårbunden, det vill säga att morgondagens företag bygger på dagens styrkor. Även om identifieringen av specialiseringsområden gjorts mestadels utifrån näringslivsstyrkor innebär det inte att alla insatser inom dessa områden alltid måste ha direkt kommersiella mål. Insatser som till exempelvis rena forskningssatsningar, sociala satsningar och miljösatningar inom eller i gränslandet av specialiseringsområdena som förstärker dessa är också viktiga.

Grundtanken för satsningarna inom specialiseringsområdena är att insatser ska:

- Ha potential att stärka framväxande teknik-och branschområden.
- Främja långsiktig utveckling, strategisk samhandling mellan relevanta aktörer inom forskning och innovation samt arbeta flervetenskapligt och gränsöverskridande.
- Ha möjlighet att bidra till systeminnovation eller lösningar på globala utmaningar utanför Skånes och Sveriges gränser.

Följande åtgärder för att stärka innovationsområdena föreslås:

Tech: Stärkta forsknings- och innovationsmiljöer och samverkan med näringslivet, bland annat genom en satsning på AI. Positionera Skåne i världen som ett attraktivt kunskapscenter kring tech. Att utveckla en hub för digital innovation, som dels sprider digital kunskap i regionen, dels stöttar techföretag i samverkan inom EU.

Life science och hälsa: Utveckling av forsknings- och innovationsmiljöer som lockar kapital, kompetens och driver innovation i olika miljöer. Speciellt viktigt är fler testbäddar och möjligheter till klinisk prövning. Ökad kommersialisering av forskning. Stärkt och fördjupad samverkan mellan omsorg, hälso- och sjukvården i Skåne (särskilt avseende Skånes

universitetssjukhus), akademi, kommuner, näringsliv och främjaraktörer. Att främja internationalisering i såväl Öresundsregionen som Europa och globalt.

Livsmedel: Fler strategiska forsknings- och utvecklingsprojekt samt god tillgång till pilotfaciliteter, testbäddar och samverkansarenor. Stärkt inkubation och acceleration för startups med fokus på tillväxtbolag med hög skalbarhet. Att Skånes livsmedelssystem är i framkant vad gäller hållbar livsmedelsproduktion och konsumtion i offentlig och privat verksamhet.

Avancerade material och tillverkningsindustri: Genom kunskapsuppbyggnad och kunskapsspridning stärka konkurrenskraften med hjälp av automatisering, tjänstefiering och robotisering. Stärka kunskapen kring hållbar produktion för att främja industrins värdeskapande och konkurrenskraft genom ökad resurseffektivitet, hållbar produktion och cirkulära affärsmodeller. Kunskapsuppbyggnad och kunskapsspridning kring utveckling och förbättring av produktionsmaterial och dess bearbetning för stärkt konkurrenskraft och möjlighet till resurseffektivare produktion.

Smarta hållbara städer: Nyttja kraften i Skånes nytänkande städer och attrahera företag genom att initiera och facilitera testtytor där företag av olika storlek kan utveckla lösningar i verkliga livsmiljöer. Främja innovativ upphandling och stadsbyggnadsprocesser med hög grad av innovation och hållbarhet. Att koordinera och stärka den samlade kommunikationen kring vad som händer på området hos kommuner, näringsliv och i forskning i Skåne.

ESS, MAX IV och innovationssystemet Science Village: Främja utvecklingen i närområdet och bidra till att Science Village växer till en globalt ledande forsknings- och innovationsarena. Samarbeta för att attrahera globala företag och innovationsaktörer. Samling kring ett fåtal tematiska fokus, både baserat på starka forskningsområden och Skånes specialiseringsområden. Effektiv tillgång till ESS och MAX IV, till exempel genom mötesplattformar som MAXESS Industry Arena och utveckling av instegsmiljöer och supportinfrastruktur.

Innovationsstrategin konstaterar även behovet av att stärka det gränsregionala arbetet inom Öresundsregionen och pekar på gemensamma styrkor inom till exempel life science och cleantech.

Region Skåne gjorde 2019 en kartläggning av styrkeområden i Skåne-Blekinge (Region Skåne, [2019a](#)). Urvalet baserades på sex kriterier:

1. Sektorn bör ha hög produktivitetsnivå och stor betydelse för regionens ekonomi och sysselsättning.
2. Sektorn bör präglas av förnyelse, innovation och entreprenörskap.
3. Sektorn bör ha ett högt kunskapsinnehåll.
4. Sektorn bör vara konkurrenskraftig jämfört med omvärlden och verka på en global marknad.
5. Sektorn bör ha en flora av både små och stora företag. Stora företag är betydelsefulla för att främja internationalisering, forskning och utveckling samt generera avknoppningar.

I rapporten konstaterades: "Sektorer som bedöms vara styrkeområden i Skåne är *förpackning, kemisk industri, IKT, Life Science, verkstadsindustrin, livsmedel och byggnadsindustrin*. I varierad utsträckning kännetecknas dessa av hög produktivitetsnivå, kritisk massa, starka kopplingar till forskning och utveckling, hög kunskapsnivå, förnyelseförmåga och stor export". De utpekade branscherna täcker de mera tvärsektoriella utpekade innovationsområdena i varierande utsträckning. Byggnadsindustri faller inte riktigt inom de kriterier som satts upp, men det finns ett antal kunskapsintensiva konsultfirmor inom sektorn och den är starkt kopplad till innovationsområdet "starka och hållbara städer", vilket motiverar att den tagits med som styrkeområde.

Som synes kan Skånes innovationsområden från innovationsstrategin inte helt matchas med de utpekade styrkeområdena. Men det finns tydliga överlappningar. *Tech* är visserligen tvärgående, men kan kopplas mot styrkeområden som IKT och Life Science. *Life Science och hälsa* täcks till

stora delar av styrkeområdet Life Science. *Livsmedel* är utpekade som både innovationsområde och styrkeområde. *Avancerade material och tillverkningsindustri* är tvärgående till sin natur, men täcks delvis i styrkeområdena Verkstadsindustri och Life Science.

Smarta hållbara städer är även det ett tvärgående område, men täcks delvis inom styrkeområdet Byggindustri.

Visionen i Blekinges innovationsstrategi är att länet ska kännetecknas av ett gott innovationsklimat och stark innovationsförmåga. Parallellt med arbetet med denna analys pågår en förstudie och ett analysarbete i Blekinge för att kartlägga styrkeområden och hinder för tillväxt som länet står inför som underlag för att ta fram en smart specialiseringsstrategi. I den regionala utvecklingsstrategin - Blekingestrategin - från 2018 nämns flera spetsområden i länet dessa innefattar marin teknik, tillämpning av "Internet of Things", energi, materialbearbetning och nya material. Dessa områden är baserade på regionala innovationssatsningar, högskolans forskningsområden samt företagssammansättningen i regionen. Analysen kompletteras med Blekinges styrkeområden när dessa är beslutade.

Skånes och Blekinges innovationsstrategier plockar fram olika styrkor i de bägge länen. Ambitionen har inte varit att ta fram någon gemensam smart specialiseringsstrategi inom ramen för arbetet med ERUF. Analysen och programarbetet tar istället avstamp från respektive läns strategier. Det kan däremot konstateras att det finns vissa överlappningar i utpekade områden. Bland dessa kan nämnas områden kopplade till IKT/digitalisering och att stärka den avancerade tillverkningsindustrin i vilken kunskapen runt avancerade material kan komma att spela en stor roll. Blekinge har en kraftig specialisering inom fordonsindustrin, vilken kan stärkas av att Lund utvecklats till ett centrum för Automotive IT.

Branschstruktur i Skåne och Blekinge

I samband med att Region Skåne tog fram en rapport om skånska styrkeområden utvecklades en branschindelning som syftar till att hålla samman varuproducerande branscher med relaterade tjänstebanscher. Exempelvis innehåller IKT både produktion av teleprodukter och partihandel med teleprodukter. Partihandel har i görligaste mån fördelats ut på respektive sektor, medan detaljhandel redovisas för sig. En närmare beskrivning finns i (Region Skåne, [2019b](#)). Denna branschindelning har använts för att beskriva regionens specialisering.

Ur ett statistiskt branschperspektiv har Blekinge län ett flertal specialiseringar, framförallt inom industrisektorn. Särskilt framträdande industrier är gummi- och plastvaruindustrin, fordonsindustrin samt elektronikindustrin. Inom gummi- och elektronikindustrin är det särskilt avancerad kabelteknik som är ett profilområde för regionen. Generellt sett har regionen en låg specialisering inom service- och tjänstebanscher. För att vara en region utanför storstadsregionerna återfinns dock en hög andel av jobben i regionen inom IKT-sektorn.

Under perioden 2010-2018 har de största specialiseringarna i Blekinge haft en god utveckling sett till antalet anställda. Fordonsindustrin ökade antalet anställda med 33,8 procent, elektronikindustrin med 49,5 procent, gummi- och plastindustrin med 4,8 procent och energisektorn med 12,8 procent. Däremot har utvecklingen varit svagare inom pappers- och massaindustrin (-26,9 procent) och IKT-sektorn (-16,4 procent). Inom branscherna areella livsmedelsnäringar och metallvaruindustrin var antalet anställda under perioden i princip oförändrat. Stor Betydelse för den regionala ekonomin, sett till förädlingsvärden, har sektorerna fordonsindustrin, IKT och byggnadsindustrin.

Bland de större branscherna är Skåne tydligt specialiserat inom kemisk industri, förpackning, livsmedel, FoU, gummi- och plastindustri och Life Science. Även byggindustrin är något större i Skåne än i riket som helhet.

Utvecklingen av antalet sysselsatta inom Skånes större branscher med hög specialisering har varit blandad. Några av de branscher som är högt specialiserade i Skåne har haft en hög sysselsättningstillväxt mellan 2010-2018. Till exempel så har Byggindustrin växt med 22 procent och IKT med 18 procent. Andra branscher har endast haft en svag tillväxt (exempelvis Livsmedelindustrin och FoU med en tillväxt på 3,6 respektive 1,5 procent). Andra branscher

med stor specialisering i Skåne har tappat sysselsättning. Av dessa kan främst nämnas Life Science som tappade 16 procent av sysselsättningen mellan 2010-2018. Stora branscher sett till förädlingsvärden i Skåne är framför allt Byggindustri, Avancerade företagstjänster och IKT.

Antal sysselsatta och specialiseringskvoter i Blekinge, Skåne och Skåne-Blekinge, 2017

Sektor	Sysselsatta Blekinge	Sysselsatta Skåne	Sysselsatta Skåne-Blekinge	Spec.kvot Blekinge	Spec.kvot Skåne	Spec.kvot Skåne-Blekinge
Utbildning	8 263	73 955	82 218	1,0	1,1	1,1
Social omsorg	8 859	59 009	67 868	1,2	1,0	1,0
Hälso- & Sjukvård	5 558	49 510	55 068	1,0	1,1	1,1
Byggnadsindustri	5 053	49 930	54 983	0,8	1,0	1,0
Detaljhandel	4 923	49 856	54 779	0,8	1,0	1,0
Företagsservice	4 298	31 383	35 681	1,1	0,9	1,0
Logistik & Transport	2 442	29 047	31 489	0,7	1,0	1,0
Offentlig förvaltning	5 907	25 173	31 080	1,6	0,8	0,9
Besöksnäring	2 522	26 987	29 509	0,7	1,0	0,9
Avancerade företagstjänster	1 682	24 283	25 965	0,6	1,0	0,9
IKT	2 781	22 758	25 539	0,9	0,9	0,9
Livsmedel	1 570	21 238	22 808	1,0	1,6	1,6
Övrig partihandel	412	13 427	13 839	0,3	1,4	1,3
Fastigheter	1 040	11 075	12 115	0,9	1,1	1,1
Areella	1 200	10 421	11 621	1,5	1,5	1,5
livsmedelsnäringar						
Verkstadsindustri	1 247	8 676	9 923	0,9	0,7	0,7
Okänd	1 337	7 184	8 521	1,7	1,1	1,2
Finans & Försäkring	481	7 929	8 410	0,3	0,7	0,6
Fordonsindustri	4 619	3 682	8 301	3,3	0,3	0,6
Intresseorganisationer	676	6 720	7 396	0,8	0,9	0,9
Media	633	6 191	6 824	0,7	0,8	0,8
Metallvaruindustri	1 083	5 615	6 698	1,2	0,8	0,8
Trävaruindustri	463	5 663	6 126	0,6	0,9	0,8
Life Science	20	5 045	5 065	0,0	1,3	1,2
Kemisk industri	68	4 568	4 636	0,3	2,2	2,0
Vatten, Avfall & Återvinning	390	4 075	4 465	0,8	1,0	1,0
Gummi- & Plastindustri	982	3 035	4 017	3,2	1,2	1,4
FoU	58	3 837	3 895	0,2	1,5	1,3
Konstnärlig och kulturell verksamhet	156	3 731	3 887	0,4	1,2	1,1
Energi	540	3 153	3 693	1,1	0,8	0,8
Byggnadsmaterial	148	3 453	3 601	0,5	1,3	1,2
Elektronikindustri	1 008	2 258	3 266	2,6	0,7	0,9
Förpackning	161	2 869	3 030	0,8	1,7	1,6
Skog	739	1 718	2 457	1,2	0,3	0,4
E-handel	45	2 138	2 183	0,2	1,1	1,0
Textilindustri	175	1 821	1 996	0,5	0,6	0,6
Stål- & Metallindustri	72	1 910	1 982	0,2	0,6	0,5
Grafisk produktion	98	1 710	1 808	0,6	1,2	1,2
m.m.						
Pappers- & Massaindustri	414	1 347	1 761	1,2	0,5	0,5
Övrig tillverkningsindustri	117	1 161	1 278	1,1	1,4	1,3
Glas och keramiska artiklar	8	1 015	1 023	0,2	2,9	2,6
Totalt	72 301	599 105	671 405			

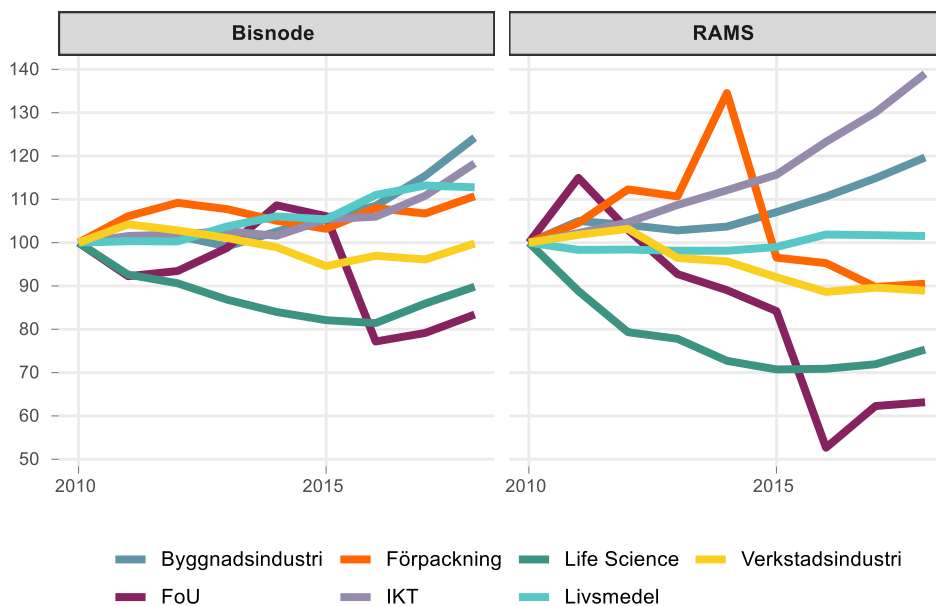
Källa: SCB

Tillväxt av förädlingsvärden och antal anställda inom specialiseringsområden

Beräkningarna av sysselsättning bygger på två källor, dels SCB:s registerbaserade sysselsättningsstatistik och dels företagsdatabasen Bisnode. Båda källorna har styrkor och svagheter. SCB:s sysselsättningsstatistik går att kombinera med andra offentliga register över löner och utbildning m.m. Samtidigt redovisas den inte på företagsnivå, vilket innebär att företag och arbetsställen kan vara branschklassade på ett sätt som gör att de faller utanför det branschkluster det funktionellt tillhör.

I Bisnode finns data över antal anställda, lönsamhet, förädlingsvärde och omsättning m.m. fördelat på arbetsställenivå, vilket innebär att det varit möjligt att ta hänsyn till att företag ibland är branschklassade på ett sätt som gör att de är svåra att fördela på specialiseringsområden. Sony och Ericsson tillhör till exempel IKT, men är branschklassade som teknisk och naturvetenskaplig FoU. Eftersom branschklassningen är känd i Bisnode kan dessa företag manuellt flyttas till "rätt" specialiseringsområde. Tyvärr kan en stor del av förändringarna inom styrkeområdena tillskrivas branschomklassningar i SCB:s statistik, vilket framgår av diagrammet nedan. Oftast pekar RAMS och Bisnode åt samma håll, men det finns betydande skillnader mellan de två källorna, framför allt vad det gäller förpackningsindustrin. Eftersom RAMS mäter sysselsatta, medan Bisnode mäter anställda i form av årsarbeten går det dock inte att förvänta sig att utvecklingen enligt de båda källorna ska överensstämja fullt ut.

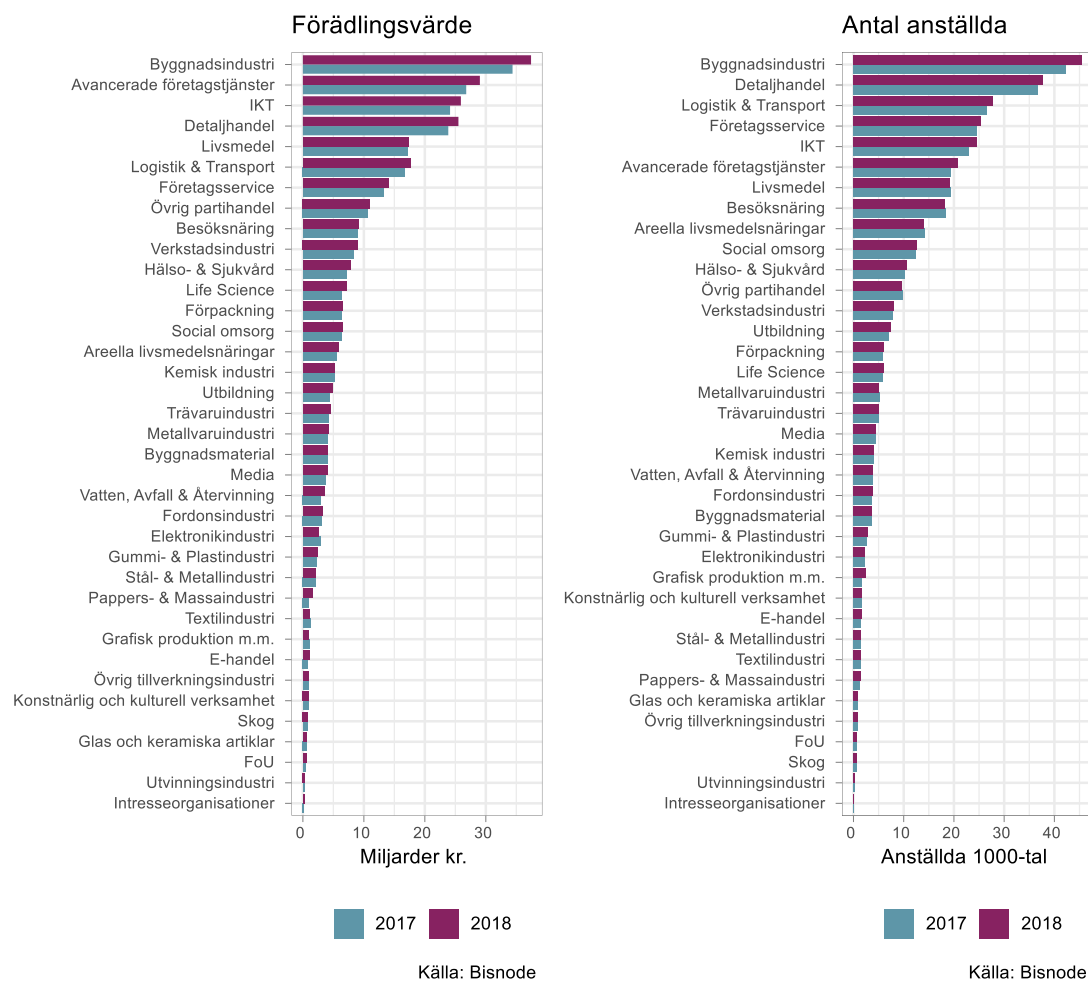
Utveckling av antal anställda inom styrkeområden och övriga branschgrupper i Skåne, 2010-2018, index (2010 = index 100)

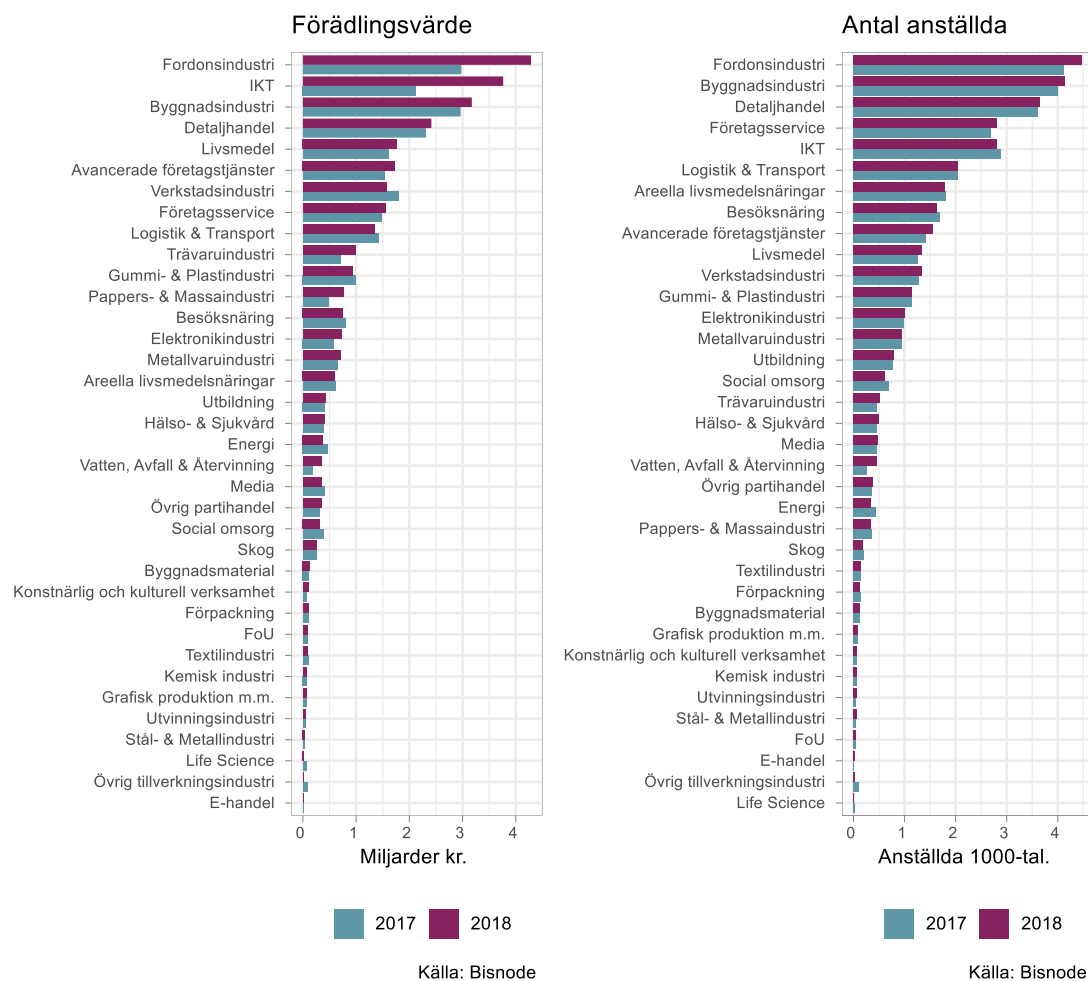
Källa: Bisnode

Utvecklingen inom Skånes specialiseringsområden har till viss del varit bekymmersam. Trots en regional specialisering inom näringslivet, starka forskningsmiljöer och närvaro av en flora av små och stora företag så har tillväxten inom flera av Skånes specialiseringsområden varit svag. Framför allt har utvecklingen inom Life Science minskat - till stor del en följd av utflyttningen av AstraZeneca. Av styrkeområdena är det framför allt Byggnadsindustri och IKT som vuxit påtagligt under de senaste decenniet. Som framgår av diagrammet nedan så är det byggnadsindustrin som står för både det högsta förädlingsvärdet och har flest anställda.

Anställda och förädlingsvärde i Skåne per branschaggregat, 2017-2018

Anställda och förädlingsvärde i Blekinge per branschaggregat, 2017-2018

Forskning och utveckling

Mer investeringar i FoU innebär ofta att innovationsförmågan i regionen stärks. På nationell nivå finns en stark koncentration av FoU-medel inom näringslivet. Mer än tre fjärdedelar investeras i någon av de tre storstadsregionerna. I Blekinge län uppgår företagens FoU-utgifter till 1,2 procent av näringslivets totala förädlingsvärde, vilket är under riksgenomsnittet som ligger på 3,5 procent. I Skåne är andelen också lägre, 3,2 procent. Totalt investerar näringslivet i Blekinge 410 miljoner kronor på FoU-verksamhet, vilket är en drastisk minskning jämfört med 2007. I Skåne uppgår investeringarna till 11,6 miljarder men länet har också haft minskade investeringar sedan 2007. (En förklaring till den svaga utvecklingen i Blekinge kan vara att FoU-medel fördelas ut av företagen i rapporteringen till SCB. Stora delar av dessa uppgifter är belagda med sekretess, vilket gör det svårt att redogöra för orsakerna bakom minskningen. Det är svårt att avgöra om det är en reell minskning av FoU eller en förändring av FoU-rapporteringen som inneburit flyttningar till huvudkontor utanför länets gränser.)

Risikkapital i Skåne-Blekinge

Risikkapitalförsörjning i Skåne-Blekinge

Risikkapital är en insats som en finansiär gör i ett företag för att i framtiden kunna få avkastning på insatsen. Genom att satsa pengar i företaget tar risikkapitalister en större risk än andra finansiärer som till exempel banker och andra långgivare, därav namnet risikkapital. Gemensamt för allt risikkapital är att hela eller delar av kapitalet kan gå förlorat om inte företaget utvecklas som planerat. Risikkapital kan komma från privata finansiärer, ibland benämnda som ”affärsänglar”, men även från fonder och andra organisationer. Tillgången till risikkapital varierar mellan regionerna vilket påverkar förutsättningarna för snabbväxande företag, som ofta är i behov av tidiga investeringar för att realisera företagsidén.

Att tillgången till risikkapital varierar mellan regionerna var en av anledningarna till att EU aviserade en ökad satsning på risikkapital under programperioden 2014–2020. Ungefär 16 procent av regionalfondens budget öronmärktes till ändamålet. I Sverige är det ALMI Invest som har hanterat risikkapitalet från strukturfonderna. Uppdraget har varit att investera i företag som befinner sig i en uppstarts- eller tidig expansionsfas. Investeringarna ska matchas med minst 50 % kapital från privata medinvestorare som ska gå in på lika villkor. Fondernas verksamhet ska bidra till mer tillväxt i de bolag där de investerar och på sikt fler jobb, men även till att stärka regionala strukturer för riskfinansiering.

Det är svårt att få en helhetsbild av tillgång till risikkapital på regional nivå. Tillgänglig statistik på regional nivå omfattar framförallt risikkapital från offentliga sektorn, exempelvis strukturfonderna. Även efterfrågan är svår att identifiera. För att få en uppfattning om efterfrågan bland regionens företag krävs särskilda enkätundersökningar, något som inte genomförs med regelbundenhet. Sammanställningen nedan är med andra ord inte heltäckande utan ger endast en fragmentarisk bild av tillgången och efterfrågan på risikkapital i Skåne-Blekinge.

Enligt Tillväxtverkets statistik och uppföljning är Almi Invest Syd Fond II den största av de 8 regionala almi-fonderna i Sverige. Fonden omfattar 200 miljoner sek. Av detta hade ungefär hälften, 201 miljoner sek investerats i början av 2020. I Skåne motsvarar detta cirka 97,5 miljoner sek (96 %) och för Blekinge cirka 3,8 miljoner sek (4 %). En anledning till dessa stora skillnader mellan länen tros vara att innovationssystemet i Skåne kan anses som mer utvecklat, vilket medför att fler företag i regionen både ansöker om medel och uppfyller de investeringskrav som ställs av fonden.

En översikt över investerat belopp per sektor visar att merparten av medlen investeras inom IKT (43 msek), Life Science (31 msek) och industri (15 msek). Övriga branscher är exempelvis Clean tech, Handel och turism och hälsa. Merparten av investeringarna är också av sådd-karaktär (73 msek) medan investeringar i uppstart och expansionsfaser står för 12 respektive 11 msek.

I mars 2020 prioriterades ett tilläggsprojekt för Almi Invest Syd Fond II på 15 miljoner sek av Strukturfonspartnerskapet Skåne-Blekinge, vilket kommer att öka fondens omfattning med 30 miljoner sek. För att öka möjligheterna för företag i Blekinge att ta del av dessa medel kommer fonden framgent få mer frihet att investera i företag i Blekinge som befinner sig i expansionsfasen vilket förväntas höja andelen investeringar.

Tillväxtanalys för nationell statistik över hur mycket risikkapital som investeras i svenska bolag. Under 2018 uppgick summan till 3,32 miljarder, vilket är den högsta noteringen sedan 2008. I rapporten framkommer att 59 procent av företagen som erhöll risikkapital under året var lokaliserade i en storstadskommun och 33 procent i tät kommuner. Även andra undersökningar visar att risikkapitalet i Sverige till stora delar är koncentrerat till storstadsregionerna, framförallt Stockholm och Göteborg. En anledning till detta är att många snabbväxande företag idag verkar inom branscher som i regel är förlagda i urbana miljöer. Under 2018 stod livsvetenskaper, konsumentprodukter och IKT för 91 procent av risikkapitalinvesteringarna i Sverige.

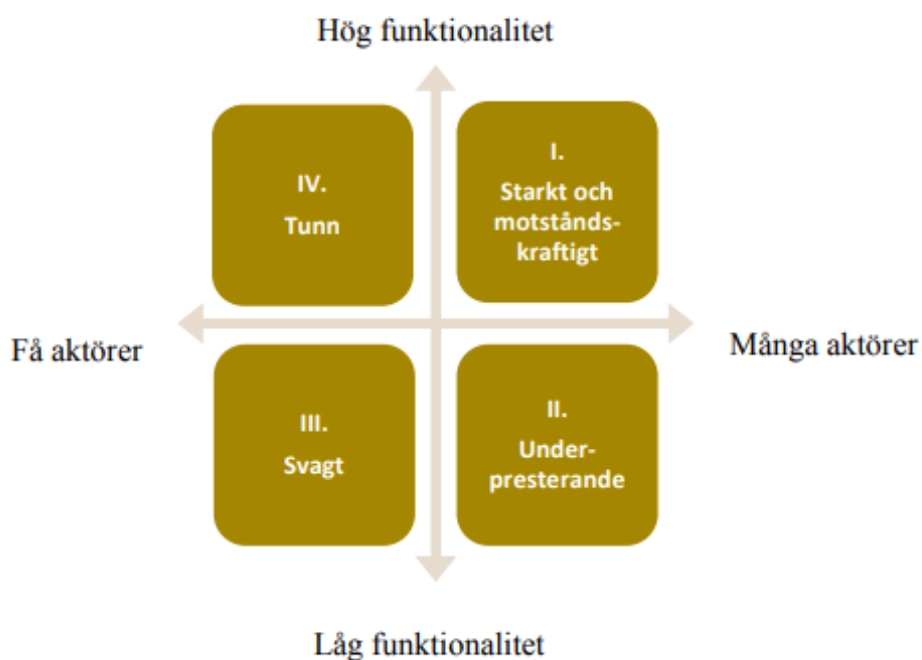
I rapporten Regionala strukturer för riskvillig finansiering görs en kvalitativ bedömning av utbudet på riskkapital i Sydsverige. Bedömningen är att tillgängligt kapital minskade i samband med finanskrisen och att försiktigheten blev större bland både affärsänglar och banker. Samtidigt menar man att det har tillkommit nya affärsänglar och mer offentligt riskkapital och även möjligheterna till notering på småbörsen har stärkts. I rapporten gör man även en bedömning av efterfrågan i regionen. Slutsatsen är att det finns stora inomregionala variationer där företagen i Malmö/Lund är mer villiga att ta in externt riskkapital än i Nordöstra Skåne och Blekinge.

Tillväxtverket har utvärderat hur de olika fonderna har hanterat riskkapitalet från strukturfonderna under perioden 2009-2015. I rapporten konstaterar man att samtliga regioner har uppfyllt målsättningen gällande utbetalt kapital. Sydsverige utmärker sig genom att det privata kapitalet av totala investeringar under perioden uppgick till 70 procent inom Sydsvensk Entreprenörskapsfond I och till ungefär 65 procent inom Sydsvensk Entreprenörskapsfond II. Under perioden 2009-2015 investerade Sydsvensk Entreprenörskapsfond I och II i totalt 38 portföljbolag, varav en stor del av företagen hade 0-9 anställda.

Det finns inga offentliga statistikkällor för privat riskkapital på regional nivå. Dock har nyhetskällor med viss regelbundenhet sammanställt hur mycket privat riskkapital som har investerats i skånska bolag. Under 2019 rapporterade nyhetsbyrån Rapidus att privatägda skånska innovationsbolag erhöll 2,1 miljarder kronor i riskkapital under 2018, vilket var den högsta nivån någonsin. Under 2017 uppgick summan till 1,4 miljarder och 2016 till 1,7 miljarder. De största portföljföretagen var Mappillary, Orbital Systems, Neo4j samt Min Doktor.

Under 2019 genomförde Tillväxtanalys en omfattande rapport som syftade till att kvantifiera de regionala kapitalförsörjningsstrukturerna i Sverige. Begreppet ”kapitalförsörjningsstruktur” omfattar en mängd olika aktörer: banker, riskkapitalbolag, företag, affärsrådgivning, juridisk hjälp, fastighetsmarknad och så vidare. Riskkapital ingår således i begreppet kapitalförsörjningsstruktur, men är endast en komponent bland flera andra. I rapporten kvantifieras och indexeras alla dessa värden och man använder funktionella arbetsmarknadsregioner (92 stycken) som geografiska enheter. Regionerna delas slutligen in i någon av kategorierna stark, tunn, svag eller underpresterande. De fyra kategorierna är resultatet av en fyrfältare, där parametrarna som mäts är få eller många aktörer och hög eller låg funktionalitet. Med funktionalitet avses samverkansnivå hos de olika aktörerna, förekomsten av informella och formella nätverk samt erfarenhets- och kunskapsnivå bland systemets aktörer.

Figur 13. Olika dimensioner i den regionala kapitalförsörjningsstrukturen

Utfallet i rapporten visar att det finns nio regioner (av 92) med en stark finansiell kapitalförsörjningsstruktur. I denna grupp ingår de sydsvenska arbetsmarknadsregionerna Lund och Malmö. Regionerna Bromölla, Karlskrona, Tomelilla, Ängelholm återfinns i kategorin regioner med svaga kapitalförsörjningsstrukturer och låg funktionalitet. Helsingborg och Kristianstad kategoriseras som underpresterande regioner, vilket innebär att de har många aktörer men en låg funktionalitet. Sammantaget visar kategoriseringen att det finns stora inomregionala skillnader i Sydsverige och att det framförallt är Malmö och Lund som har goda förutsättningar sett till kapitalförsörjningsstrukturer.

Tabell 9. Indelning av samtliga 92 regioner i fyra finansiella kapitalförsörjningsstrukturer, baserat på områden i stället för enskilda indikatorer

Tunn (4 regioner)		Stark (9 regioner)	
Alingsås		Göteborg	
Arvika-Eda		Linköping	
Nyköping-Oxelösund		Lund	
Älmhult		Malmö	
		Stockholm-Solna	
		Sundsvall	
		Uppsala	
		Västerås	
		Östersund	
Svag (67 regioner)		Underpresterande (12 regioner)	
Arboga	Kalmar	Stockholm-Södertälje	Borlänge
Arvidsjaur	Karlskrona	Storuman	Borås
Avesta-Hedemora	Kiruna	Strömstad	Halmstad
Bengtstors-Dals-Ed	Kramfors	Strömsund	Helsingborg
Bollnäs-Ovanåker	Landskrona	Sunne	Jönköping
Bromölla	Lidköping-Götene	Säffle-Åmål	Karlstad
Dorotea	Ljungby	Söderhamn	Kristianstad
Eskilstuna	Ljusdal	Tomelilla	Luleå
Fagersta-Norberg	Ludvika	Trollhättan	Skövde
Falkenberg	Lycksele	Uddevalla	Umeå
Falun	Malung-Sälen	Vansbro	Växjö
Gotland	Mariestad	Vara	Örebro
Gällivare	Mjölby	Vilhelmina	
Gävle	Mora	Vimmerby-Hultsfred	
Hagfors	Motala	Vingåker-Katrineholm	
Haparanda	Norrköping	Vänersborg	
Hudiksvall	Nässjö	Värnamo	
Hällefors	Oskarshamn	Västervik	
Härjedalen	Piteå	Årjäng	
Hässleholm	Sandviken	Åsele	
Jokkmokk	Skellefteå	Ängelholm	
	Sollefteå	Örnsköldsvik	
		Överkalix	

Erfarenheter från SEF I och II

Eftersom Almi Invest Syd varit den största förmedlaren av riskkapital via ERUF har organisationen tillfrågats om sina erfarenheter av riskkapital via de fond-i-fond-lösningar som tillämpats inom ramen för Sydsvensk Entreprenörsfond. Nedanstående erfarenheter baseras på svaret från Almi.

Almi Invest Syd ser att behovet av marknadskompletterande riskkapital i tidiga faser är fortsatt stort i Skåne och Blekinge. Almis investeringsfokus har under senaste sex åren förflyttats mot ännu tidigare investeringsfaser, huvudsakligen såddfas där behovet av marknadskompletterande kapital är som störst. Enligt Almi innebär Corona-krisen och den pågående recessionen att det är än mer önskvärt att ha en beredskap för att kunna öka eller bibehålla historisk årlig investeringsvolym av marknadskompletterande insatser för att investera i tillväxtbolag i alla olika branscher och i hela Skåne och Blekinge och agera kontracykliskt.

Almi Invest är Sveriges mest aktiva investerare i startups och kan tack vare sitt nätverk av cirka 1 000 medinvestorer skapa en stor hävstångseffekt på investerat kapital. Almi Invest kan revolvera investerat kapital via exits som sedan kan återinvesteras i nya startups, oavsett bransch, överallt i hela Sverige. Almi Invest är en regionalt förankrad och marknadskompletterande aktör som fyller en central roll i det svenska innovationssystemet och har ett erfaret team med bred kompetens och stort förtroende på marknaden. Almi Invest Syd har sedan 2009, via Fond I och Fond II, investerat i 53 st. unika portföljbolag per 2019-12-30. Totalt sett har Fond II resulterat i att ägarkapital om totalt 1 010 MSEK investerats (se bild nedan), varav Almi Invest Syd investerat totalt 255 MSEK. Sammantaget sett, påvisar detta att Almi Invest Syd fyller en viktig roll i Region Syd och att det finns ett fortsatt behov av marknadskompletterande, offentligt riskkapital i regionen.

Almi Invest Syd har under perioden 2009-2019 investerat 255 MSEK i utvalda tillväxtbolag. Normalt sett utvärderas cirka 120 investeringspropäer varje år. Några av dessa framgångsfaktorer som erfarenhetsmässigt visat sig inkluderar att bolaget har en avancerad teknisk plattform som gör det svårare för konkurrenter att kopiera. Bolaget bör ha innovationshöjd och global marknadspotential och ha en skalbar affärsmodell. Bolaget gynnas också om det är forskningsbaserat men behöver inte nödvändigtvis ha IP eller patent. En annan framgångsfaktor är att teamet i bolaget gärna ska bransch erfarenhet och själva investera egen tid eller kapital i bolaget, s.k. "skin in the game".

Inverteringarna 2009-2019 har huvudsakligen skett i såddfas (72% av investerat belopp) då bolaget har ett registreringsdatum som är mindre än 5 år gammalt och dessutom inte uppnått någon riktig försäljning ännu. I startfas har bolaget uppnått försäljning och i expansionsfas har bolaget ett registreringsdatum som är äldre än 7 år.

Almi Invest Syd erfarenhet är att det råder en kapitalbrist i tidiga faser (sådd- och startfas). Ur ett samhällsnyttigt perspektiv är det ett marknadsmisslyckande att det inte finns tillräckligt med privat riskkapital för bolag i tidiga faser (sådd- och startfas). Affärsänglar (privatpersoner) som investerar i tidiga faser har sällan tillräckligt kapital för att finansiera tillväxtbolagen till positiva kassaflöden eller exit och privata riskkapitalbolag väljer ofta att investera i senare fas (expansionsfas) där den affärsmässiga och finansiella risken i bolagen är betydligt lägre.

Almi Invest ska också ha särskilt fokus på att öka andelen kvinnor och personer med utländsk bakgrund i tillväxtbolagens företagsledningar (horisontella kriterier).

Almi Invest Syd har bidragit till ökad tillgång på tidigt riskkapital för tillväxtföretag i Region Syd samt ökad tillgång på lånekapital från banker, Almi Företagspartner, m.fl. Almi Invest Syd har genom åren byggt upp erfarenhet, kompetens och nätverk för att investera i och utveckla företag i tidiga utvecklingsfaser och är nu en central del av finansieringskedjan i det regionala innovationssystemet. Almi Invest Syd gynnas av att ingå i en stor, nationell organisation. Genom regional närvaro sprider Almi Invest kompetens och erfarenhet om riskkapitalinvesteringar både till tillväxtföretag och investerare. Almi Invest Syd konstaterar att investeringsmålen överträffats för både fond I och fond II. Framför allt har fonderna lyckats attrahera privat riskkapital i högre utsträckning än i målsättningarna. För fond II uppställdes ett mål om den privata medfinansieringen skulle uppgå till minst 200 mkr. Utfall 31 december 2019 var 376 MSEK.

Pendling

Rörligheten på arbetsmarknaden tenderar att öka över tid och de funktionella arbetsmarknaderna blir allt större. Detta är till stor del en följd av allt effektivare transportsystem, men också av en tydligare specialisering inom arbetslivet där sannolikheten för att hitta ett passande arbete i närheten av bostaden minskar. Även stigande bostadspriser leder till utträngningseffekter där invånarna får söka bostäder långt bort från de större städerna där de dynamiska arbetsmarknaderna finns.

Inpendling

Det största antalet inpendlare till Skåne-Blekinge år 2017 pendlade in från Stockholm där antalet pendlare uppgick till 2 192 (+63,5 % sedan år 2000) följt av Laholm med 1 607 (+60,2 %), Göteborg med 1 594 (+36,9 %) och Halmstad där antalet pendlare uppgick till 1 368 (+58,3 %).

Inpendling till Skåne-Blekinge

Bostadskommun	Pendlare 2017	Förändr. 2000 till 2017	Tillv. (%)
Stockholm	2 192	851	63,5
Laholm	1 607	604	60,2
Göteborg	1 594	430	36,9
Halmstad	1 368	504	58,3
Öresundsreg. (DK)	1 137	856	304,6
Växjö	720	152	26,8
Kalmar	591	193	48,5
Älmhult	454	77	20,4
Tingsryd	419	18	4,5
Uppsala	385	36	10,3
Torsås	365	135	58,7
Markaryd	364	72	24,7
Linköping	362	115	46,6
Jönköping	346	73	26,7
Kungsbacka	283	107	60,8
Övriga	9 690	1 275	15,2
Totalt	21 877	5 498	33,6

Källa: SCB (RAMS)

Utpendling

Det största antalet utpendlare från Skåne-Blekinge år 2017 pendlade ut till Öresundsreg. (DK) där antalet pendlare uppgick till 14 045 (+366,6 % sedan år 2000) följt av Stockholm med 7 577 (+51,1 %), Göteborg med 3 015 (+66,1 %) och Älmhult där antalet pendlare uppgick till 2 983 (+166,6 %).

Utpendling från Skåne-Blekinge

Arbetsställe kommun	Pendlare 2017	Förändr. 2000 till 2017	Tillv. (%)
Öresundsreg. (DK)	14 045	11 035	366,6
Stockholm	7 577	2 561	51,1
Göteborg	3 015	1 200	66,1
Älmhult	2 983	1 864	166,6
Halmstad	1 685	859	104,0
Markaryd	1 101	542	97,0
Solna	1 083	477	78,7
Växjö	1 071	390	57,3
Tingsryd	767	338	78,8
Laholm	716	223	45,2
Kalmar	526	175	49,9
Jönköping	485	190	64,4
Mölndal	398	92	30,1
Linköping	360	126	53,8
Uppsala	353	102	40,6
Övriga	9 709	1 670	20,8
Totalt	45 874	21 844	90,9

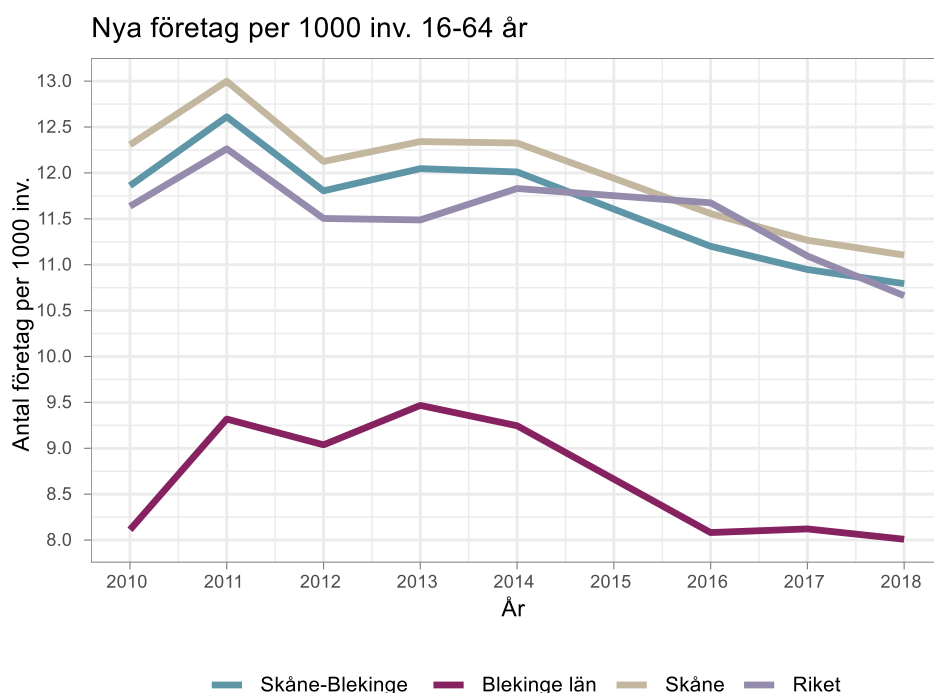
Källa: SCB (RAMS)

Företagande

Nyföretagande

Skåne-Blekinge som helhet tenderar att ligga över riksgenomsnittet vad avser nyföretagande. Knappt en tredjedel av alla nya företag har enbart kvinnor i ledningen. Nyföretagandet har minskat de senaste åren. Sannolikt är det en konjunkturrell effekt. Den höga efterfrågan på arbetskraft har inneburit att det blivit lättare att försörja sig som anställd, vilket inneburit att färre startat företag.

År 2018 uppgick antalet nya företag per 1000 invånare mellan 16-64 år i Skåne-Blekinge till 10,8 vilket kan jämföras med 8,0 företag i Blekinge län, 11,1 företag i Skåne och 10,7 företag i riket.

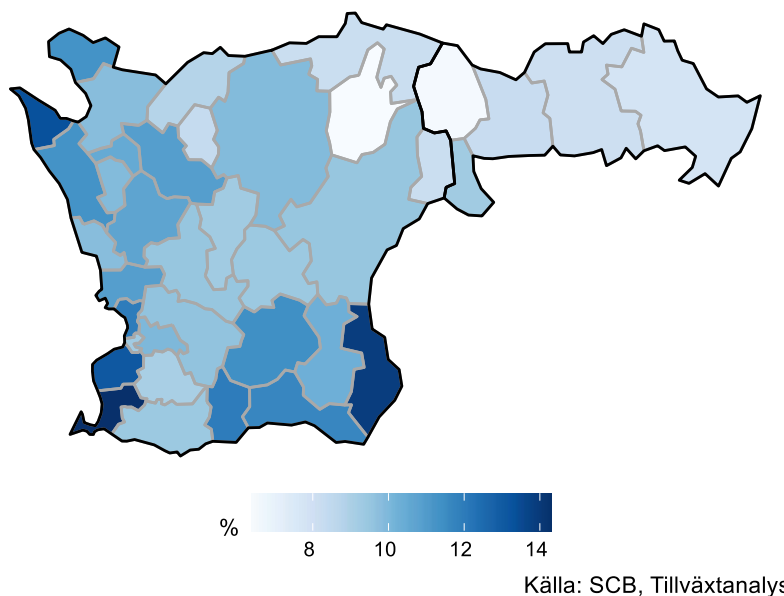
Källa: SCB, Tillväxtanalys

Nyföretagandet är ofta högst i de större städerna samt i relativt välbärgade kommuner i nära anslutning till de större städerna.

Kommuner utanför de större städernas influensområde tenderar att ha lågt nyföretagande. Nyföretagandet är starkt kopplat till utbildning och inkomster.

Det bör dock noteras att de företag som bildas i och runt de större städerna i högre utsträckning än i mera perifera kommuner är sidoverksamheter, medan de företag som drivs på landsbygden ofta utgör företagarens huvudsakliga inkomstkälla.

Nyföretagande per 1000 invånare 2018

År 2018 fanns det högsta antalet nystartade företag per 1000 invånare mellan 16-64 år i Vellinge med 14,3 företag (294 företag) och Simrishamn med 13,9 (141 företag).

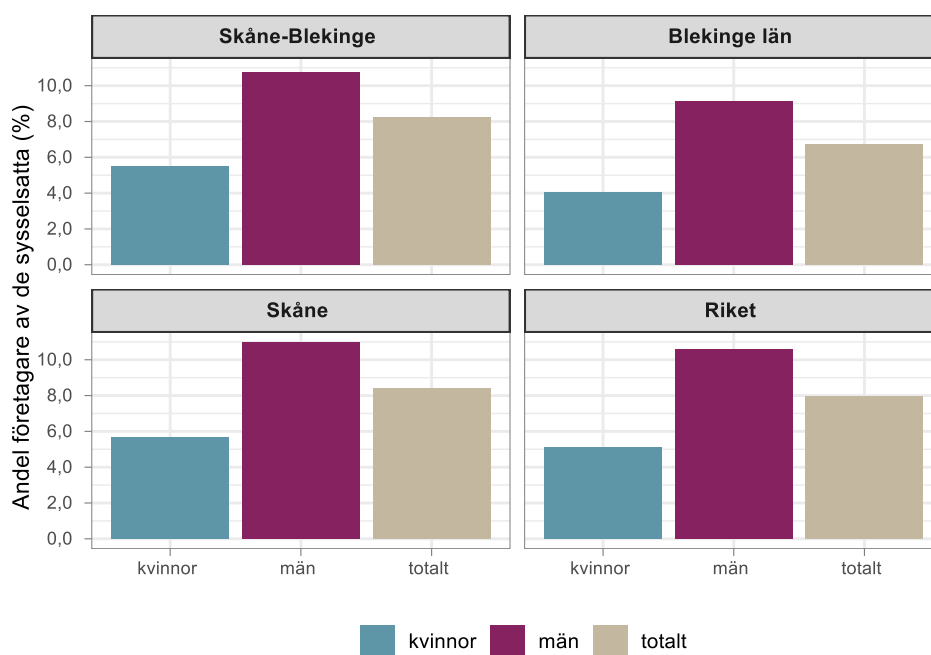
Det lägsta antalet nystartade företag per 1000 invånare fanns i Östra Göinge med 6,4 företag (55 företag) och Olofström med 6,5 (50 företag).

Aktiva företagare

En stor andel av alla företag startas inte med avsikten att de ska bli företagarens primära inkomstkälla. Många sysselsatta blir så kallade "kombinatörer", dvs. personer som har sin primära inkomst som anställda, men driver ett företag som sidoverksamhet, ofta som enskild firma. Många företag, inte minst i storstadsområdena drivs av kombinatörer. Men om vi studerar hur stor andel av de sysselsatta som driver företag som sin primära inkomstkälla så är det oftast landsbygdskommunerna som har höga andelar företagare. Nedanstående diagram redovisar andelen sysselsatta mellan 20-64 år som har sin huvudinkomst som sysselsatta som företagare eller som anställda i egenägt aktiebolag. När ordet företagare används i detta avsnitt avses endast sysselsatta som har sin huvudsakliga inkomst som företagare. Uppgifterna avser nattbefolkningen, dvs statistiken görs utifrån var de sysselsatta bor och inte var de har sin arbetsplats.

Av de sysselsatta invånarna i Skåne-Blekinge hade år 2017 5,5% (17 177 personer) av kvinnorna sin huvudsakliga inkomst som företagare. Motsvarande andel för män var 10,8% (35 213). Totalt hade 8,2% (52 390) sin huvudsakliga inkomst som företagare.

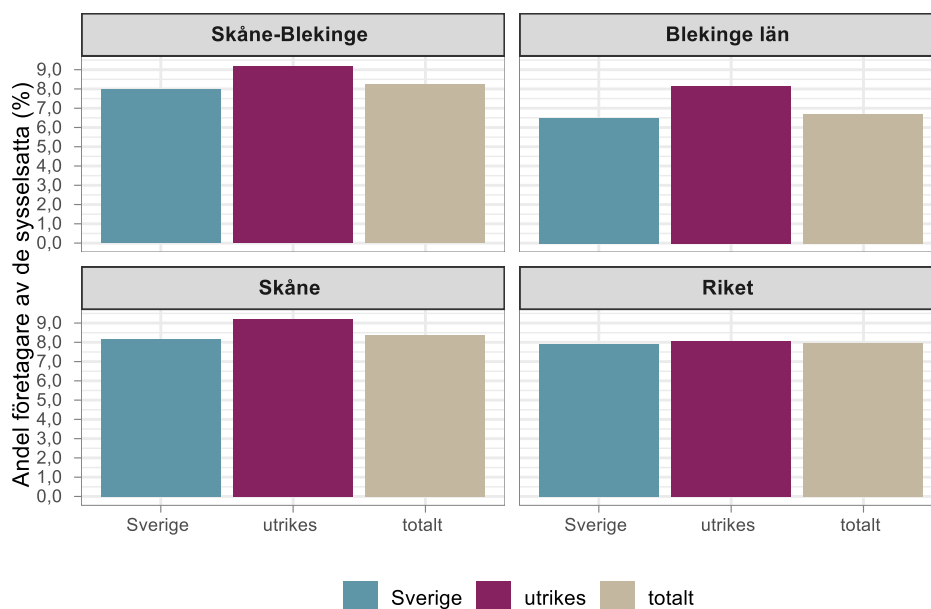
Andel företagare per kön och boenderegion år 2017

Källa: SCB

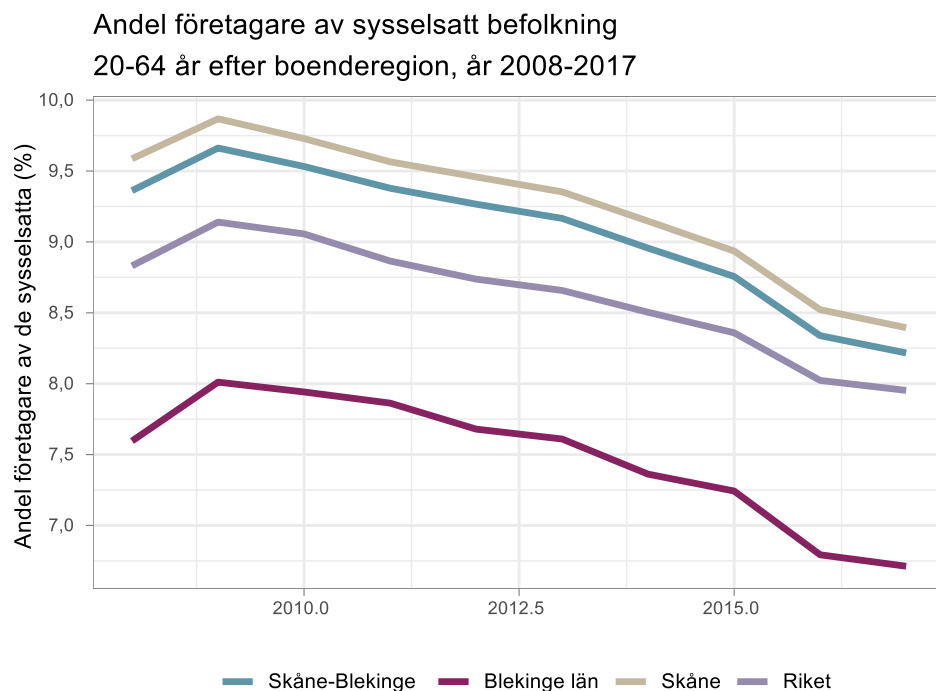
Av de utlandsfödda sysselsatta invånarna i Skåne-Blekinge hade år 2017 9,2% (11 402 personer) sin huvudsakliga inkomst som företagare. Bland sysselsatta födda i Sverige var motsvarande andel 8,0% (40 972 personer) företagare.

Andel företagare av sysselsatta befolkning 20-64 år efter födelseland och boenderegion, år 2017

Källa: SCB

Mellan 2008 och 2017 minskade andelen företagare av de sysselsatta med 12,2 procent. I absoluta tal minskade antalet med 2 540 personer.

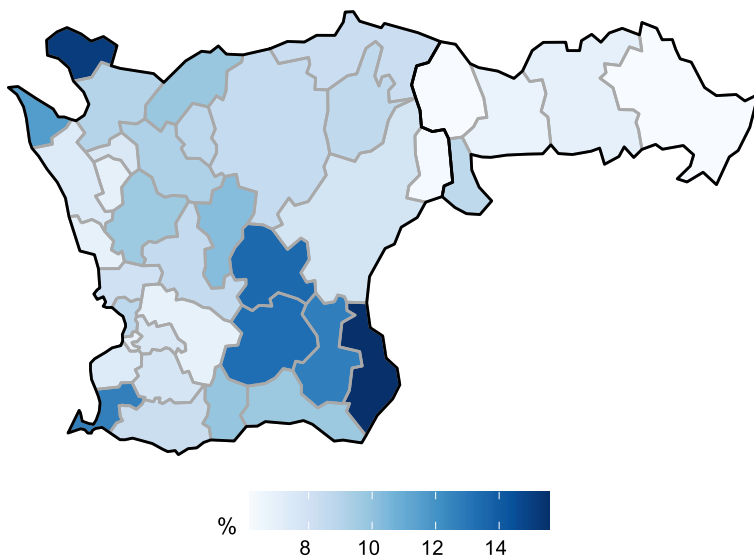

Källa: SCB

Inte bara nyföretagandet utan även andelen av de sysselsatta som har sin huvudinkomst som företagare har minskat under de senaste åren. Som tidigare har påpekats är detta sannolikt en konjunkturreffekt. När det gått att få en anställning är drivkraften att driva företag mindre.

Den högsta andelen företagare bland de sysselsatta fanns i Simrishamn där andelen uppgick till 15,6 % (1 144 invånare). Därefter följde Båstad med 15,2 % (890 invånare). Lägst andel företagare fanns i Olofström där andelen uppgick till 6,2 % (346 invånare). Därefter följde Karlskrona med 6,2 % (1 790 invånare).

Andel företagare av sysselsatta 20-64 år
per boendekommun år 2017

Källa: SCB

Hur försörjer sig befolkningen?

Anknytning till arbetsmarknaden

En avgörande utgångspunkt för insatser inom ramen för Socialfonden är att identifiera målgrupper. En person kan ha en starkare eller svagare anknytning till arbetsmarknaden beroende på faktorer som ålder, kön, geografi, härkomst, utbildning eller social bakgrund. I detta kapitel kommer därför relativt detaljerat att studera olika gruppers huvudsakliga inkomster under olika skeden i livet. Kategoriseringarna bygger på SCB:s Registerbaserade aktivitetsstatistik (RAKS). I statistiken delas alla inkomster upp i tio grupper:

- Förvärvsarbetande
- Studerande
- Arbetslös
- Arbetsmarknadspolitikens åtgärd
- Ekonomiskt bistånd
- Sjuk
- Vård av anhörig
- Ålderspensionär
- Förtidspensionär
- Saknar inkomst

I RAKS finns även uppgift om vad som är individens huvudanknytning till arbetsmarknaden. Kategoriindelningen baseras på hur många månader det finns kontrolluppgift för individen samt om individen har ett företag eller inte.

RAKS innehåller även uppgifter om en person är etablerad på arbetsmarknaden eller inte. Med ”etablerad” menas att individen ska ha en årsinkomst som uppgår till minst 60-procent av medianvärdet för förvärvsinkomst för en heltidsarbetande person med högst grundskoleutbildning. Medianvärdet beräknas för varje åldersgrupp och kön. Eftersom företagare saknar kontrolluppgift, vilket innebär att deras arbete inte går att fördela på månad så redovisas etableringsgrad endast för anställda och ej för företagare eller personer som både är anställda och driver ett företag (kombinatörer).

Definitioner av anknytning till arbetsmarknaden i RAKS

Benämning	Definition
Benämning	Definition
Helårsanställd	Ej, företagare, kontrolluppgift för jan-dec
Nyanställd	Ej företagare, kontrolluppgift för december men ej för januari
Avgångna	Ej företagare, kontrolluppgift för januari men ej för december
Delårsanställd	Ej företagare, övriga med kontrolluppgift
Kombinatörer	Företagare som även har kontrolluppgift
Företagare	Företagare utan kontrolluppgift
Personer utan arbete	Övriga

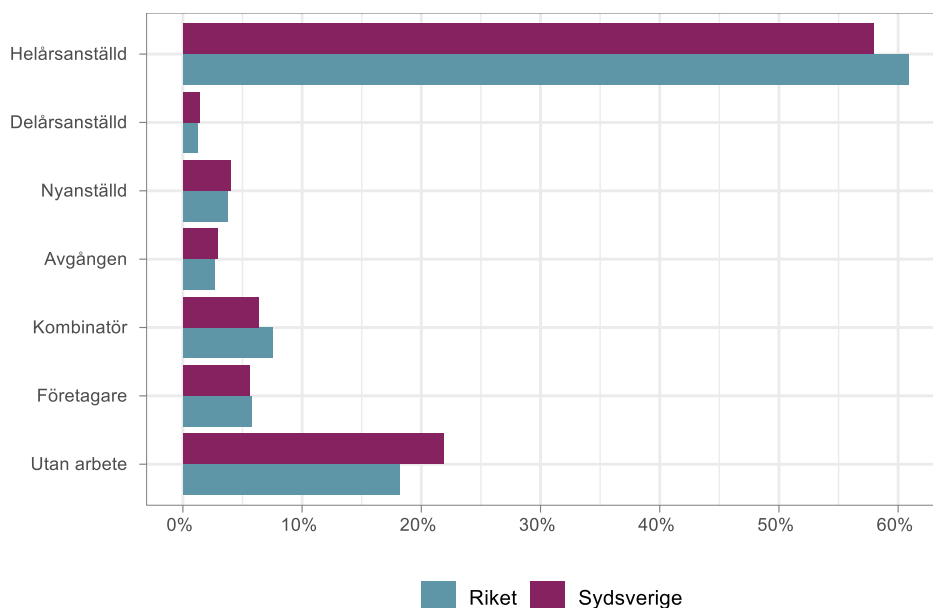
Källa: SCB

I detta avsnitt görs en relativt detaljerat genomgång olika gruppers etablering på arbetsmarknaden med hänsyn tagit till ålder, kön, utländsk/svensk bakgrund och utbildning. Det redovisas även vilka huvudaktiviteter som dessa grupper har sin huvudinkomst ifrån. Skälet

till denna fördjupning är att underlätta arbetet med att identifiera målgrupper i arbetet med att utarbeta den kommande regionala planen för ESF.

I Skåne-Blekinge, liksom i riket, är majoriteten av invånarna helårsanställda, dvs de har kontrolluppgift för varje månad under mätåret 2017. 58 procent av befolkningen i Sydsverige mellan 20-64 år var helårsanställda, medan motsvarande värde för riket uppgick till 61 procent. Notera att gränspendlare till Danmark inte ingår i data. Knappt 17 000 personer i Skåne hade under 2015 någon inkomst från arbete i Danmark. Gruppen utan arbete är något större i Skåne-Blekinge än i riket, medan andelen kombinatörer är mindre.

Invånare i Sydsverige 20-64 år efter etablering på arbetsmarknaden, 2017

Källa: SCB (RAKS)

Nedan redovisas vad som varit befolkningens huvudsakliga inkomst under året.

Huvudsaklig inkomstkälla för befolkning i Skåne-Blekinge 20-64 år, 2017

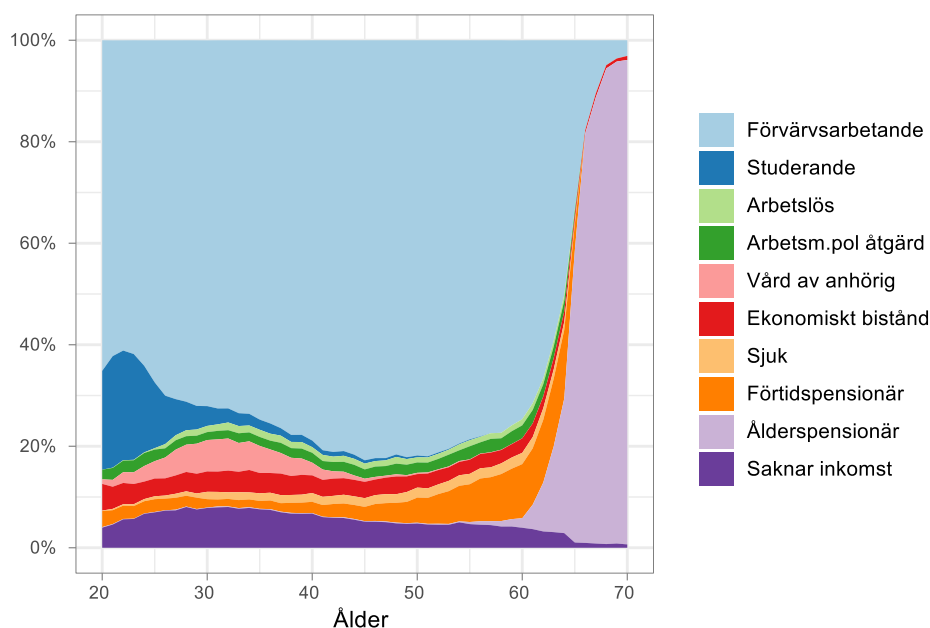
Huvudsaklig inkomstkälla	Antal	Andel
Förvärvsarbete	635 260	74,4%
Studerande	33 309	3,9%
Arbetslös	8 858	1,0%
Arbetsm.pol åtgärd	17 425	2,0%
Vård av anhörig	19 138	2,2%
Ekonomiskt bistånd	29 049	3,4%
Sjuk	12 687	1,5%
Förtidspensionär	37 264	4,4%
Ålderspensionär	11 288	1,3%
Saknar inkomst	49 237	5,8%

Källa: SCB

Av diagrammet nedan framgår – föga förvånande – att ålder är en viktig faktor som styr vad som är den huvudsakliga inkomstkällan. Det kan dock noteras att andelen invånare som varken arbetar eller studerar inte varierar väldigt mycket mellan olika årsklasser. Ibland beskrivs gruppen unga som särskilt utsatt, men andelen invånare som varken arbetar eller studerar i åldern 20-25 år är snarast lägre än motsvarande andel i åldersgruppen 40-50 år. Däremot finns det relativt stora skillnader i vilket som är den huvudsakliga inkomstkällan för de som inte arbetar eller studerar. Vård av anhörig är en viktig inkomstkälla mellan 25-40 år, med en

höjdpunkt för personer runt 30 år. Förtidspension och sjukersättning är en växande huvudinkomstkälla från 35 år fram till ordinarie pensionsålder.

Huvudsaklig inkomstkälla år 2017 för befolkning i Sydsverige, 20-70 år

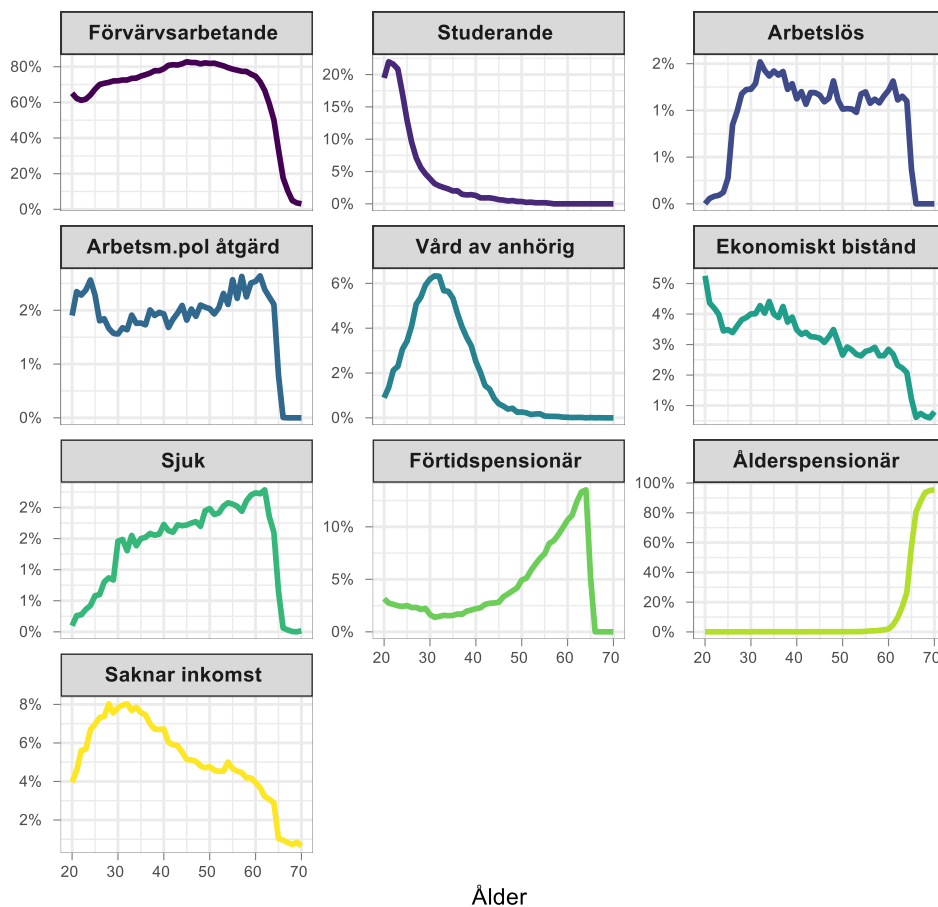

Källa: SCB (RAKS)

Gruppen som saknar inkomst är svåridentifierad och heterogen. Gruppen rymmer bland annat personer som försörjs av anhöriga, avflyttade vars utflyttning inte registrerats i folkbokföringen, studerande som inte tar studielån utan lever på sparade pengar eller försörjs av anhörig, personer som arbetar i utlandet (till exempel skåningar som pendlar till Danmark) m.fl. Här finns även personer som redovisar negativa inkomster av näringsverksamhet. En rapport från Temagruppen Unga i arbetslivet (Temagruppen Unga i arbetslivet, 2017) konstaterar att gruppen generellt sett inte är särskilt utsatt utan ofta kommer från hushåll med lågt beroende av ekonomiskt bistånd och med relativt högutbildade föräldrar. En stor anledning till att inkomst saknas är att personen är avflyttad från Sverige utan att det registrerats i befolkningsregistret. Studien handlar dock bara om åldersgruppen 20-29 år.

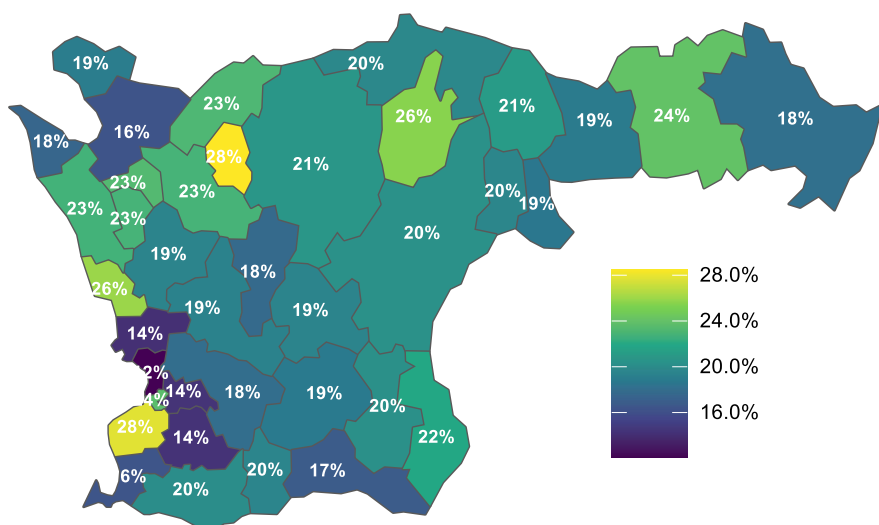
Kartan nedan redovisar andel personer mellan 20-64 år som har sin huvudinkomst från något annat än arbete eller studier. Lägst andel som inte arbetar eller studerar finns i välbärgade kranskommuner runt större städer. Topparna finns i Malmö och Landskrona samt ett antal industrikommuner (eller tidigare industrikommuner) såsom Perstorp, Östra Göinge och Ronneby. Notera att kartan utgår från RAKS uppgift över huvudaktivitet och således inte är jämförbar med de data som publiceras av Ungdomsstyrelsen eller IFAU. Andelen ej i arbete eller studier är högre eftersom det endast tas hänsyn till huvudsaklig inkomstkälla. Även om en individ har en förvärvsinkomst så kan denne ingå i "ej i arbete eller studie"-gruppen om förvärvsinkomsten inte är den huvudsakliga inkomsten.

Huvudsaklig inkomstkälla år 2017 för befolkning i Sydsverige, 20-70 år

Källa: SCB (RAKS)

Andel personer som varken studerar eller arbetar, 20-64 år, 2017
Personer med annan huvudinkomst än från studier eller förvärsarbete

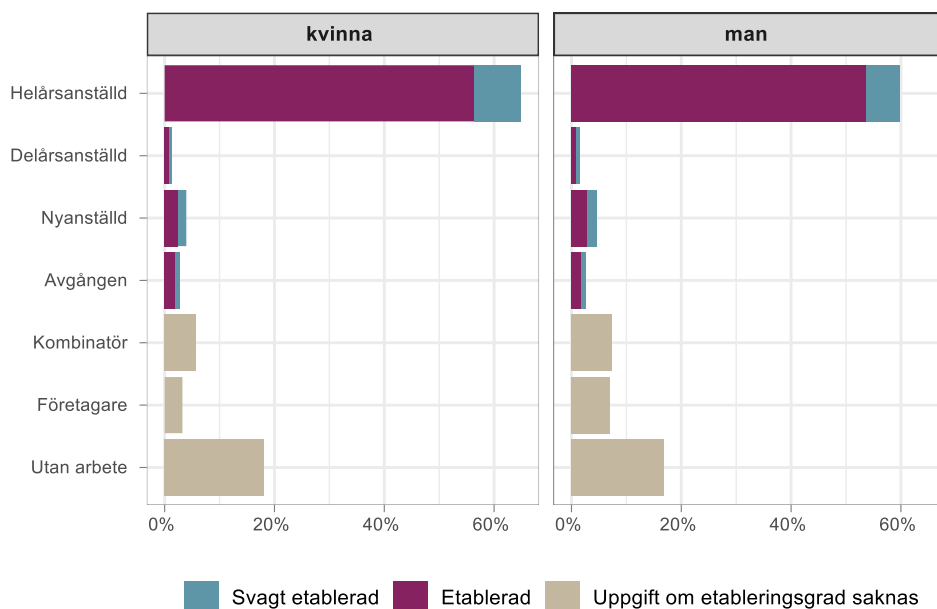

Källa: SCB (RAKS)

Anknytning till arbetsmarknaden efter kön

Det finns relativt stora skillnader mellan män och kvinnor vad beträffar deras anknytning till arbetsmarknaden. Kvinnor är helårsanställda i högre utsträckning än män medan män är företagare och kombinatörer i högre utsträckning. Bland de helårsanställda kvinnorna är det en högre andel som inte kommer upp i den miniminivå på förvärvsinkomst som krävs för att räknas som etablerad.

Invånare i Sydsverige 20-64 år efter etablering på arbetsmarknaden, 2017

Källa: SCB (RAKS)

Tabellen nedan visar hur män och kvinnor i förvärvsarbetande åldrar försörjer sig.

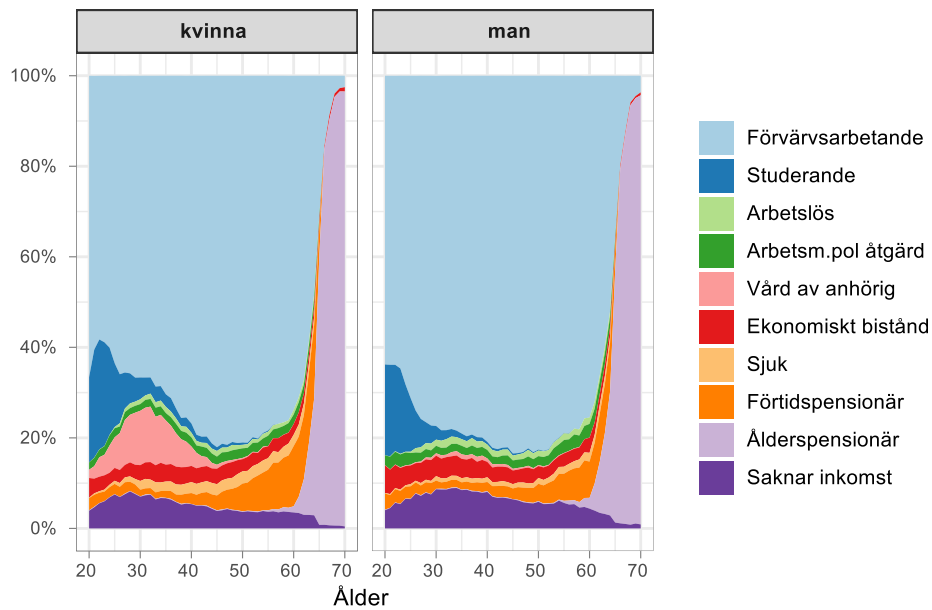
Huvudsaklig inkomstkälla för befolkning i Skåne-Blekinge 20-64 år, fördelat på kön, 2017

Huvudsaklig inkomstkälla	Antal kvinnor	Antal män	Andel kvinnor	Andel män
Förvärvsarbetande	303 785	331 475	72,1%	76,6%
Studering	18 739	14 570	4,5%	3,4%
Arbetslös	3 707	5 151	0,9%	1,2%
Arbetsm.pol åtgärd	8 040	9 385	1,9%	2,2%
Vård av anhörig	17 469	1 669	4,1%	0,4%
Ekonomiskt bistånd	13 332	15 717	3,2%	3,6%
Sjuk	8 331	4 356	2,0%	1,0%
Förtidspensionär	20 959	16 305	5,0%	3,8%
Ålderspensionär	5 168	6 120	1,2%	1,4%
Saknar inkomst	21 523	27 714	5,1%	6,4%
Totalt	421 053	432 462	100,0%	100,0%

Källa: SCB

Det finns relativt stora skillnader mellan kvinnor och mäns huvudsakliga inkomstkällor som varierar med ålder. Vård av anhörig är till exempel nästan enbart en huvudsaklig inkomstkälla för kvinnor. "Anhörig" avser oftast föräldrapeng, vilket förklarar den stora andelen kvinnor mellan 25-40 år.

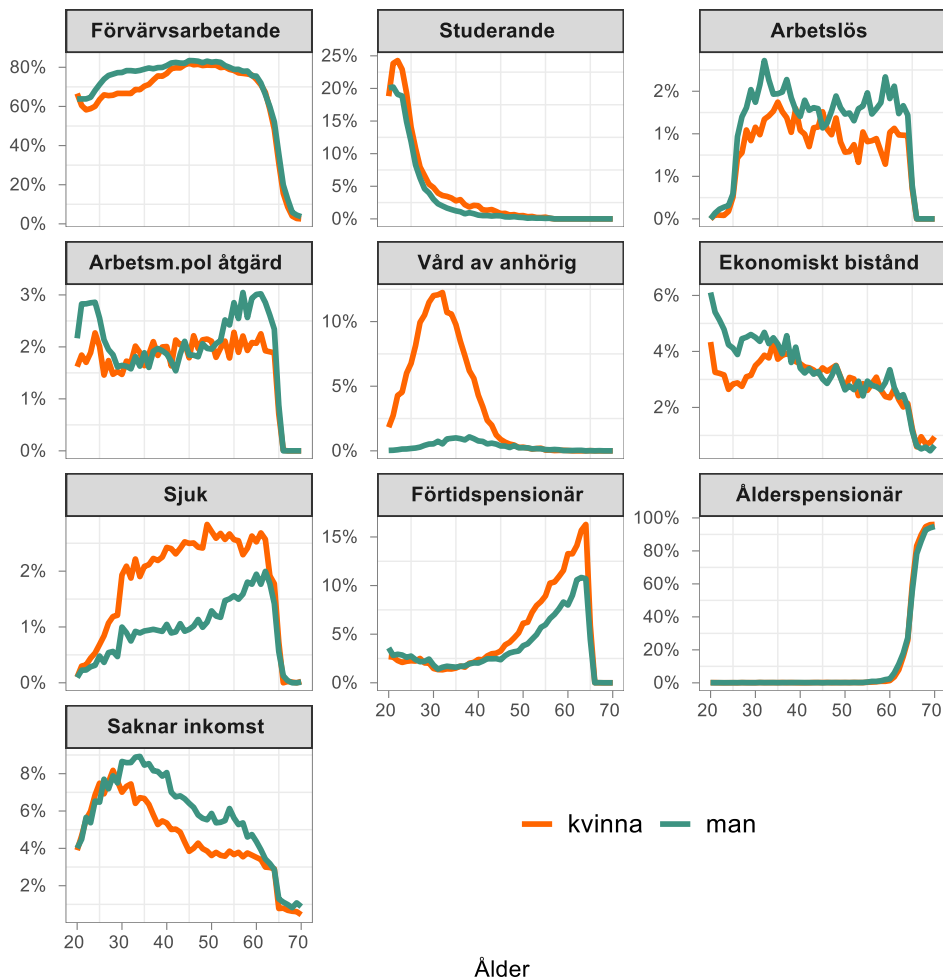
Huvudsaklig inkomstkälla år 2017 för befolkning i Sydsverige efter åld och kön, 20-70 år

Källa: SCB (RAKS)

Diagrammet nedan visar samma sak som ovanstående diagram, men här har huvudaktiviteterna delats upp i egna diagram med fri y-skala, vilket innebär att det blir enklare att jämföra utvecklingen för män och kvinnor inom de olika inkomstkategorierna.

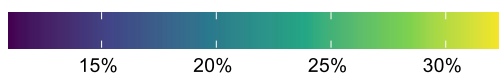
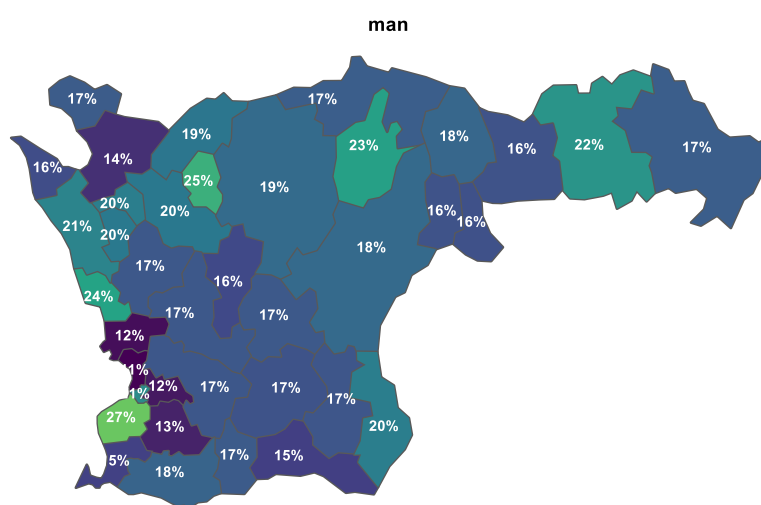
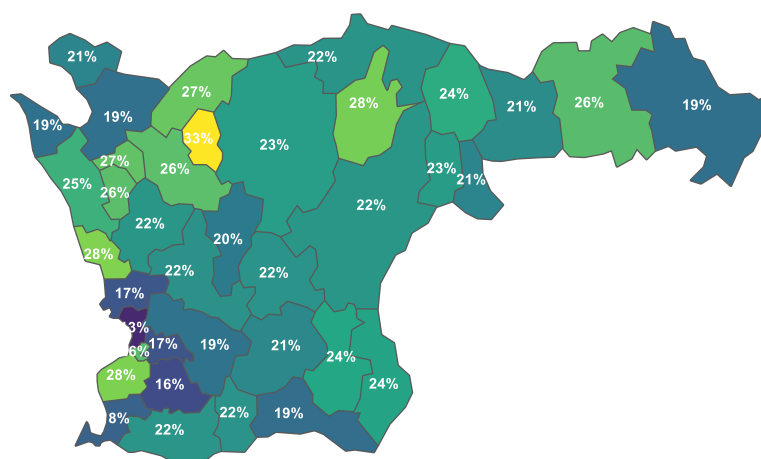
Huvudsaklig inkomstkälla efter kön år 2017 för befolkning i Sydsverige 20-70 år

Källa: SCB (RAKS)

Det geografiska mönstret för andelen män respektive kvinnor som inte arbetar eller studerar följer samma variation mellan kommunerna, men med skillnaden att män har en något lägre andel än kvinnor. Till stor del beror detta på att kvinnor är hemma med barn i större utsträckning än män samt är förtidspensionerad eller sjukskrivna i högre utsträckning.

Andel personer som varken studerar eller arbetar efter kön, 20-64 år, 2017

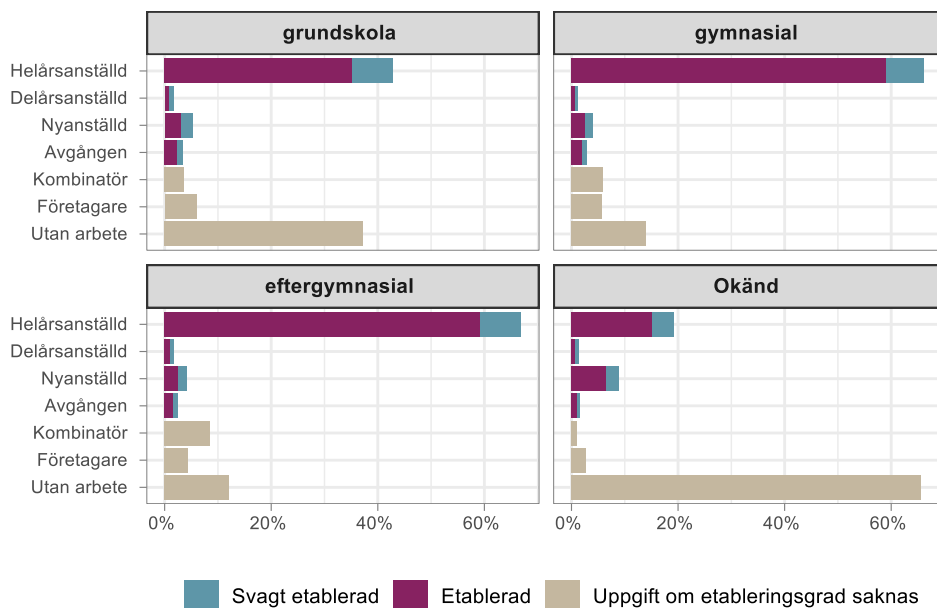

Källa: SCB (RAKS)

Anknytning till arbetsmarknaden efter utbildning

Personer med endast grundskoleutbildning särskiljer sig starkt från personer med en gymnasie- eller eftergymnasial utbildning som högsta utbildningsnivå. Av de som hade grundskola som högsta utbildningsnivå var det endast 43 procent som hade en heltidsanställning och hela 38 procent stod utan arbete helt och hållit. Gruppen okänd utbildning uppvisar en ännu svagare ställning på arbetsmarknaden än de som har en grundskoleutbildning som högsta utbildningsnivå. Skälet till detta är att den till stor del består av nyanlända invandrare som ännu inte kommit in i utbildningsregistret.

Invånare i Sydsverige 20-64 år efter etablering på arbetsmarknaden och högsta utbildningsnivå, 2017

Källa: SCB (RAKS)

Tabellerna nedan visar hur invånarna i Skåne-Blekinge i förvärsarbetande ålder skiljer sig åt vad avser fördelningen på huvudinkomster beroende på vilken högsta utbildningsnivå de har.

Huvudinkomstkälla för invånare i Skåne-Blekinge, 20-64 år, fördelade på utbildningsnivå år 2017, antal personer.

Huvudsaklig inkomstkälla	Grundskola	Gymnasie	Eftergymn.	Okänd
Förvärsarbetande	56 540	294 820	276 408	7 492
Studera	2 171	8 184	22 559	395
Arbetslös	1 921	4 070	2 823	44
Arbetsm.pol åtgärd	4 605	8 428	4 314	78
Vård av anhörig	3 301	7 005	8 026	806
Ekonomiskt bistånd	12 852	8 549	6 320	1 328
Sjuk	2 093	6 879	3 664	51
Förtidspensionär	12 775	17 089	4 705	2 695
Ålderspensionär	2 154	5 134	3 976	24
Saknar inkomst	5 777	13 305	19 734	10 421
Totalt	104 189	373 463	352 529	23 334

Källa: SCB

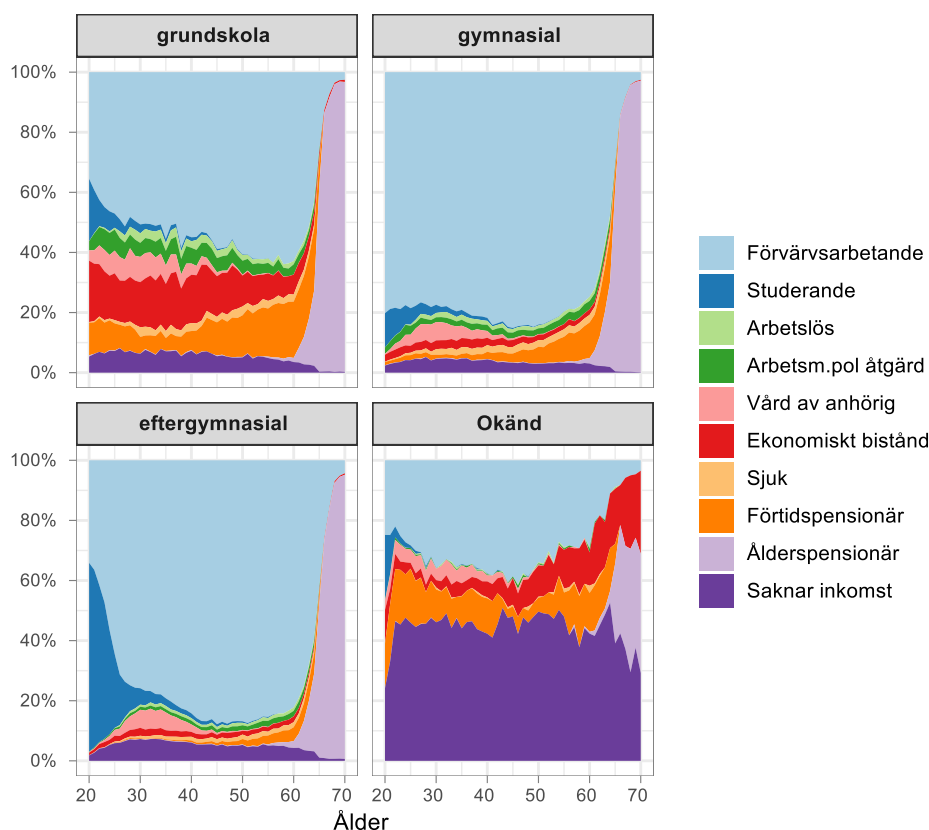
Huvudinkomstkälla för invånare i Skåne-Blekinge, 20-64 år, fördelade på utbildningsnivå år 2017, andel personer.

Huvudsaklig inkomstkälla	Grundskola (%)	Gymnasie (%)	Eftergymn. (%)	Okänd (%)
Förvärsarbetande	54,3%	78,9%	78,4%	32,1%
Studerande	2,1%	2,2%	6,4%	1,7%
Arbetslös	1,8%	1,1%	0,8%	0,2%
Arbetsm.pol åtgärd	4,4%	2,3%	1,2%	0,3%
Vård av anhörig	3,2%	1,9%	2,3%	3,5%
Ekonomiskt bistånd	12,3%	2,3%	1,8%	5,7%
Sjuk	2,0%	1,8%	1,0%	0,2%
Förtidspensionär	12,3%	4,6%	1,3%	11,5%
Ålderspensionär	2,1%	1,4%	1,1%	0,1%
Saknar inkomst	5,5%	3,6%	5,6%	44,7%
Totalt	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Källa: SCB

Av diagrammet nedan framgår att utbildning är en viktig faktor för att inte hamna utanför arbetsmarknaden eller studier oavsett individens ålder. Det är uppenbart att en gymnasieutbildning nästan är en förutsättning för att etablera sig på arbetsmarknaden, medan möjligheterna att bli sysselsatt inte skiljer sig avsevärt mellan de som har en gymnasieutbildning och de som har en högskoleutbildning.

Huvudsaklig inkomstkälla år 2017 för befolkning i Sydsverige efter ålder och högsta utbildning, 20-70 år

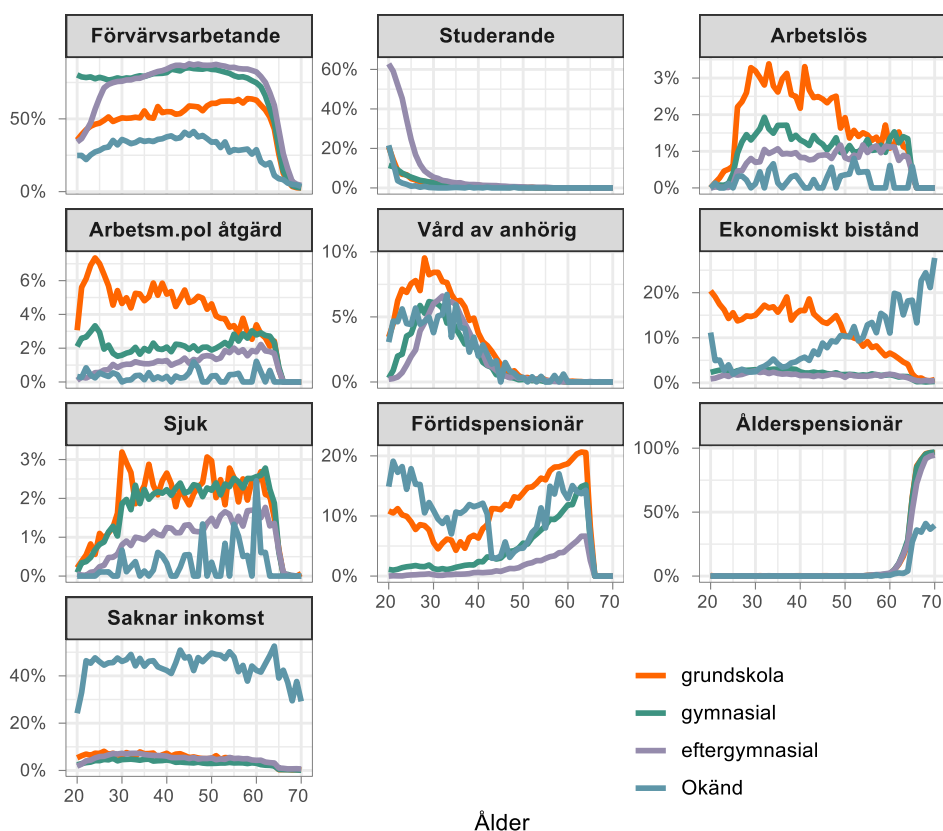

Källa: SCB (RAKS)

Av diagrammet nedan framgår tydligt att grupperna med grundskola som högsta utbildningsnivå eller okänd utbildning är kraftigt överrepresenterade vad avser andelen som är

arbetslösa, har ekonomiskt bistånd eller är förtidspensionärer, medan andelarna som förvärvsarbetar är avsevärt lägre än inom övriga grupper.

Huvudsaklig inkomstkälla efter högsta utbildningsnivå år 2017 för befolkning i Sydsverige, 20-70 år

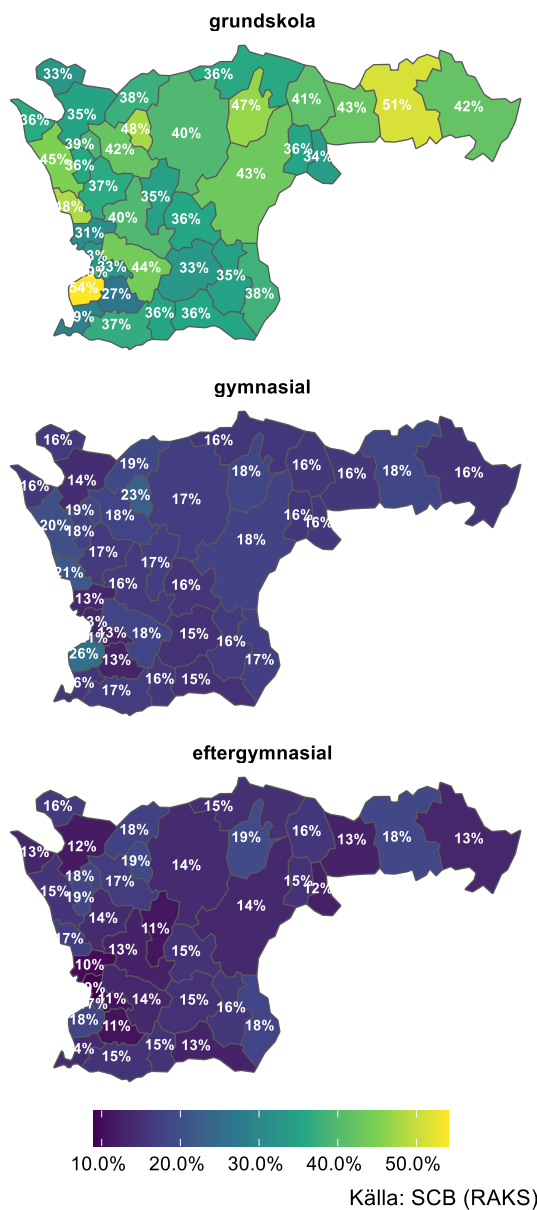

Källa: SCB (RAKS)

Andelen som varken arbetar eller studerar och har grundskola som högsta utbildningsnivå varierar kraftigt mellan olika kommuner. Samma geografiska mönster som vi sett tidigare återkommer: Malmö och ett antal industrikommuner har höga andelar invånare som inte arbetar eller studerar, medan nivåerna är relativt låga i de välmående kommunerna runt storstäderna. Det kan tänkas att de höga priserna på bostadsmarknaden i storstädernas kranskommuner innebär att endast de lågutbildade som är väl etablerade på arbetsmarknaden har råd att bosätta sig där. Motsvarande variation finns även vad avser personer med en gymnasieutbildning eller en högskoleutbildning som högsta utbildning, men variationen är avsevärt lägre mellan de olika kommunerna.

Andel personer som varken studerar eller arbetar efter högsta utbildning, 20-64 år, 2017

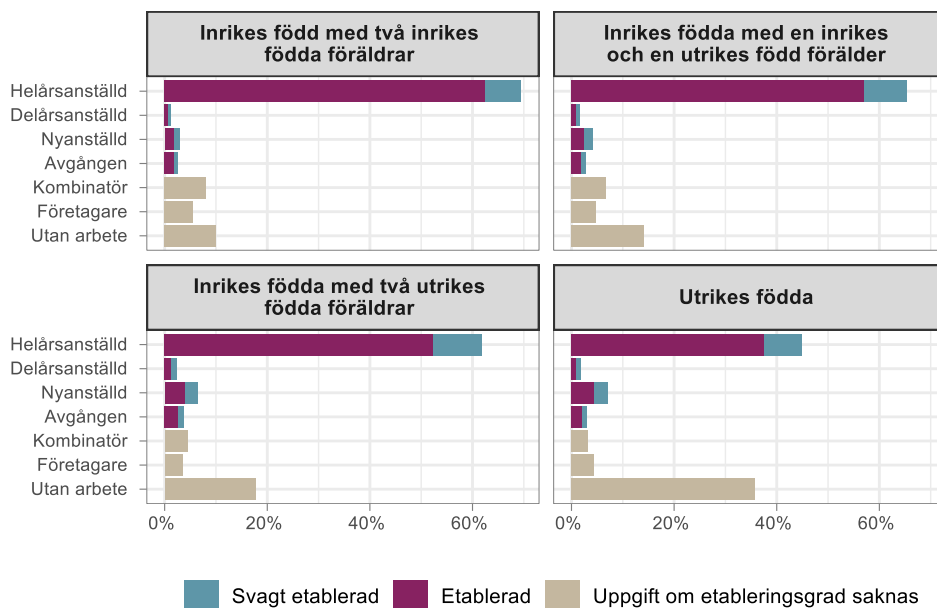
Personer med annan huvudinkomst än från studier eller förvärvsarbete

Anknytning till arbetsmarknaden efter härkomst

Det finns stora skillnader i anknytningen till arbetsmarknaden beroende på om individen är inrikesfödda eller utrikesfödd. Däremot tycks föräldrarnas födelseland spela mindre roll. Av de inrikesfödda år 2017 i åldersgruppen 20-64 år var 10 procent som saknade arbete. Bland de utrikesfödda var motsvarande andel 36 procent. För de med en eller två utrikesfödda föräldrar var risken att stå utan arbete något förhöjd. 15 procent av individerna med en utrikesfödd förälder stod utan arbete, medan motsvarande andel för de vars båda föräldrar var utrikesfödda uppgick till 18 procent.

Invånare i Sydsverige 20-64 år efter anknytning till arbetsmarknaden och härkomst, 2017

Källa: SCB (RAKS)

Tabellerna nedan visar hur huvudsaklig inkomstkälla för befolkningen i förvärvsarbetande ålder varierar beroende på härkomst.

Antal personer 20-64 år i Skåne-Blekinge efter bakgrund fördelade på huvudsaklig inkomstkälla år 2017

Huvudsaklig inkomstkälla	Inrikes född med två inrikes födda föräldrar	Inrikes födda med en inrikes och en utrikes född förälder	Inrikes födda med två utrikes födda föräldrar	Utrikes födda
Förvärvsarbetande	437 552	44 284	24 776	128 648
Studering	20 608	3 193	2 736	6 772
Arbetslös	3 392	469	385	4 612
Arbetsm.pol åtgärd	6 404	1 002	958	9 061
Vård av anhörig	8 327	1 025	823	8 963
Ekonomiskt bistånd	3 975	937	907	23 230
Sjuk	8 287	984	477	2 939
Förtidspensionär	23 193	2 937	1 480	9 654
Ålderspensionär	9 428	685	206	969
Saknar inkomst	12 825	2 216	1 659	32 537
Totalt	533 991	57 732	34 407	227 385

Källa: SCB

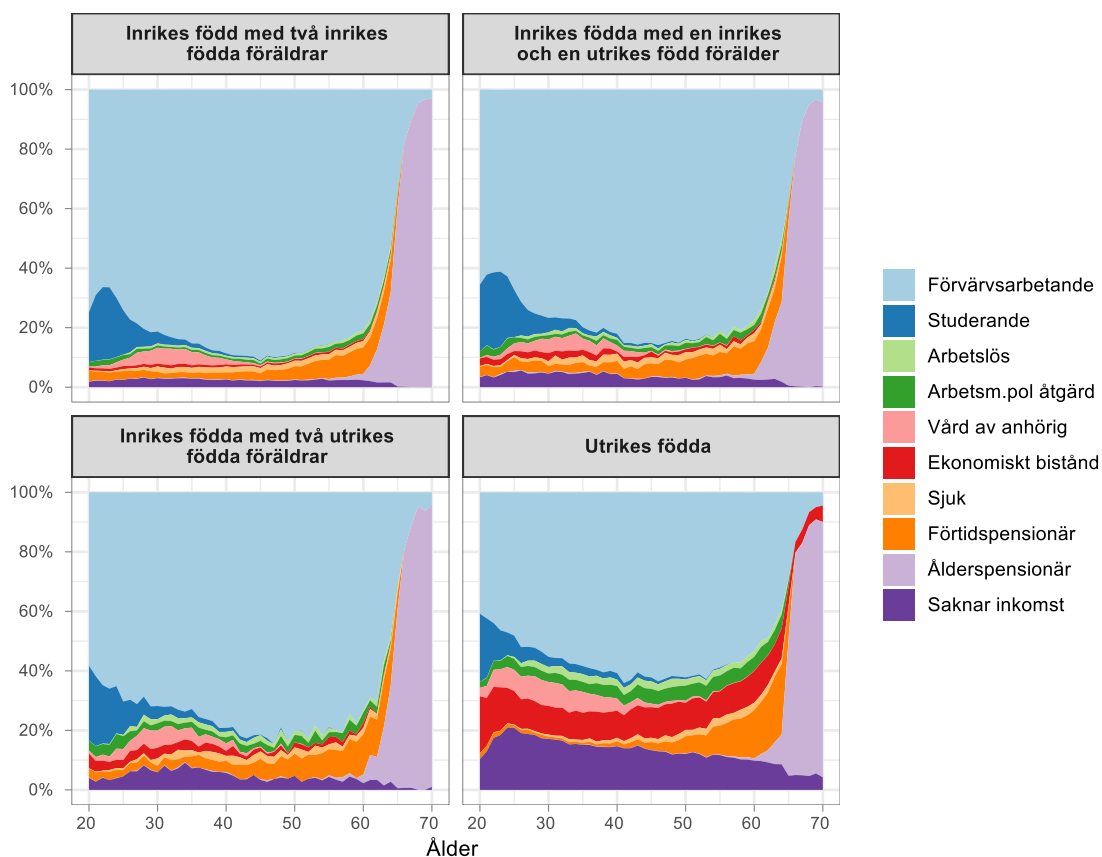
Andel personer 20-64 år i Skåne-Blekinge efter bakgrund fördelade på huvudsaklig inkomstkälla år 2017

Huvudsaklig inkomstkälla	Inrikes född med två inrikes födda föräldrar	Inrikes födda med en inrikes och en utrikes född förälder	Inrikes födda med två utrikes födda föräldrar	Utrikes födda
Förvärvsarbetande	81,9%	76,7%	72,0%	56,6%
Studerande	3,9%	5,5%	8,0%	3,0%
Arbetslös	0,6%	0,8%	1,1%	2,0%
Arbetsm.pol åtgärd	1,2%	1,7%	2,8%	4,0%
Vård av anhörig	1,6%	1,8%	2,4%	3,9%
Ekonomiskt bistånd	0,7%	1,6%	2,6%	10,2%
Sjuk	1,6%	1,7%	1,4%	1,3%
Förtidspensionär	4,3%	5,1%	4,3%	4,2%
Ålderspensionär	1,8%	1,2%	0,6%	0,4%
Saknar inkomst	2,4%	3,8%	4,8%	14,3%
Totalt	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Källa: SCB

Om vi studerar huvudsaklig inkomstkälla beroende på ålder framkommer att det även där är de utrikesfödda som särskiljer sig mot övriga grupper. Framför allt i de yngre åldersgrupperna är de en stark överrepresentation av personer som saknar inkomst, försörjer sig på vård av anhörig eller lever på ekonomiskt bistånd. En bidragande orsak till detta är att sannolikheten för att en person är relativt nyanländ till Sverige ökar ju lägre personens ålder är.

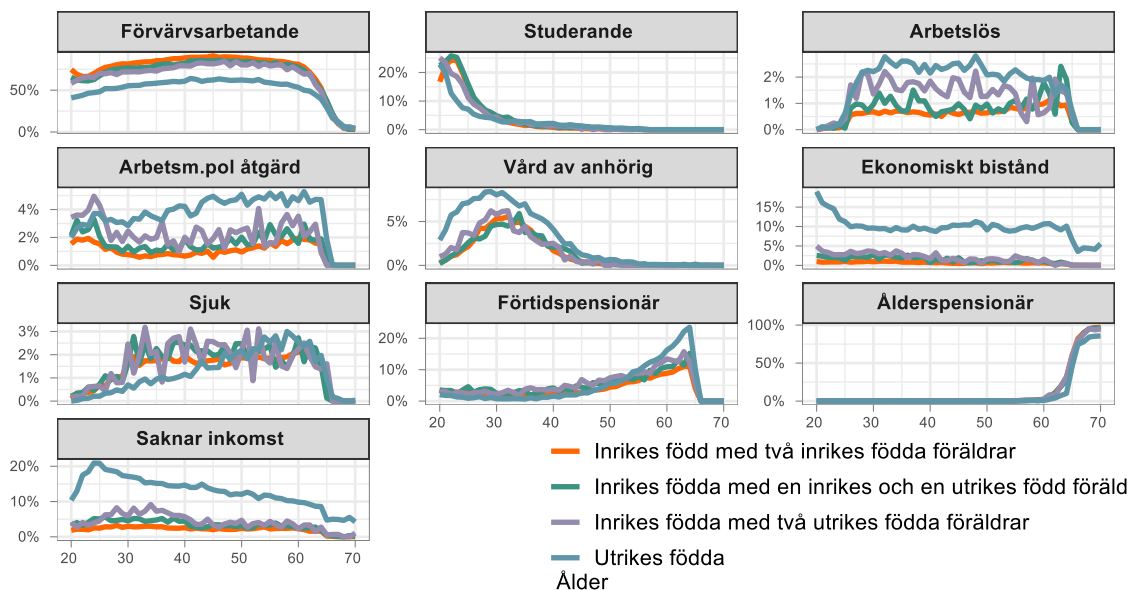
Huvudsaklig inkomstkälla år 2017 för befolkning i Skåne-Blekinge efter ålder och härkomst, 20-70 år

Källa: SCB (RAKS)

I diagrammet nedan särredovisas samma data som i diagrammet ovan, men med fria axlar för att tydliggöra skillnaderna mellan de olika grupperna.

Huvudsaklig inkomstkälla efter härkomst och ålder år 2017 för befolkning i Sydsverige, 20-70 år

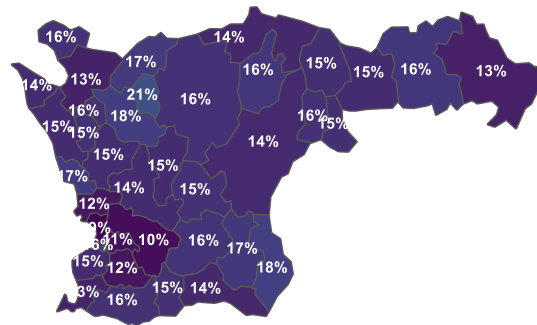
Källa: SCB (RAKS)

Samma kommuner som haft höga andelar av personer som inte har sin huvudinkomst från arbete eller studier inom de övriga kategorierna som studerats har markant höga andelar när vi granskar den geografiska fördelningen av denna kategori baserat på härkomst. Framför allt har Östra Göinge och Ronneby höga andelar av utrikesfödda invånare som varken arbetar eller studerar. En förklaring till mindre kommuners höga andelar inom denna grupp är sannolikt ett högt flyktningmottagande de senaste åren, vilket innebär att den utrikesfödda befolkningen är relativt nyanländ och ännu inte hunnit etablera sig på arbetsmarknaden eller börjat studera.

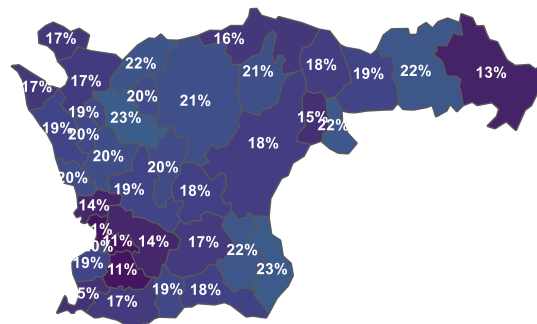
Andel personer som varken studerar eller arbetar efter härkomst, 20-64 år, 2017

Andel inv. med annan huvudink. än fr. arbete eller studier

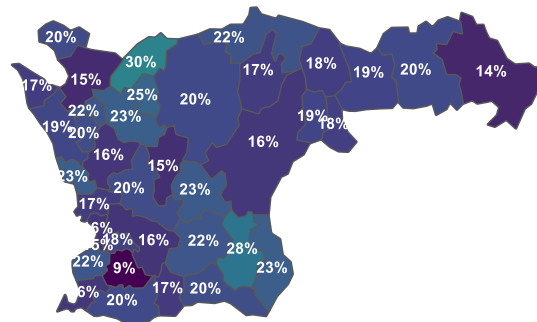
Inrikes född med två inrikes födda föräldrar

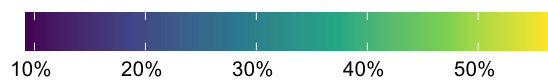
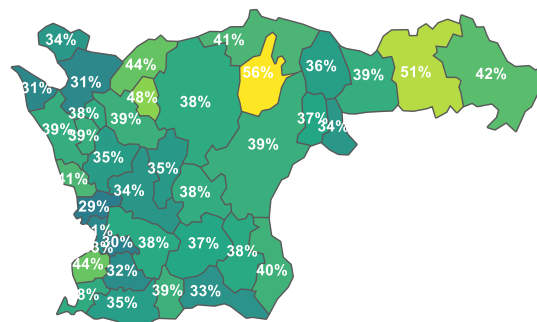
Inrikes födda med en inrikes och en utrikes född förälder

Inrikes födda med två utrikes födda föräldrar

Utrikes födda

Källa: SCB (RAKS)

Anknytning till arbetsmarknaden efter föräldrars utbildningsnivå

I följande avsnitt studeras hur de huvudsakliga inkomstkällorna varierar beroende på föräldrars högsta uppnådda utbildning. Det bör noteras att statistiken förutsätter att föräldrarna finns i det svenska utbildningsregistret, vilket innebär att utrikesfödda bortfaller och att täckningen är låg i högre åldersgrupper. Av detta skäl har åldersavgränsningen 20-40 år använts i det här avsnittet.

Unga personer som har föräldrar vilka har grundskola som högsta utbildningsnivå har förhöjda risker för att hamna i beroende av ekonomiskt bistånd eller arbetslöshetsersättning.

Huvudinkomstkälla för invånare i Skåne-Blekinge, 20-40 år, fördelade på föräldrars utbildningsnivå år 2017, antal personer.

Huvudsaklig inkomstkälla	Grundskola	Gymnasie	Eftergymn.
Förvärvsarbete	12 972	100 009	99 112
Studerande	724	7 068	17 652
Arbetslös	205	878	589
Arbetsm.pol åtgärd	479	2 106	1 212
Vård av anhörig	786	4 677	3 519
Ekonomiskt bistånd	628	1 755	1 043
Sjuk	250	1 628	1 127
Förtidspensionär	607	3 361	2 494
Ålderspensionär	2	42	41
Saknar inkomst	534	3 166	4 639
Totalt	17 187	124 690	131 428

Källa: SCB. Kommentar: Tabellen har censurerats genom att värden under 5 har satts till 2

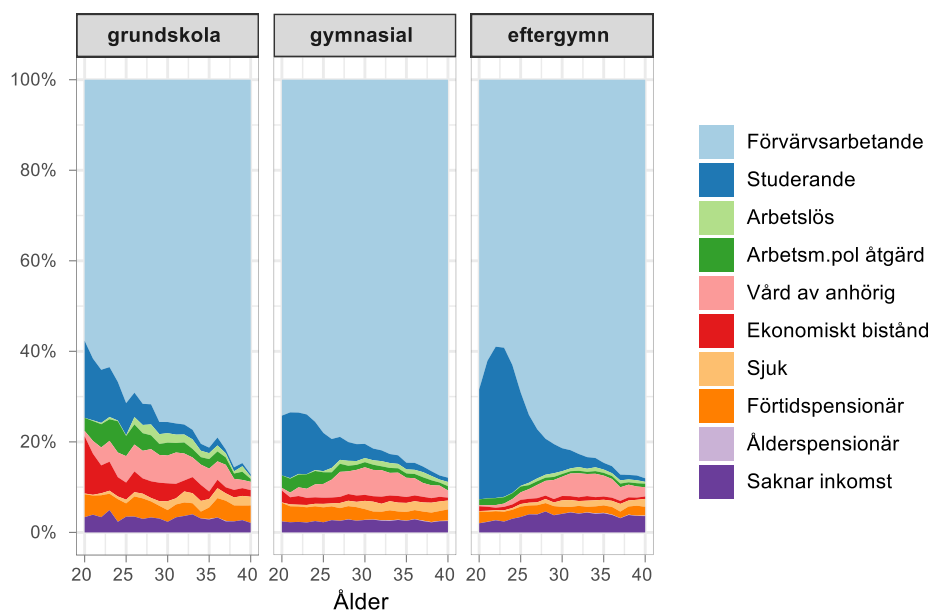
Huvudinkomstkälla för invånare i Skåne-Blekinge, 20-40 år, fördelade på föräldrars utbildningsnivå år 2017, andel personer.

Huvudsaklig inkomstkälla	Grundskola (%)	Gymnasie (%)	Eftergymn. (%)
Förvärvsarbete	75,5%	80,2%	75,4%
Studerande	4,2%	5,7%	13,4%
Arbetslös	1,2%	0,7%	0,4%
Arbetsm.pol åtgärd	2,8%	1,7%	0,9%
Vård av anhörig	4,6%	3,8%	2,7%
Ekonomiskt bistånd	3,7%	1,4%	0,8%
Sjuk	1,5%	1,3%	0,9%
Förtidspensionär	3,5%	2,7%	1,9%
Ålderspensionär	0,0%	0,0%	0,0%
Saknar inkomst	3,1%	2,5%	3,5%
Totalt	100,0%	100,0%	100,0%

Källa: SCB. Kommentar: Tabellen har censurerats genom att värden under 5 har satts till 2

De vars föräldrar är lågutbildade skaffar också barn tidigare i livet och jämfört med personer med eftergymnasial utbildning blir de även sjuka och förtidspensionerade i väsentligt högre utsträckning. Av figuren nedan framgår att det finns stora skillnader av vad som är den huvudsakliga inkomstkällan mellan de som har föräldrar som har högst grundskoleutbildning och övriga kategorier.

Huvudsaklig inkomstkälla år 2017 för befolkning i Sydsverige efter ålder och föräldrars högsta utbildningsnivå, 20-70 år

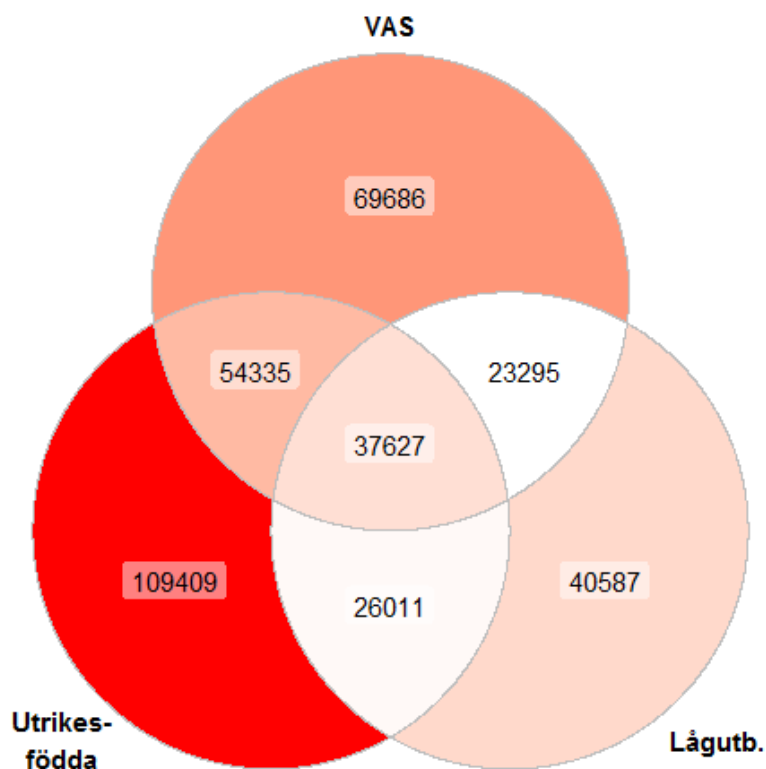

Källa: SCB (RAKS)

Inträde in i arbete eller studier

År 2017 fanns det ca 185 000 personer i Skåne-Blekinge mellan 20-64 år som tillhörde VAS-gruppen (vilket innebar de hade sin huvudinkomst från Varken Arbete eller Studier) i Skåne-Blekinge. Tidigare i detta kapitel har det konstaterats att risken för att hamna utanför arbete eller studier är markant förhöjd för framför allt utrikesfödda och lågutbildade. Men som framgår av diagrammet nedan så finns det även ett stort antal individer i VAS som inte tillhör riskgrupperna. Nästan 40 procent av invånarna i Skåne-Blekinge tillhörde *inte* riskgrupperna.

Antal personer 20-64 år i Skåne-Blekinge som ingår i grupperna VAS, utrikesfödda eller lågutbildade, 2017

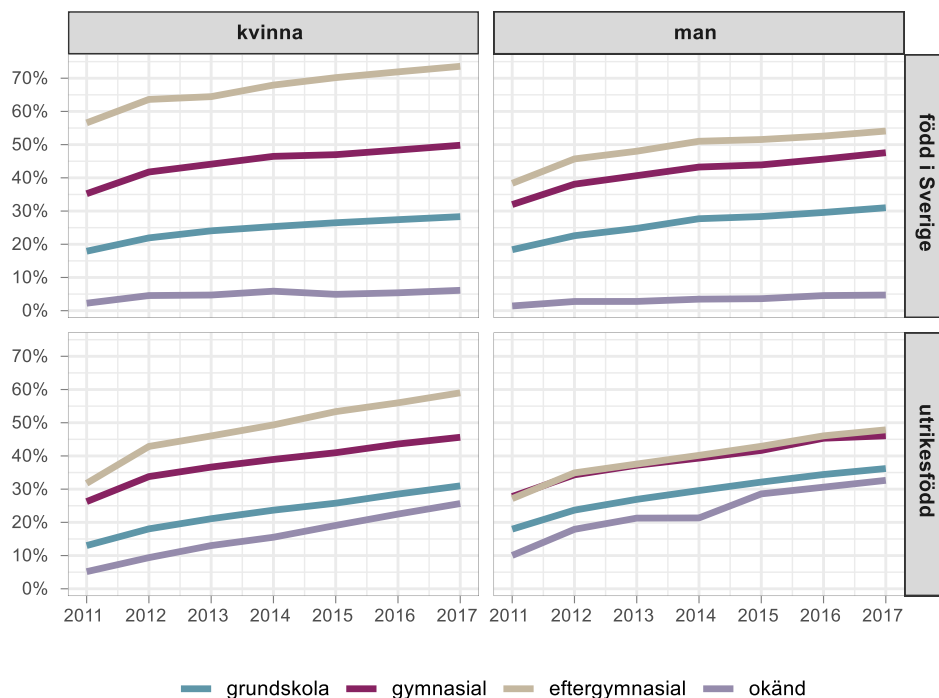

Källa: SCB (STATIV)
 Kommentar: VAS = Huvudninkomst från Varken Arbete eller Studier.
 Med lågutbildade avses personer med högst grundskoleutbildning eller okänd utbildning.

Eftersom en stor andel av personerna i VAS-gruppen inte tillhör riskgrupper är det naturligt att fråga sig om det är motiverat att prioritera insatser riktade mot lågutbildade och utrikesfödda om alla löper stor risk att hamna i VAS-gruppen? En närmare studie visar att det finns stora skillnader mellan de utsatta grupperna och övriga vad avser förmågan att ta sig ut ur VAS-gruppen. Utrikesfödda och lågutbildade har betydligt svårare att lämna VAS-gruppen än övriga, vilket framgår av diagrammet nedan. Diagrammet visar vägen in till arbete eller studier för de som befann sig i VAS-gruppen 2010, baserat på kön, födelseland och utbildningsnivå. Personer födda i Sverige har en betydligt högre andel som lämnat VAS-gruppen redan efter ett år än andelen bland personer födda utomlands. Eftergymnasialt utbildade kvinnor födda i Sverige tycks ha den kortaste vägen in på arbetsmarknaden, möjligen därför att de till stor del är utbildade inom bristyrken inom vård, skola och omsorg.

Andel sysselsatta eller studerande av personer i Skåne-Blekinge som inte arbetade eller studerade år 2010 efter födelse-land och utbildningsnivå år 2010, 2011-2017

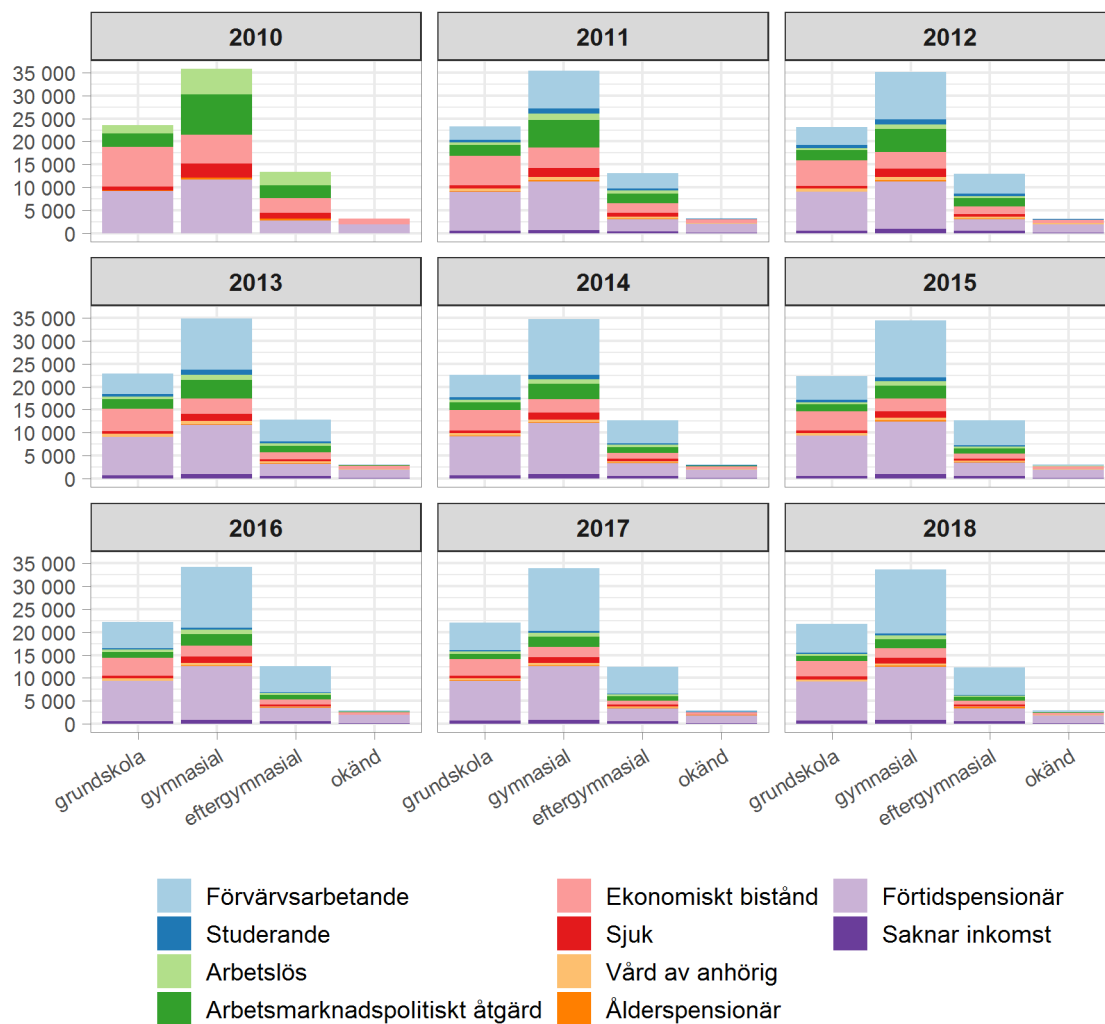
Kohorten som följs består av individer som inte arbetade eller studerade år 2010 och var i åldern 20-55 år

Källa: SCB (STATIV)

Diagrammet nedan visar huvudinkomst för en kohort i Skåne-Blekinge som 2010 inte hade arbete eller studier som huvudinkomst och inte saknade inkomst. Skälet till att gruppen "saknar inkomst" rensats bort är att den till stor del består av gränspendlare och personer som är avflyttade från landet och utgör en övertäckning i befolkningsregistret. Kohorten omfattar de som 2010 var mellan 20-55 år gamla och de har även fördelats på utbildningsnivå. Som förväntat ökade andelen förvärvsarbetande mest bland de med en gymnasial eller eftergymnasial utbildning, medan kohorten med grundskola som högsta utbildning uppvisar en betydligt svagare utveckling. Speciellt anmärkningsvärt är att antalet med förtidspension (numera "aktivitets- och sjukersättning") är i stort sett oförändrat över tid inom alla utbildningskategorier. De reformer som genomförts för att få ut denna grupp på arbetsmarknaden tycks inte ha givit några påtagliga resultat i form av ökad andel förvärvsarbetande.

Huvudinkomst år 2010-2018 för personer i Skåne-Blekinge som 2010 var i åldern 20-55 år och som inte hade arbete eller studier som huvudinkomst och inte tillhörde gruppen 'Saknar inkomst'

Källa: SCB (STATIV)

Arbetslöshet

Arbetslöshetens utveckling från 2008

I den här rapporten används Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik som källa för att beräkna arbetslösheten. Med "arbetslöshet" avses här andelen av den registerbaserade arbetskraften som är öppet arbetslösa eller befinner sig i program med aktivitetsstöd och är mellan 16-64 år. Definitionen skiljer sig något från den officiella arbetslöshetsstatistiken som baseras på den enkätbaserade Arbetskraftsundersökningen (AKU). Skälet till att AKU inte används är att urvalet är gjort för att vara statistiskt säkerställt på riksnivå, vilket innebär att statistiken är osäker redan på länsnivå och inte redovisas på kommunnivå.

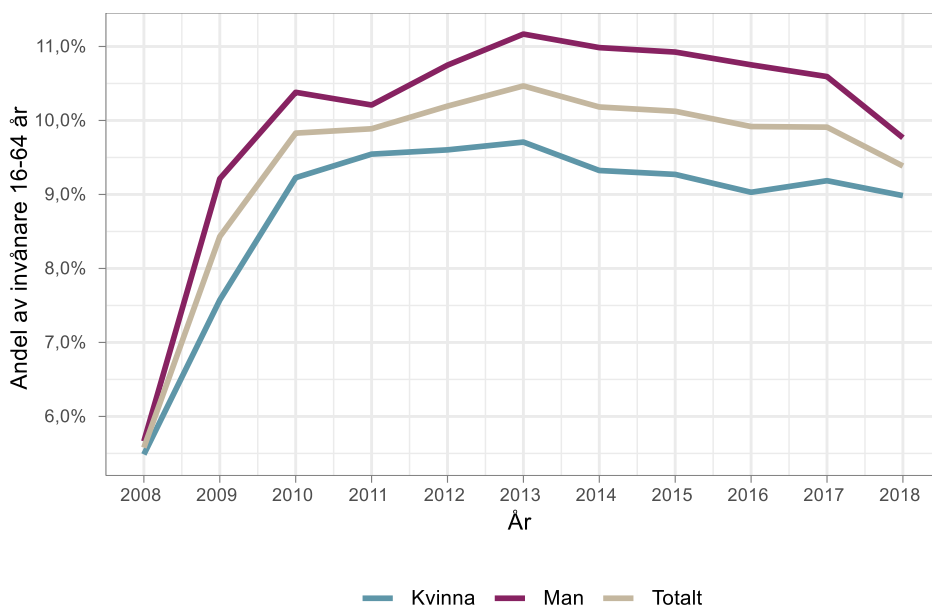
"Den registerbaserade arbetskraften" definieras som antalet sysselsatta enligt senaste registermätning adderat med antalet arbetslösa enligt Arbetsförmedlingen.

Skälet till att man inte väljer att mäta arbetslösheten som andel av befolkningen utan som andel av arbetskraften är att man vill mäta antalet arbetslösa av de som "kan och vill" ta ett jobb. Notera dock att måttet kan vara svårtolkat, framför allt när det gäller att mäta ungdomsarbetslöshet. Eftersom det är få sysselsatta i ungdomsgruppen, beroende på att flertalet ungdomar är studerande, kan arbetslösheten som andel av arbetskraften bli väldigt hög. Exempelvis var drygt 12 procent av ungdomarna i Skåne-Blekinge arbetslösa under 2018. Detta ska inte tolkas som att tolv procent av alla ungdomar är arbetslösa, utan den korrekta tolkningen är att tolv procent av alla ungdomar var arbetslösa av de som antingen arbetar eller är arbetslösa. En stor andel av ungdomarna var studerande och ingår inte i ekvationen.

Pendlare över Öresund ingår inte i den registerbaserade arbetskraften från Arbetsförmedlingen, vilket innebär att arbetslösheten i framför allt Malmö blir något för hög.

År 2018 uppgick antalet arbetslösa i Skåne-Blekinge till 66 310 vilket var en ökning med 31600 personer sedan år 2008. Andelen arbetslösa av arbetskraften mellan 16-64 år ökade från 5,6 till 9,4 procent mellan 2008 och 2018.

Utveckling av arbetslösheten per kön i Skåne-Blekinge, 2008 till 2018, andel av arbetskraften 16-64 år

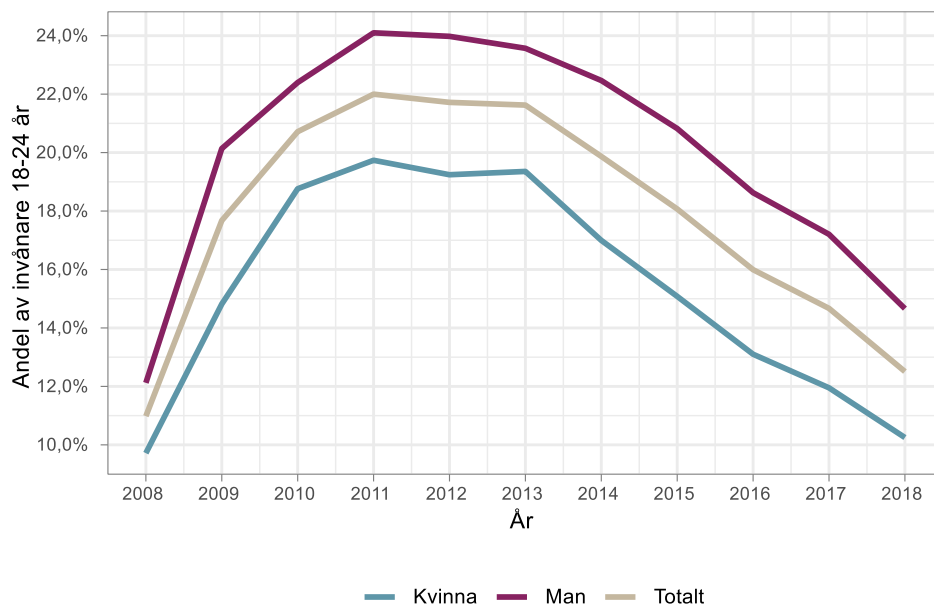

Källa: Arbetsförmedlingen

Även ungdomsarbetslösheten är högre i regionen än i riket och har varit bland de högsta i landet de senaste åren. I flertalet kommuner är andelen arbetslösa män väsentligt högre än andelen arbetslösa kvinnor, vilket beror på att unga kvinnor i betydligt högre grad går vidare till högre utbildning.

Antalet unga i Skåne-Blekinge som var öppet arbetslösa eller befann sig i arbetsmarknadspolitiska program var år 2018 9 396 personer, vilket var en ökning med 2 722 personer sedan år 2008. Andelen arbetslösa av arbetskraften mellan 18-24 år ökade från 11,0 till 12,5 procent mellan 2008 och 2018. Andelen arbetslösa unga har varit stadigt minskande sedan 2013.

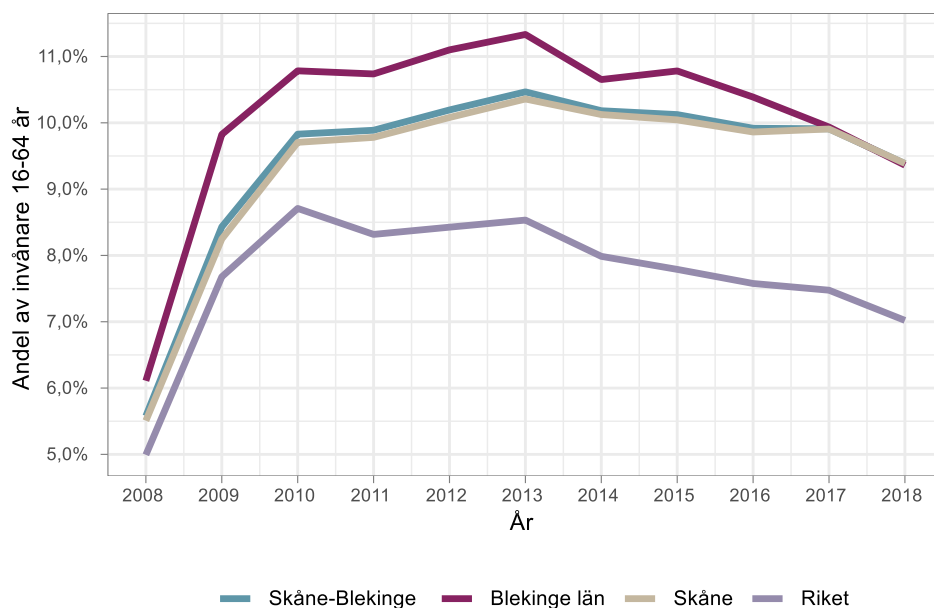
Utveckling av arbetslösheten per kön i Skåne-Blekinge,
2008 till 2018, andel av arbetskraften 18-24 år

Källa: Arbetsförmedlingen

Utvecklingen av arbetslösheten i regionen följer samma trender som i riket, om än på en något högre nivå. Andelen arbetslösa av arbetskraften sjönk kraftigt då tillväxten började ta fart i slutet av 1990-talet. För länet och flertalet kommuner fortsatte arbetslösheten att minska ända fram tills Finanskrisen 2008, då andelen arbetslösa vände kraftigt uppåt.

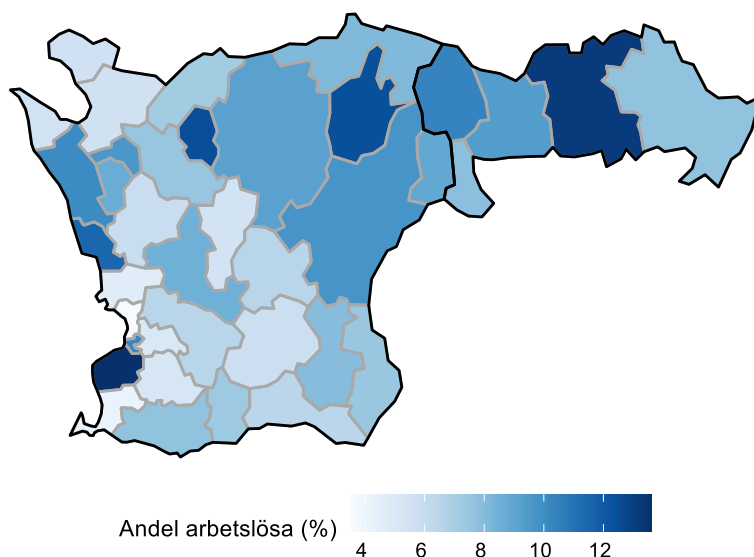
Utveckling av arbetslösheten per region,
2008 till 2018, andel av arbetskraften 16-64 år

Källa: Arbetsförmedlingen

Arbetslösheten samvarierar med kommunernas sociala struktur och näringsliv. Arbetslösheten tenderar att vara lägst i relativt välbärgade förortskommuner vid kusten nära en större stad. Arbetslösheten är oftast högst i de större städerna, i industrikommuner och i landsbygdskommuner i inlandet.

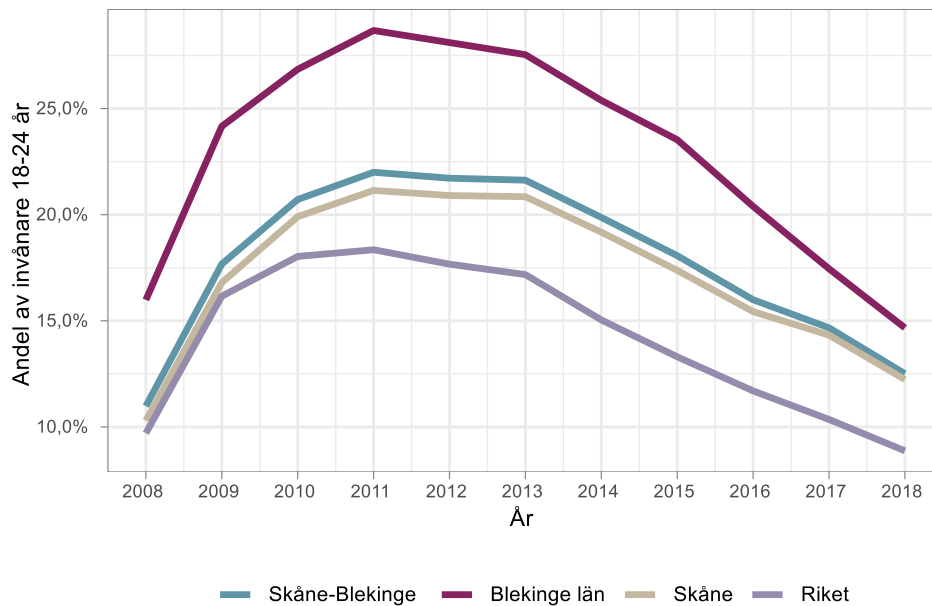
Andel arbetslösa år 2019 , procent av
arbetskraften mellan 16-64 år.

Källa: Arbetsförmedlingen

Ungdomsarbetslösheten i regionen följer i stort sett samma trend som den totala arbetslösheten, vilket innebär att den följer samma utveckling som i riket, dock på en något högre nivå.

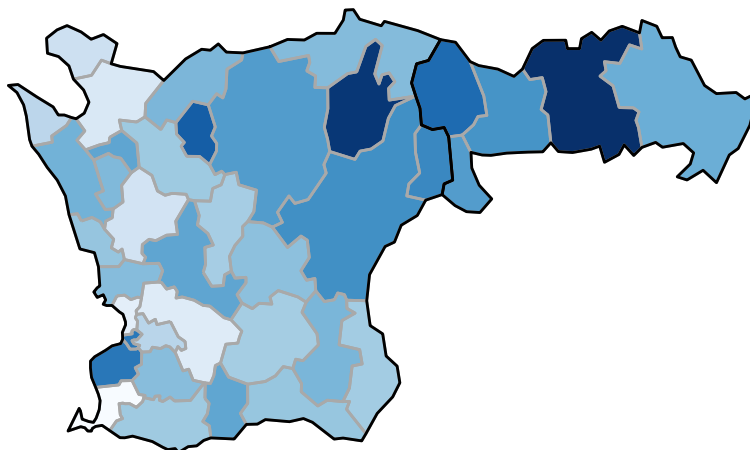
Utveckling av arbetslösheten per region,
2008 till 2018, andel av arbetskraften 18-24 år

Källa: Arbetsförmedlingen

I stort sett är det samma kommuner som har hög total arbetslöshet som även har hög ungdomsarbetslöshet.

Andel arbetslösa år 2019 , procent av
arbetskraften mellan 18-24 år.

Källa: Arbetsförmedlingen

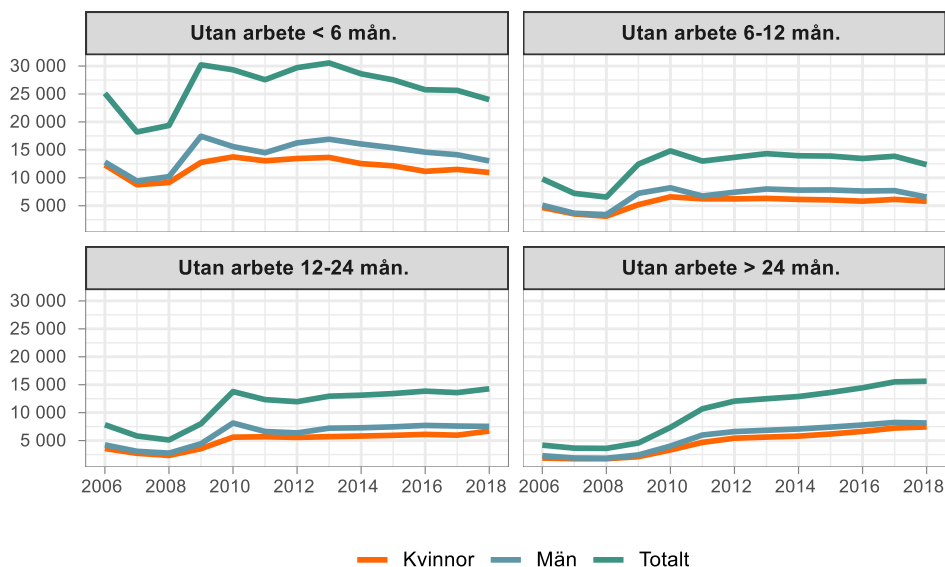
Långtidsarbetslöshet

Det finns ett starkt samband mellan utbildning och långtidsarbetslöshet. I befolkningen mellan 16-64 år är det 17 procent som har grundskola som högsta utbildningsnivå. Men bland de arbetslösa ökar denna andel med arbetslöshetstidens längd. Bland de som varit arbetslösa mer än två år är det nästan 40 procent som saknar gymnasieutbildning. På motsvarande sätt är gymnasieutbildade, och i än högre grad eftergymnasialt utbildade, underrepresenterade bland de arbetslösa. Arbetslöshetsstatistiken betonar återigen värdet av att ha en gymnasieutbildning för att komma in på arbetsmarknaden.

Även om den totala arbetslösheten är sjunkande sedan år 2013 så är långtidsarbetslösheten stigande. Framför allt har arbetslösheten ökat bland de som varit arbetslösa mer än ett år. Mellan 2013 och 2018 steg arbetslösheten bland de som varit arbetslösa mellan 12-24 månader från 12 947 personer till 14 271. Gruppen som varit arbetslös minst 24 månader ökade från 12 490 personer till 15 624.

Arbetslösa i Skåne-Blekinge, 16-64 år, efter arbetslöshetens längd och kön, 2006-2018

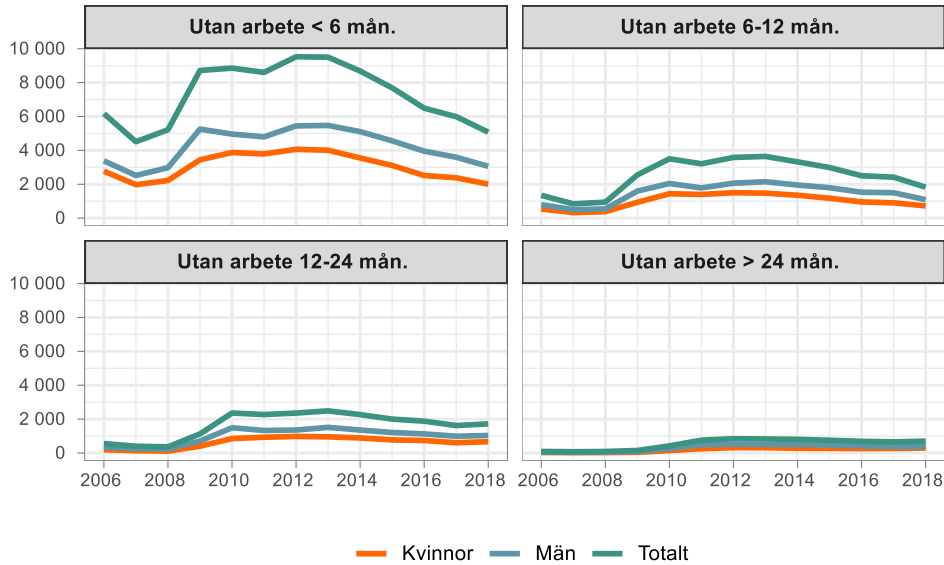
Personer som är antingen öppet arbetslösa eller i program med aktivitetsstöd

Källa: Arbetsförmedlingen

Arbetslösa i Skåne-Blekinge, 18-24 år, efter arbetslöshetens längd och kön, 2006-2018

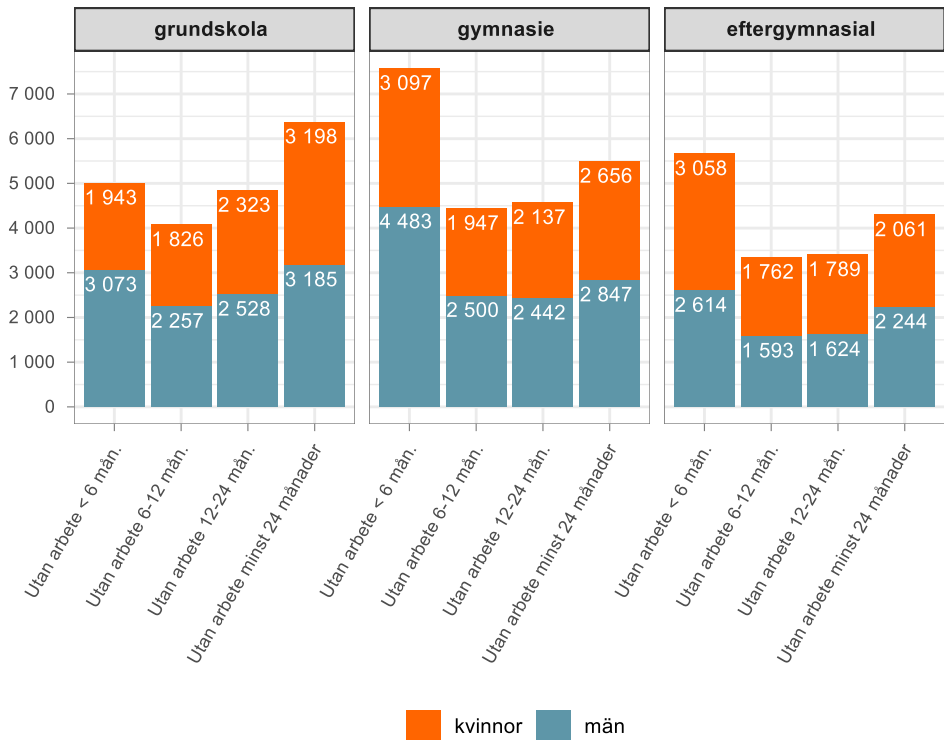
Personer som är antingen öppet arbetslösa eller i program med aktivitetsstöd

Källa: Arbetsförmedlingen

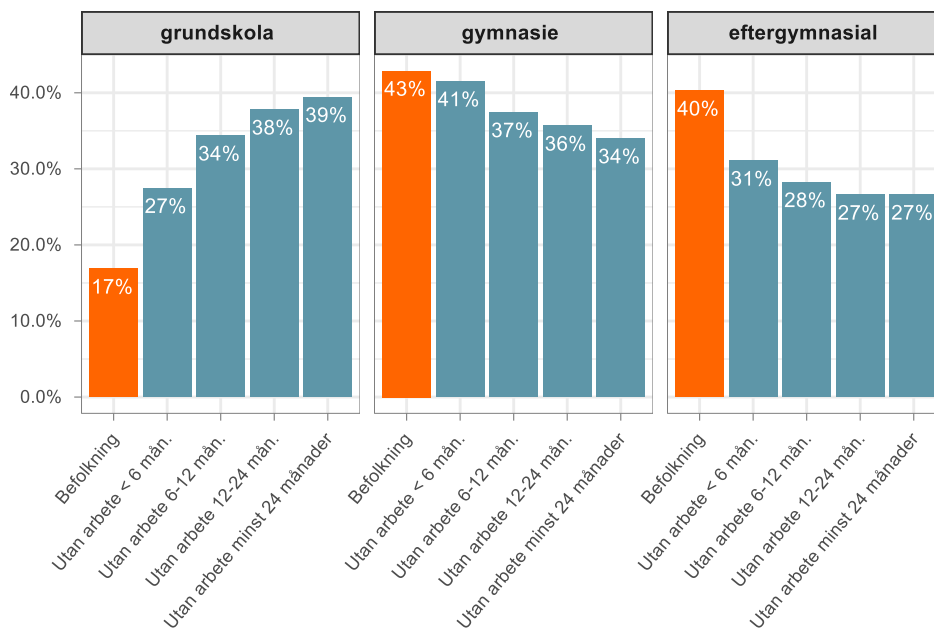
I absoluta tal dominerar dock fortfarande personer med gymnasie- och eftergymnasial utbildning även bland de långtidsarbetslösa eftersom de utgör en så stor andel av befolkningen.

Antal arbetslösa i Skåne-Blekinge i åldern 16-64 år efter utbildning och arbetslöshetens längd, Kvartal 1 2019

Källa: Arbetsförmedlingen, SCB (rAps)

Andel arbetslösa i Skåne-Blekinge i åldern 16-64 år efter utbildning och arbetslöshetens längd, Kvartal 1 2019

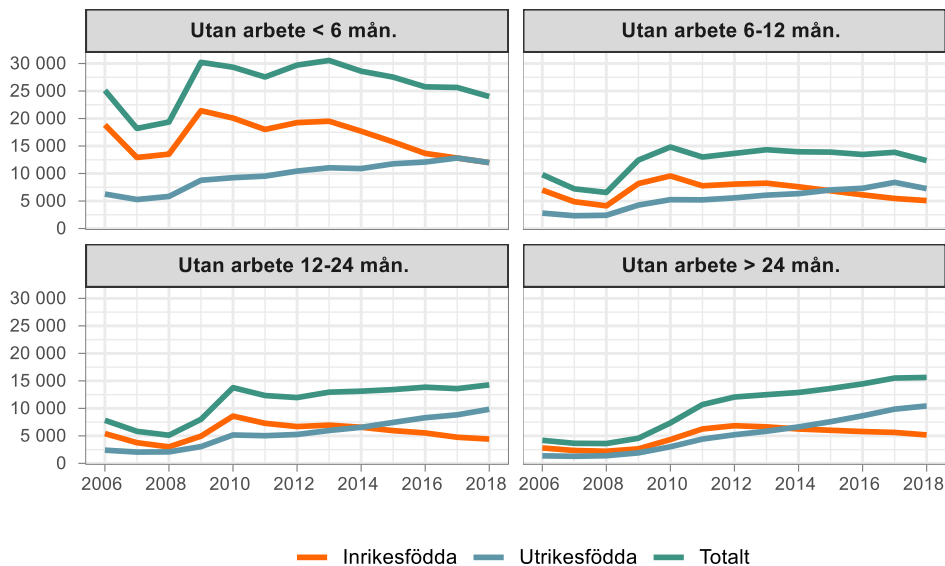

Källa: Arbetsförmedlingen, SCB (rAps)

Även sammansättningen av de långtidsarbetslösa har förändrats. 2006 var majoriteten inrikesfödda, medan det år 2018 var ca 2/3 av alla som varit arbetslösa minst 12 månader som var utrikesfödda.

Arbetslösa i Skåne-Blekinge, 16-64 år, efter arbetslöshetens längd och födelseland, 2006-2018

Personer som är antingen öppet arbetslösa eller i program med aktivitetsstöd

Källa: Arbetsförmedlingen

Kompetensförsörjning

Utbildningen är av avgörande betydelse för individens förmåga att etablera sig på arbetsmarknaden. Ett flertal yrkesinriktade utbildningar på eftergymnasial nivå leder till sysselsättning i mycket hög nivå. Detta gäller inte minst lärarutbildningar, utbildningar inom vård- och omsorg och teknik/ingenjörutbildningar. Även många yrkesinriktade gymnasieutbildningar leder till arbete i stor utsträckning.

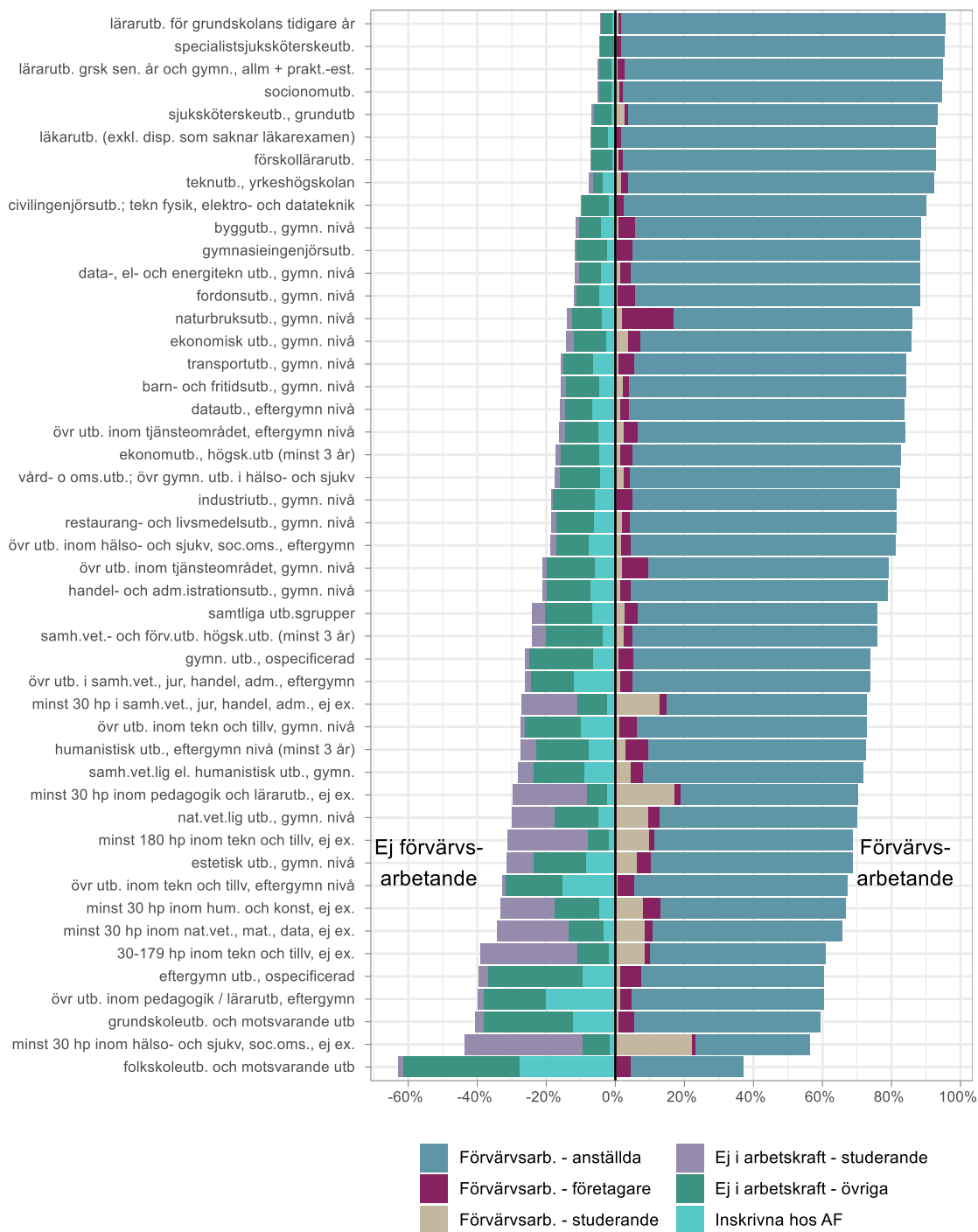
Diagrammet nedan visar hur stor andel av befolkningen i Skåne-Blekinge mellan 20-64 år som är förvärvsarbetande eller ej förvärvsarbetande samt hur de försörjer sig. Högst sysselsättningsgrad återfinns inom pedagogiska utbildningar och utbildningar inriktade mot vård- och omsorg.

Flera av utbildningsgrupperna som uppvisar låga sysselsättningsgrader beror på att studierna fortfarande pågår. Låga sysselsättningsgrader återfinns även bland grupper som har saknar gymnasieutbildning eller har en gymnasial studieförberedande utbildning som högsta utbildningsnivå.

Några utbildningar sticker ut genom att de sysselsatta försörjer sig som företagare i hög utsträckning. Detta gäller framför allt naturbruksutbildade, men även till exempel gymnasiala utbildningar inriktade mot bygg och fordon.

Invånare i Skåne-Blekinge, 20-64 år,
efter utbildningskategori och ställning på
arbetsmarknaden, 2017

Utbildningsgrupper omfattande minst 5 000 personer

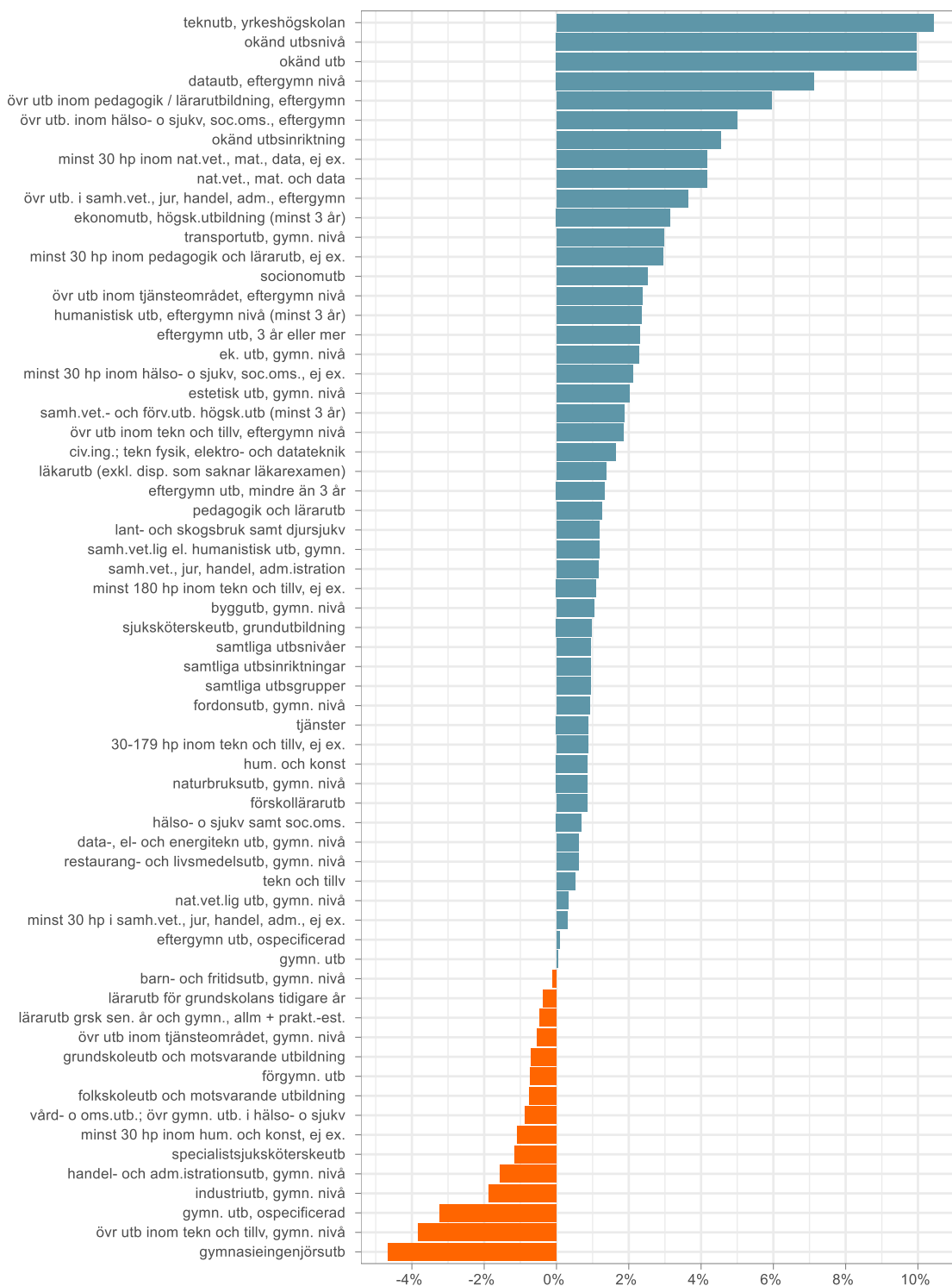

Källa: SCB (Matchningsindikatorer)

Diagrammet nedan visar tillväxten av antal personer inom olika utbildningsgrupper. Flera av utbildningsgrupperna med hög tillväxt innehåller orden "övrig utbildning inom...". Dessa utbildningsgrupper kategoriserade som "övriga" indikerar oftast att det är en utländsk examen och flertalet individer med dessa utbildningar är utrikesfödda.

Det kan noteras att antalet utbildade i förvärvsarbetande ålder inom flera utbildningar med hög efterfrågan har minskat mellan 2016-2017. Sådana utbildningar är till exempel gymnasiala industriutbildningar, specialistsjuksköterskor och vissa lärarinriktningar.

Nettoförändring av antalet utbildade per utbildningsgrupp i Skåne-Blekinge mellan 2016 och 2017, procent

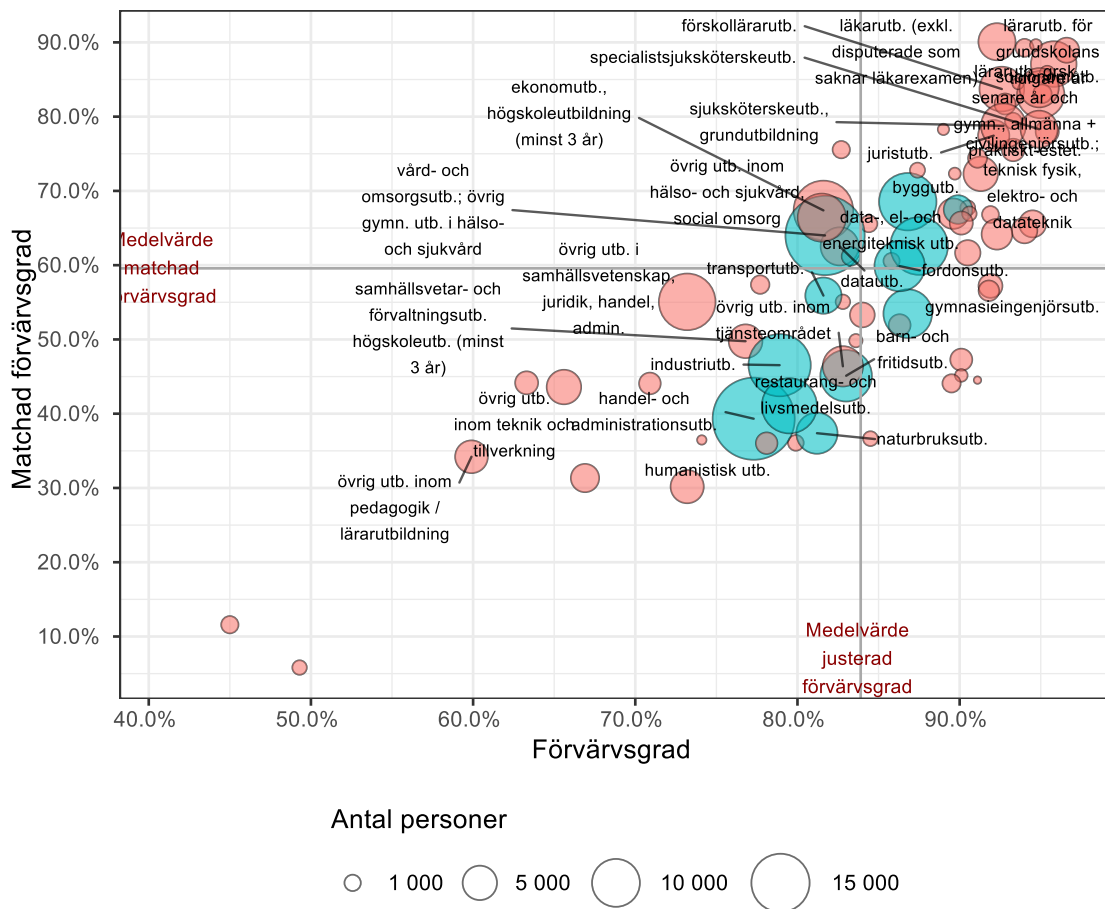
Diagrammen nedan tillför matchning som en ytterligare dimension till de två tidigare diagrammen. Matchning innebär att en person med en viss utbildning inte bara ska ha ett arbete, utan även ett arbete som passar till utbildningen. Diagrammen visar att ett antal

eftergymnasiala yrkesutbildningar inte bara har hög förvärvsfrekvens utan även hög matchning. Bland lärare, vårdpersonal, poliser är nästan alla sysselsatta och dessutom sysselsatta inom yrken som matchar utbildningen. Detta är en indikation att det med hög sannolikhet råder brist inom dessa utbildningar. Även bland flera gymnasiala yrkesutbildningar, till exempel inom byggutbildningar, energiteknik, VVS och fastighetsskötsel och fordon är såväl andelen sysselsatta som andelen sysselsatta inom matchande yrken hög.

Ett antal utbildningsgrupper har såväl låg förvärvsgrad som låg matchning. Bland dessa kan nämnas ett antal av de ovan nämnda "övrig utbildning"-grupperna, vilka till stor del innehåller invandrare samt till exempel eftergymnasialt utbildade inom humaniora.

Förvärvsgrad och matchad förvärvsgrad fördelat på olika utbildningsgrupper i Skåne-Blekinge för åldergruppen 20-64 år, 2018

Förvärvsgrad: Andelen sysselsatta. Matchad förvärvsgrad: Andelen sysselsatta i yrke som matchar utbildningen. Blå cirkel = gymnasieutbildning, röd cirkel = eftergymnasial utbildning

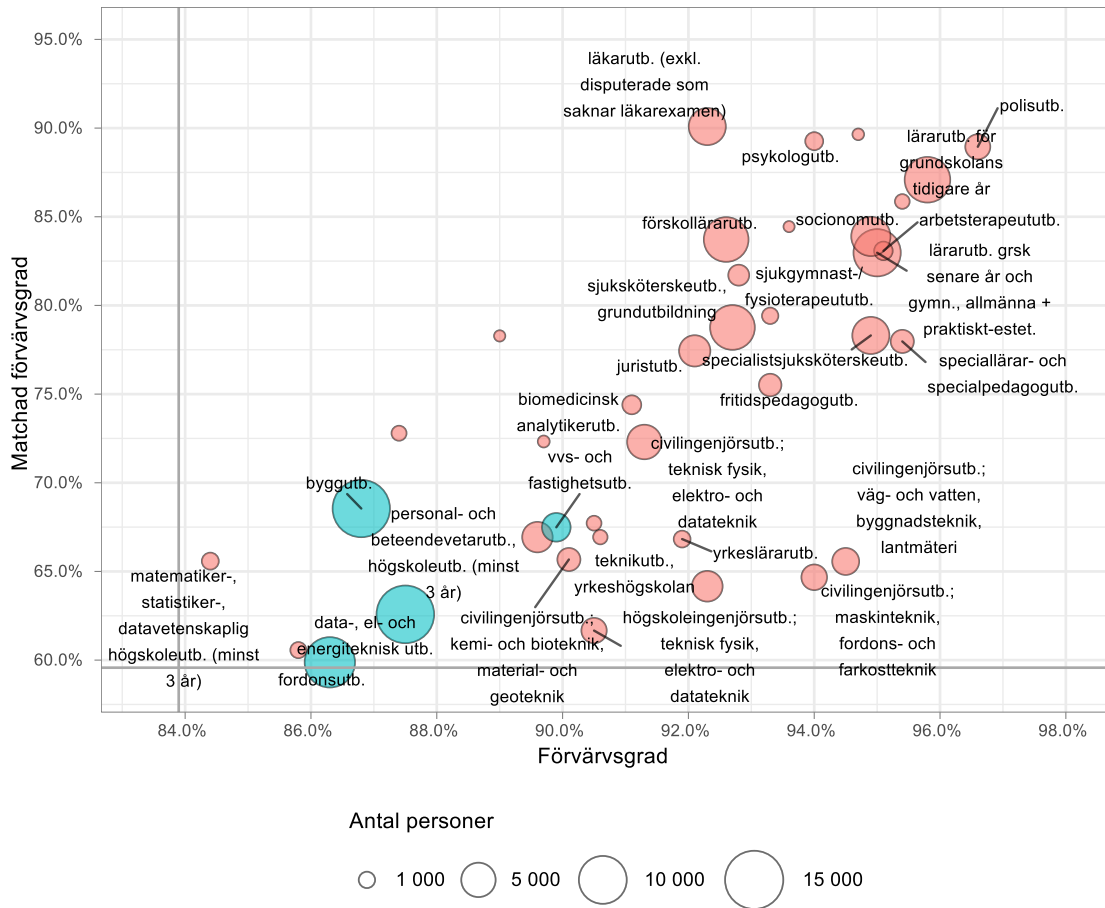

Källa: SCB

Diagrammet nedan är en inzoomning på den övre högra kvadranten i föregående diagram. Avsikten är att göra det lättare att se vilka utbildningar som är efterfrågade.

Förvärvsgrad och matchad förvärvsgrad fördelat på olika utbildningsgrupper i Skåne-Blekinge för åldergruppen 20-64 år, 2018

Förvärvsgrad: Andelen sysselsatta. Matchad förvärvsgrad: Andelen sysselsatta i yrke som matchar utbildningen. Blå cirkel = gymnasieutbildning, röd cirkel = eftergymnasial utbildning

Källa: SCB

Omställningsbehov

I omvärldsanalysen inför det kommande ESF-programmet (Svenska ESF-rådet, [2019](#)) konstateras att regionerna lyfter ett antal trender som kan förväntas påverka kompetensbehoven i framtiden. En sådan trend är digitalisering och automatisering. I en uppmärksam rapport av Osborne och Frey från 2013 (Frey & Osborne, [2013](#)) hävdades att närmare hälften av de sysselsatta i USA arbetade inom yrken som löpte hög risk för att automatiseras i framtiden. Det ska dock noteras att författarna själva uttryckte sig försiktigt om när denna framtid skulle infalla. Fokus har också kommit att hamna på enbart de yrken som bortfaller och inte de yrken och arbetsmoment som tillkommer när människa och maskin hittar nya komplementariteter, vilket påpekas i en forskningsrapport om automatiseringens effekter som Västra Götalandsregionen och Region Skåne låtit göra (Henning, Borggren, Boström Elias, Enflo, & Lavén, [2016](#)). En försiktig tolkning av forskningsläget är att det råder stor osäkerhet om effekterna på sysselsättningen av digitalisering och automatisering, men det är troligt att teknikförändringar kommer att leda till ett behov av nya kompetenser hos arbetskraften. Henning m.fl. ([2016](#)) menar att Sverige troligen kommer att drabbas relativt lite av jobbförluster på grund av automatiseringen eftersom löneläget är så högt så att en omfattande automatisering redan skett. Värre är det för låglöneländer som Kina och Indien där sänkta kostnader för automatisering kan leda till en snabb och omfattande förlust av jobb.

Teknologiutvecklingen förväntas påverka arbetsmarknaden vad avser kompetenskrav. I ett flertal studier hävdas att jobben i mellansegmentet på arbetsmarknaden, dvs de jobb som kräver gymnasieutbildning, minskar, medan tillväxten sker "i svansarna", dvs arbetena som endast kräver grundläggande utbildning och de jobb som kräver eftergymnasial utbildning. Forskningsläget är dock oklart. Det tycks vara väl belagt att de "medelavlönade" jobben i mitterskiktet minskar (se till exempel (Adermon & Gustavsson, [2015](#)), medan det debatteras om detta innebär att yrkena som kräver gymnasieutbildning minskar. I rapporten "Polariseringsmyten: Försvinner verkligen de medelkvalificerade jobben?" (Tåhlin, [2019](#)) hävdas till exempel att utvecklingen snarare handlar om en pågående uppgradering av arbetskraften. Det faktum att många yrken i "medellöneskikten" minskar i antal ska snarast förstås som en effekt av att relativt välavlönade mansdominerade yrken ersätts av lägre avlönade kvinnodominerade yrken, men vilka i sig inte är mindre kvalificerade eller har lägre utbildningskrav.

För svenskt vidkommande kan man fundera över hur systemen som ska anpassa arbetskraften till den nya tekniken ska utformas. ESF har här en roll som ett av de få instrument som vänder sig till personer som är yrkesaktiva. Som tidigare har konstaterats är det närmast försumbara andelar av befolkningen som har sin huvudinkomst från studier efter 30-35-årsåldern, vilket indikerar att instrumenten för "livslångt lärande" och karriärbyten är otillräckliga. Ett annat problem för rörligheten på arbetsmarknaden är att utbildningsvalen följer könsstereotypa mönster. Utvecklingen går inte heller åt självklart mot ökad jämställdhet. Vissa utbildningar för en allt jämnare könsfördelning, medan till exempel andelen kvinnor på IT-utbildningar tenderar att krympa.

Även utvecklingen av den s k gig-ekonomin är svårtolkad. I delar av arbetsmarknaden har olika typer av temporära arbeten, ofta förmedlade via en mellanhand som via en app förmedlar kontakt mellan utförare och köpare, vuxit kraftigt. Mycket tyder dock på att sektorn inte haft den kraftiga tillväxt som spåddes för några år sedan. I USA, som med tjänster som Uber kan ses som en ledande gig-ekonomi hävdades till exempel i en uppmärksam forskningsuppsats att andelen anställda i gig-liknande jobb ökat kraftigt: "The percentage of workers engaged in alternative work arrangements – defined as temporary help agency workers, on-call workers, contract workers, and independent contractors or freelancers – rose from 10.7 percent in February 2005 to 15.8 percent in late 2015. (Katz & Krueger, [2016](#))". När Bureau of Labor Statistics år 2018 uppdaterade den senaste undersökningen från 2005 visade det sig istället att andelen sjunkit till 10,1 procent (Bureau of Labour Statistics, [2018](#)). En liknande utveckling beskrivs i en rapport från Eurofund (Storrie, [2018](#)) som konstaterar att "However, in the last

decade, there has been no upward trend in the rate of temporary contracts overall in the European Union; indeed, there was a slight decline from 14.5% in 2006 to 14.2% in 2016". De ovan refererade rapporterna ger skäl till en viss försiktighet i tolkningen av betydelsen och omfattning av gig-ekonomin. Det kan också konstateras att en relativt stor andel av de sysselsatta i gigekonomin har relativt låga inkomster från den. Mindre än hälften av de anställda inom gig-ekonomin i USA tjänade mer än 2 500 dollar. För flertalet var "gig-andet" ett komplement till en ordinarie anställning (Irwin, 2019). Den ovan citerade rapporten från BLS har dock kritiserats för att den bland annat endast frågar efter huvudsysselsättning, vilket innebär att den inte fångar upp de som har en sidoinkomst från gig-ekonomin. Svenska data över utvecklingen av gigekonomin har varit svåra att finna. Enligt SCB minskade antalet sysselsatta i tidsbegränsade anställningsformer mellan andra kvartalet 2018 och andra kvartalet 2019 med 29 000 sysselsatta till 738 000, medan antalet med fast anställning ökade med 71 000 till 3 936 000 (SCB, 2019a). Andra invänder att de tidsbegränsade anställningsformerna visserligen i stort sett ligger stilla sedan 2005, men att det bland de tidsbegränsade anställningarna är de mest osäkra anställningsformerna som har ökat, vilket trots allt stödjer tesen om att gig-ekonomin ökar (Wingborg, 2019).

I debatten om gig-ekonomin ligger fokus oftast på enklare tjänster som transport och utkörning av mat åt restauranger, medan lite intresse har ägnats åt "gigande" inom mera kunskapsintensiva branscher. Ett möjligt tecken på att även högutbildade ägnar sig åt kortare sidouppdrag som komplement till sin anställning är att andelen kombinatorer, dvs personer som driver företag, men har sin huvudinkomst som anställda, ökar med stigande utbildningsnivå.

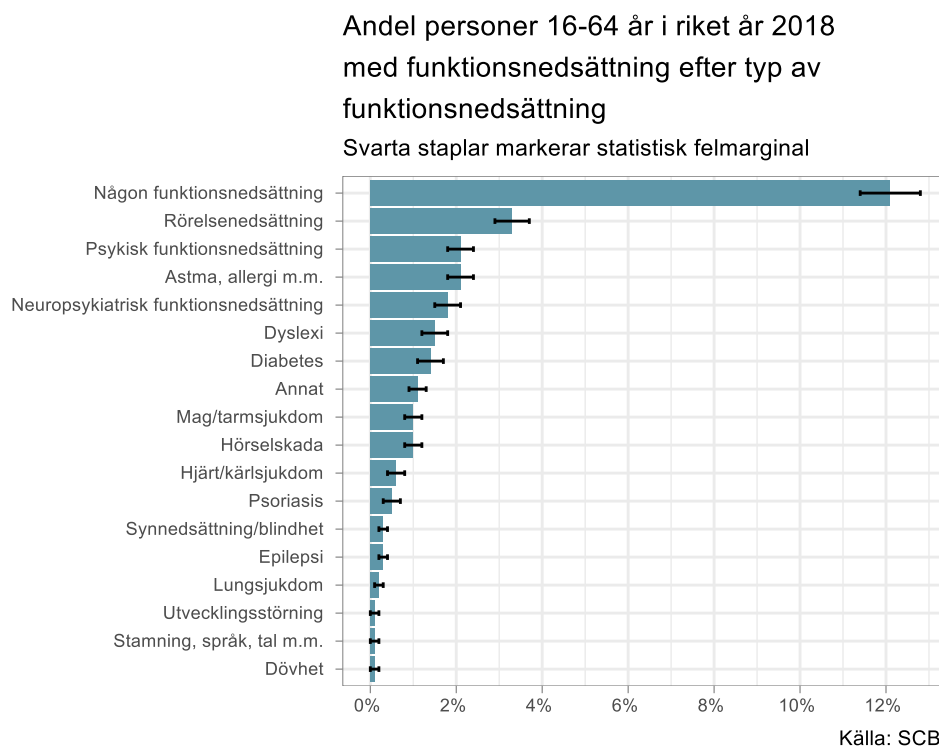
Samtidigt kan det inte uteslutas att tillväxten inom gig-ekonomin ökar om tillgången till mera fasta arbeten minskar till följd av den förväntade kommande konjunkturedgången. Å andra sidan kan det även hävdas att efterfrågan på gig-arbeten minskar i en svagare arbetsmarknad då anställningstrygghet upplevs som viktigare. I ESF:s omvärldsanalys noteras att det är en utmaning att hantera kompetensutvecklingen inom gig-ekonomin. Eftersom det inte föreligger något anställningsförhållande mellan den förmedlande parten och utföraren är det oklart hur kompetensutvecklingen ska ombesörjas.

Funktionsvarierades situation på arbetsmarknaden

Det finns relativt lite information att tillgå om funktionshinderades situation på arbetsmarknaden. De källor som används i rapporten är Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik om stöd till personer med nedsatt arbetsförmåga samt den enkätundersökning om funktionsnedsattas situation på arbetsmarknaden som SCB genomför årligen åt Arbetsförmedlingen. Den senaste enkätundersökningen avser år 2018 (SCB & Arbetsförmedlingen, [2019](#)).

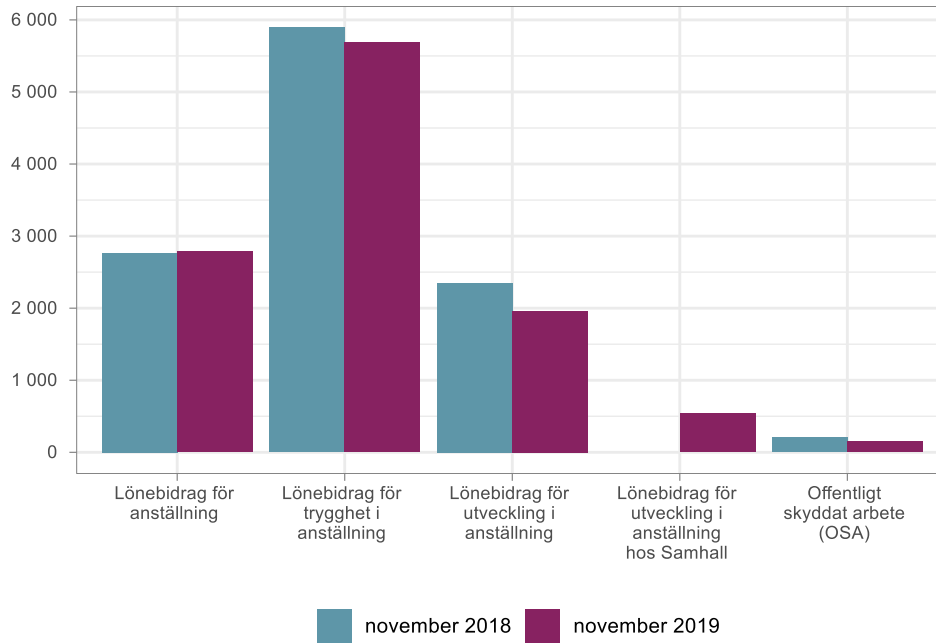
Enligt SCB hade 12,1 procent av befolkningen i Sverige mellan 16-64 år en funktionsnedsättning. För 8,2 procent av befolkningen innebar funktionsnedsättningen en nedsatt arbetsförmåga (kvinnor: 9,2 %, män: 7,1 %). Andelen personer med nedsatt arbetsförmåga stiger med personernas ålder.

De vanligaste skälen till funktionsnedsättning framgår av diagrammet nedan. De vanligaste typerna av funktionsnedsättning är rörelsenedsättning, psykisk funktionsnedsättning och astma, allergi m.m.

I Skåne-Blekinge hade 13 procent av befolkningen mellan 16-64 en funktionsnedsättning. 9,1 procent av befolkningen hade en funktionsnedsättning som medförde nedsatt arbetsförmåga. Med hänsyn tagit till den relativt stora statistiska felmarginalen i undersökningen innebar det att mellan 67 000 till 98 000 personer i Skåne-Blekinge hade en funktionsnedsättning som medförde nedsatt arbetsförmåga.

Antal personer i Skåne-Blekinge inom olika insatser för personer med nedsatt arbetsförmåga, november 2018 och november 2019

Utbildning

En välutbildad befolkning är viktigt för att hålla nere arbetslösheten och öka konkurrenskraften. Tillgång till en kvalificerad arbetskraft är också av avgörande betydelse när företag tar lokaliseringsbeslut. I Skåne-Blekinge finns Blekinge Tekniska Högskola, med campus i Karlskrona och Karlshamn. I Skåne finns Lunds Universitet, Sveriges Lantbruksuniversitet, Malmö högskola och Kristianstad Högskola. I omlandet finns även Linnéuniversitetet i Växjö och Kalmar och högskolan i Halmstad.

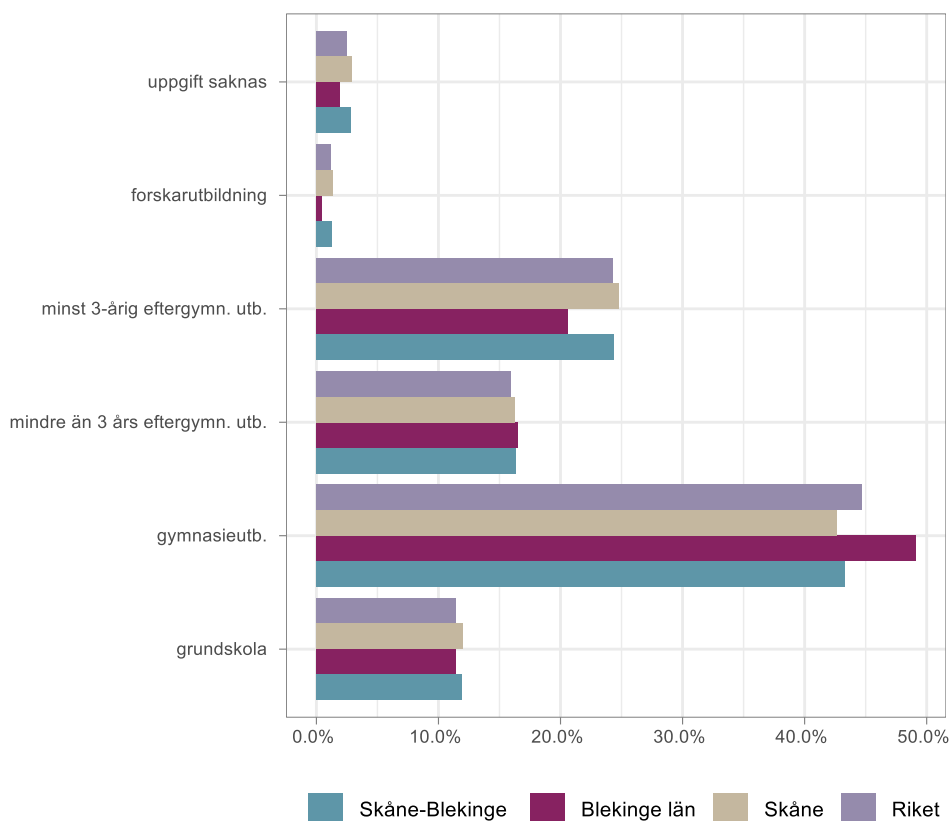
Trots kraftigt stigande utbildningsnivåer finns det stora problem med kompetensförsörjningen. Arbetsförmedlingens senaste prognos för arbetsmarknaden i Skåne-Blekinge indikerar stor risk för brist inom flera stora yrkesgrupper, bland annat lärare, undersköterskor, ingenjörer, elektriker och sjuksköterskor.

Befolkningens utbildningsnivå

På regional nivå har befolkningen i Skåne-Blekinge något högre andel med enbart grundskoleutbildning än i riket, medan andelarna med en gymnasial utbildning är lägre. Andelen med eftergymnasial utbildning är något högre än i riket.

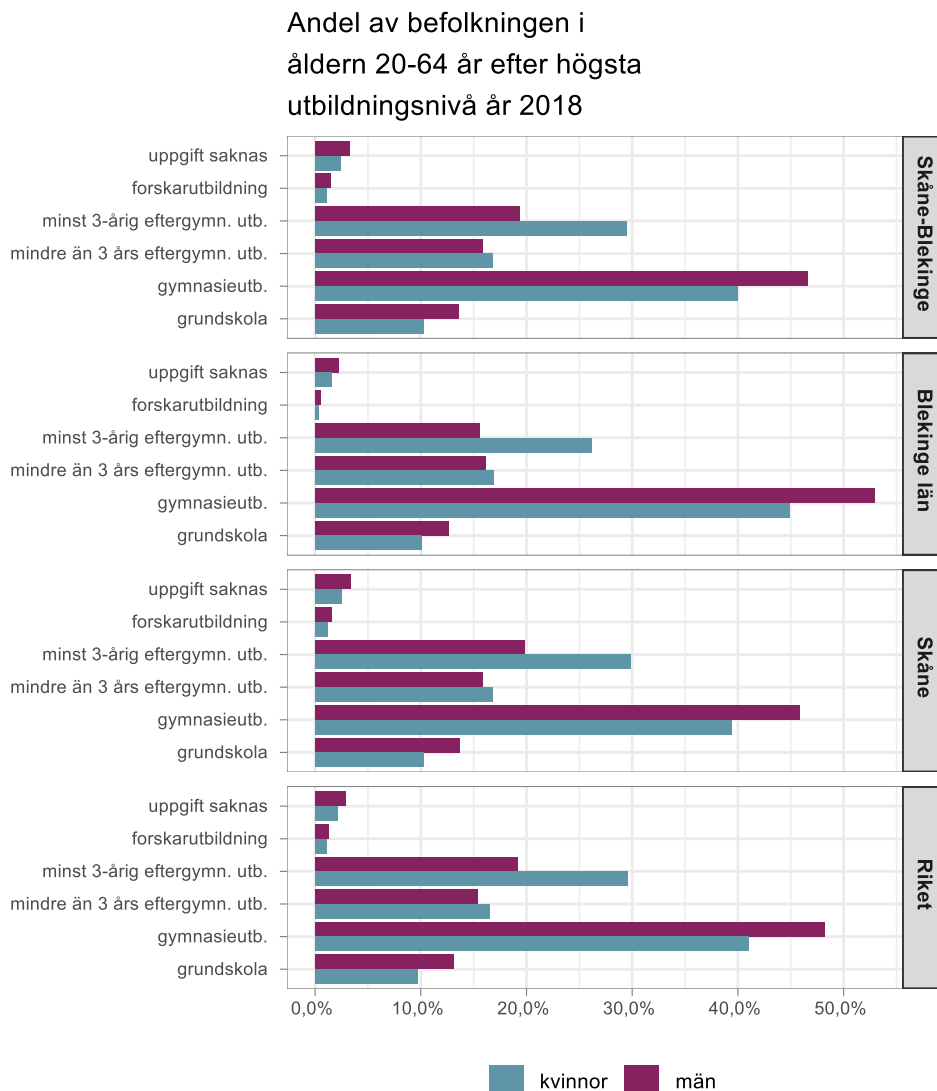
Av befolkningen i Skåne-Blekinge mellan 20-64 år hade år 2018 11,9 procent högst en grundskoleutbildning, 43,3 procent hade högst en utbildning på gymnasienivå, 16,3 procent hade högst en kort högskoleutbildning på mindre än 3 år medan 24,4 procent hade en lång högskoleutbildning och 1,3 procent hade en forskarutbildning.

Högsta utbildningsnivå år 2018 för befolkningen 20-64 år

Källa: SCB (Utbildningsregistret)

Det finns avsevärda skillnader mellan mäns och kvinnors utbildningsnivåer. Kvinnor har en eftergymnasial utbildning i väsentligt högre utsträckning än män. En drivkraft bakom detta är att många traditionellt kvinnodominerade yrken inom offentlig sektor numera kräver en akademisk utbildning. Många kvinnodominerade yrken (till exempel lärare och sjuksköterskor) är legitimationsyrken som kräver en specifik utbildningsgång, vilket är mera ovanligt bland mansdominerade yrken.

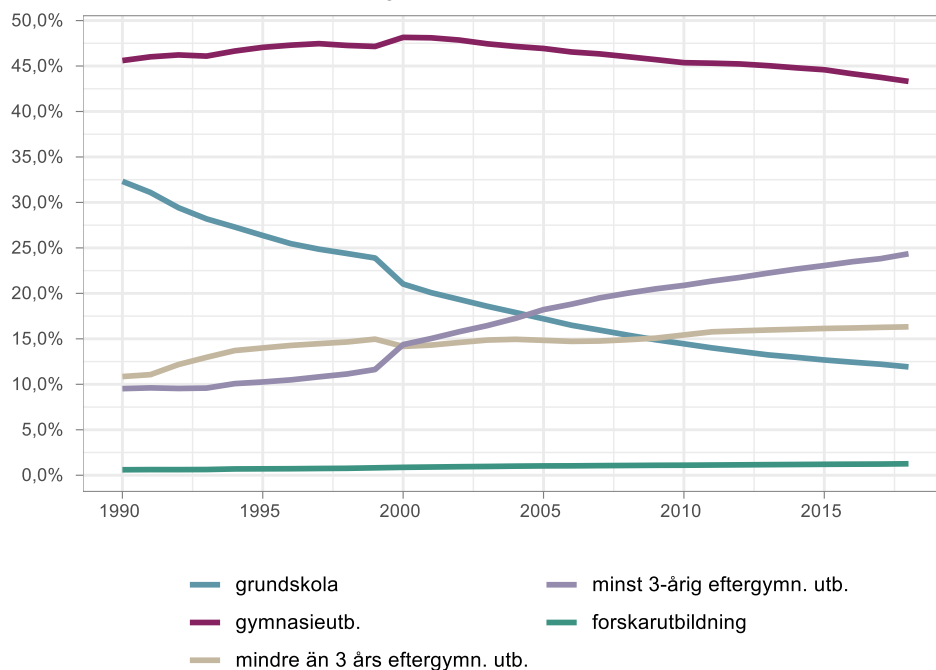

Källa: SCB (Utbildningsregistret)

Den kraftiga utbyggnaden av antalet högskoleplatser, som skedde i samband med 90-talskrisen, har inneburit att befolkningens genomsnittliga utbildningsnivå stigit kraftigt under de senaste decennierna. De årskullar som flödar in på arbetsmarknaden har i genomsnitt väsentligt högre utbildningsnivå än de som försvinner från arbetsmarknaden av åldersskäl. Även om antalet högskoleplatser inte ökar i samma takt som tidigare kommer detta leda till en stigande genomsnittlig utbildningsnivå bland befolkningen i förvärvsarbetande ålder under lång tid framåt.

Av männen i Skåne-Blekinge hade 20,8 procent minst en treårig högskoleutbildning eller en forskarutbildning. Motsvarande andel av kvinnorna låg på 30,6 procent.

Högsta utbildningsnivå för befolkning 20-64 år i Skåne-Blekinge 1990 till 2018

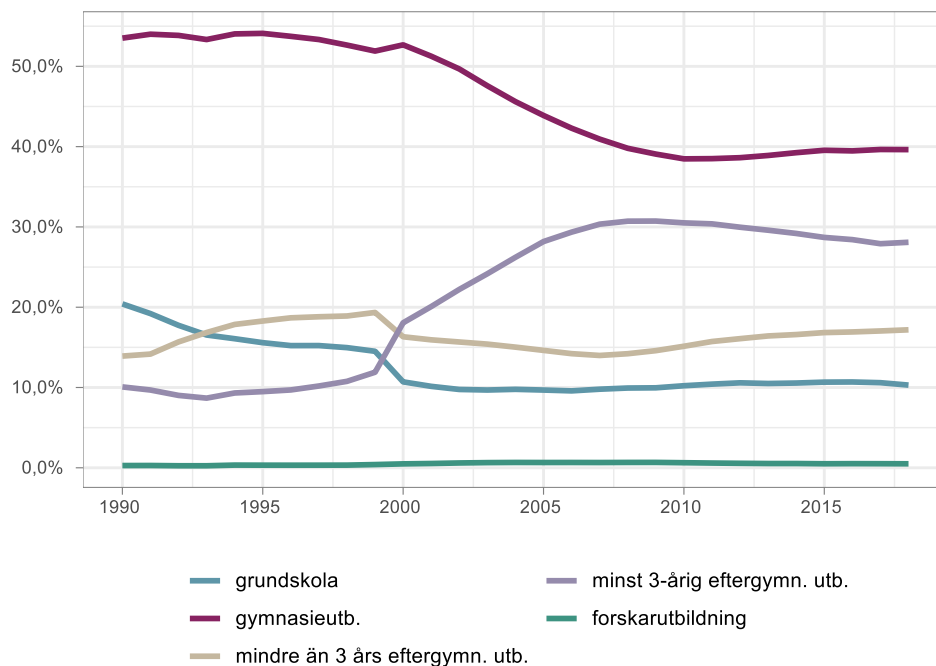

Källa: SCB (Utbildningsregistret)

Kommentar: OBS! Tidseriebrott 1999/2000.

De stigande utbildningsnivåerna över tid syns allra tydligast om vi studerar utvecklingen för de yngre årskullarna där ökad övergång till studier får snabbast genomslag i statistiken. Av kvinnorna mellan 25-34 år i Skåne-Blekinge hade 35,3 procent minst en treårig högskoleutbildning, medan motsvarande andel av männen var 22,1 procent.

Högsta utbildningsnivå för befolkning 25-34 år i Skåne-Blekinge 1990 till 2018

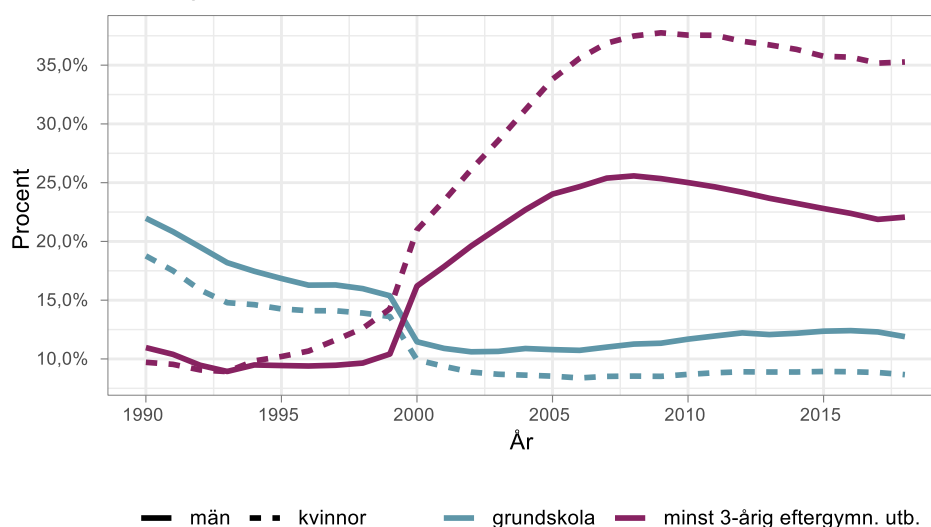

Källa: SCB (Utbildningsregistret)

Kommentar: OBS! Tidseriebrott 1999/2000.

Den generella utvecklingen i riket är att utbildningsnivåerna ökar och att unga kvinnor sedan början av 90-talet passerat de unga männen vad gäller högsta utbildningsnivå. Sedan dess har klyftorna i utbildningsnivå mellan män och kvinnor stadigt ökat.

Andel av befolkningen 25-34 år med högst grundskole-utbildning eller minst 3 års eftergymnasial utbildning i Skåne- Blekinge 1990 till 2018

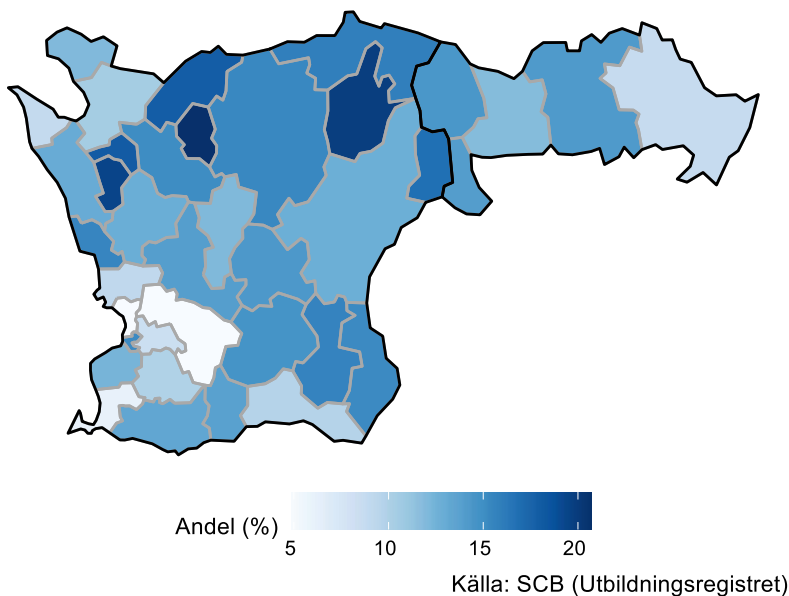

Källa: SCB (Utbildningsregistret)

Kommentar: OBS! Tidseriebrott 1999/2000.

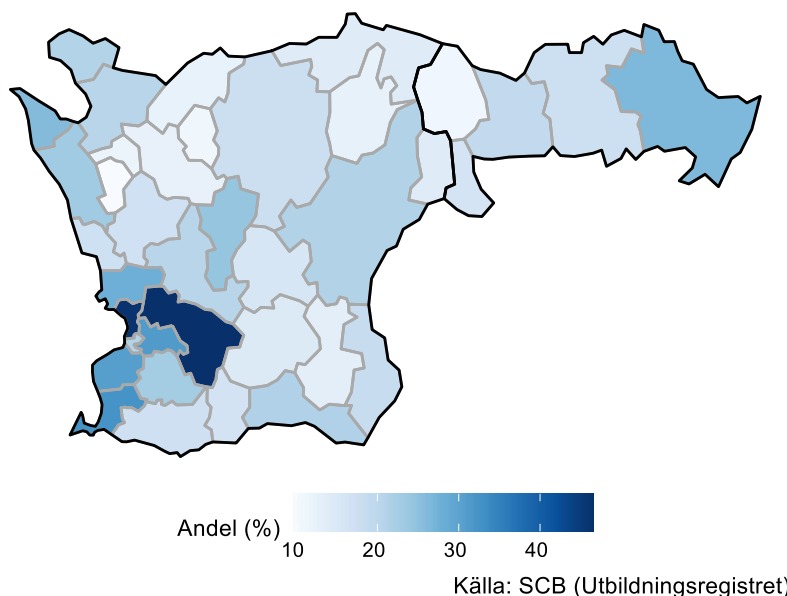
Befolkningens utbildningsnivå på kommunal nivå följer i stort sett den sociala strukturen i kommunen. Utbildningsnivåerna är lägst i kommuner i inlandet med hög andel industri eller lantbrukssysselsatta, medan de tenderar att vara högst i relativt välbärgade kustkommuner nära större städer och i universitetsstäder. De högsta andelarna invånare mellan 20-64 år med högst grundskoleutbildning hade Perstorp med 20,7 procent procent, följd av 19,8 procent i Östra Göinge.

Andel av befolkningen 20-64 år med högst grundskoleutbildning år 2018

De högsta andelarna invånare mellan 20-64 år med minst treårig eftergymnasial utbildning hade Lund med 46,5 procent, följd av 46,1 procent i Lomma.

Andel av befolkningen 20-64 år med minst 3 års eftergymnasial utbildning år 2018

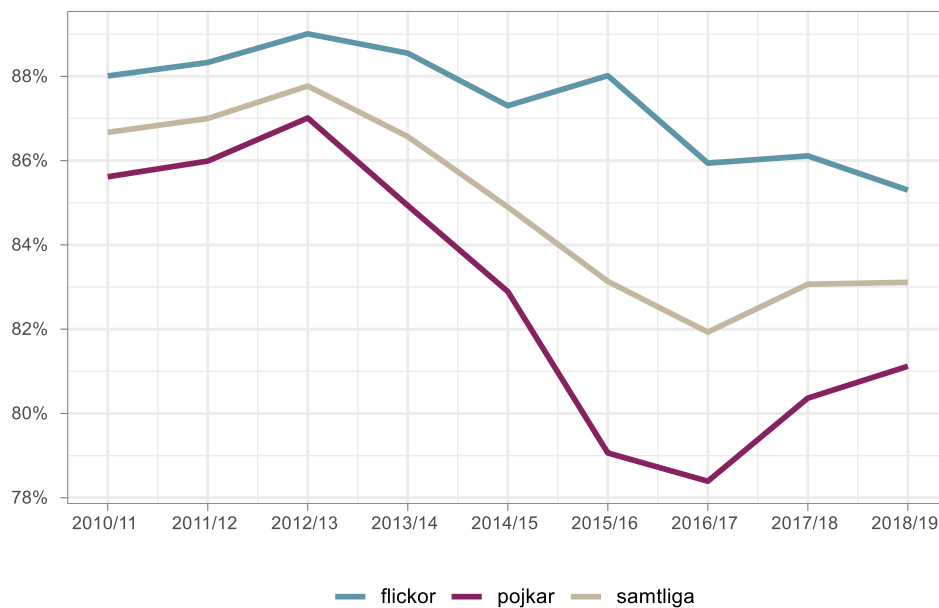

Behörighet till gymnasieskolan

Som tidigare har konstaterats är en gymnasieutbildning i hög utsträckning att se som en nödvändig tröskel som måste passeras för att komma in på arbetsmarknaden. Andelen gymnasiebehöriga som gick ut från högstadiet sjönk kraftigt i mitten av 10-talet, vilket framgår av diagrammet nedan. Orsaken till detta står till stor del att finna i ett stort flyktingmottagande som resulterade i att många nyanlända elever inte kunde klara behörighet till gymnasiet i svenska skola. (Med gymnasiebehörighet avses behörighet till gymnasieskolans yrkesprogram.)

I Skåne-Blekinge var läsåret 2018/19 83,1 % av avgångseleverna i årskurs 9 behöriga till gymnasiet. Motsvarande värde i Blekinge län var 81,2 %, i Skåne 83,3 % och i riket 84,3 %.

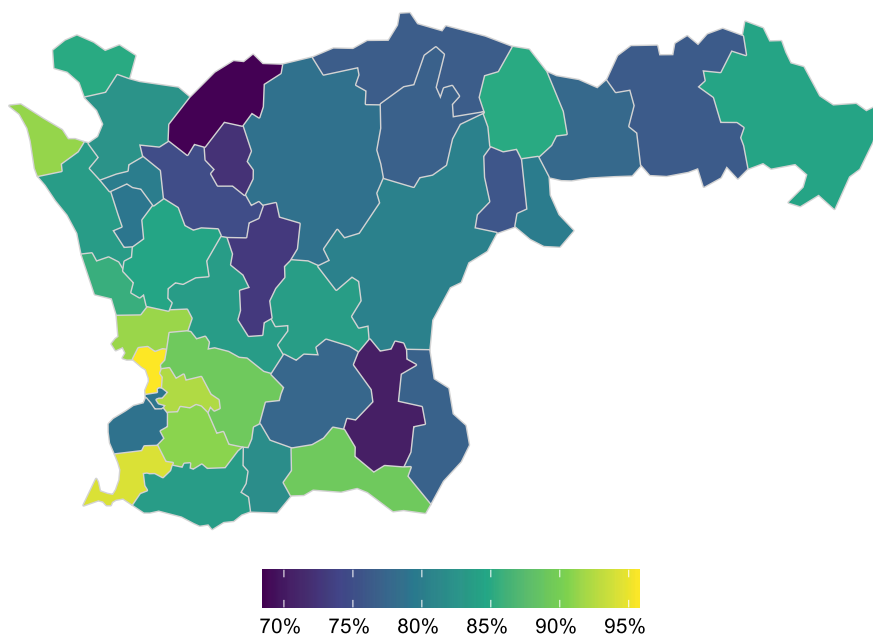
Andel behöriga avgångselever från grundskolan efter läsår och kön i Skåne-Blekinge

Källa: Skolverket

Även om merparten av eleverna är behöriga till gymnasiet så finns det stora skillnader mellan kommunerna. Högst andel gymnasiebehöriga hade Lomma med 95,8 %, därefter följde Vellinge med 94,2 % och Staffanstorp med 92,4 %. Lägst andel gymnasiebehöriga hade Örkeljunga med 68,5 %, därefter följde Tomelilla med 70,4 % och Perstorp med 72,2 %.

Andel gymnasiebehöriga elever i årskurs 9 läsåret 2018/19

Källa: Skolverket

Övergång till högskola

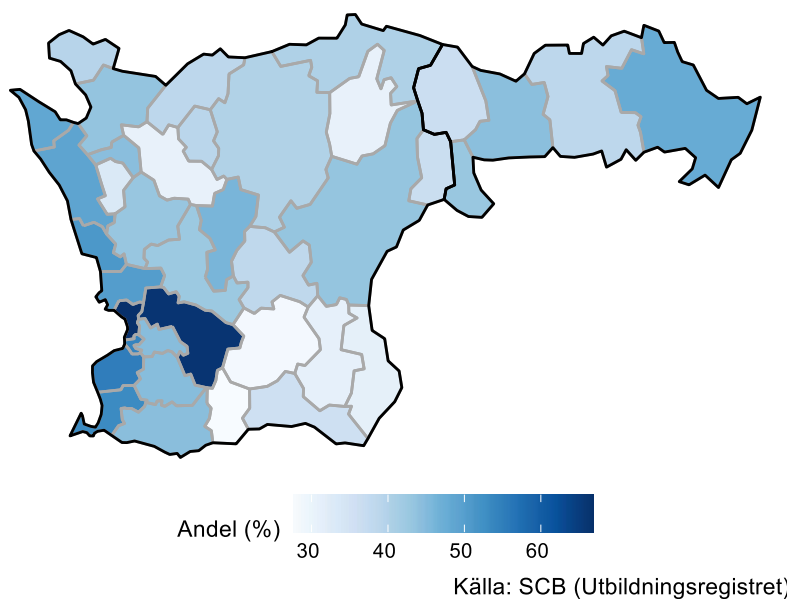
Andelen elever som går vidare till högre utbildning från gymnasiet är starkt kopplat till föräldrarnas utbildningsnivå. De kommuner som har en högt utbildad befolkning har därför också en hög andel elever som går vidare till högskola.

Andelen elever som går vidare till högskolan varierar starkt över tid. Ungdomar väljer ofta att studera när det är lågkonjunktur och svårt att hitta jobb, men avstår från studier när det är högkonjunktur och det är lättare att få arbete även för unga med endast en gymnasial utbildning.

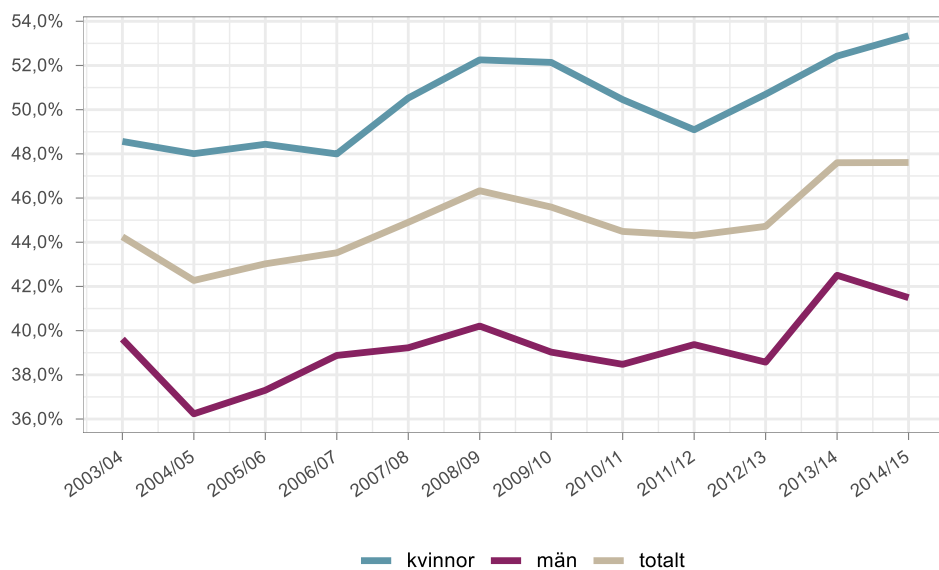
Den högsta andelen invånare som gick vidare till högskolan inom tre år efter att de avslutat gymnasiet hade Lomma med 66,8 procent, följd av 66,1 procent i Lund. Den lägsta andelen invånare som gick vidare till högskolan hade Skurup med 27,7 procent, följd av 28,6 procent i Sjöbo.

I Skåne-Blekinge hade 48 procent av de elever som fullföljt en gymnasieutbildning läsåret 2014/15 påbörjat en högskoleutbildning inom tre år. Andelen för kvinnor var 53 procent. Av männen var det 41 procent som gick vidare till en högskoleutbildning

Övergång till högskolan inom 3 år för elever som gått ut högskolan läsåret 2014/15, andel av elever folkbokförda i kommun

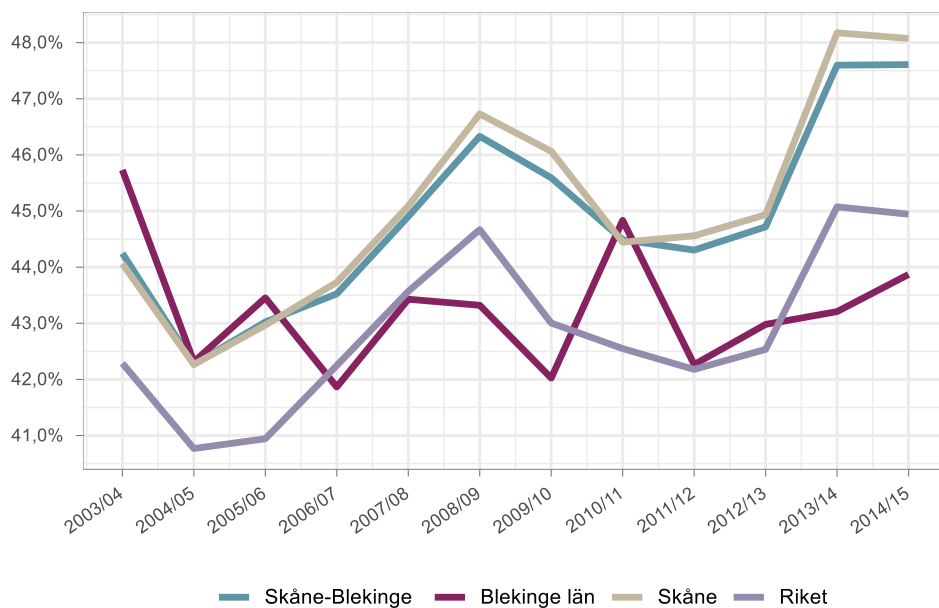

Andel avgångna elever från gymnasieskola efter läsår och kön, vilka påbörjat högskolestudier inom tre år

Källa: SCB (Utbildningsregistret)

Andel avgångna elever från gymnasieskola efter läsår, vilka påbörjat högskolestudier inom tre år

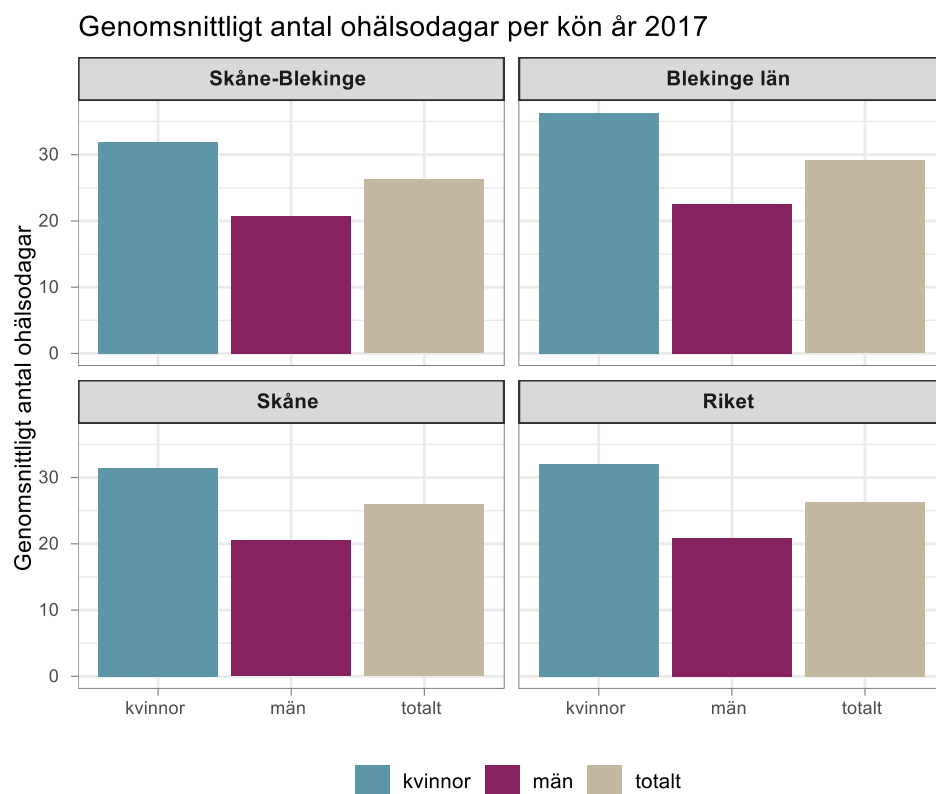

Källa: SCB (Utbildningsregistret)

Ohälsa

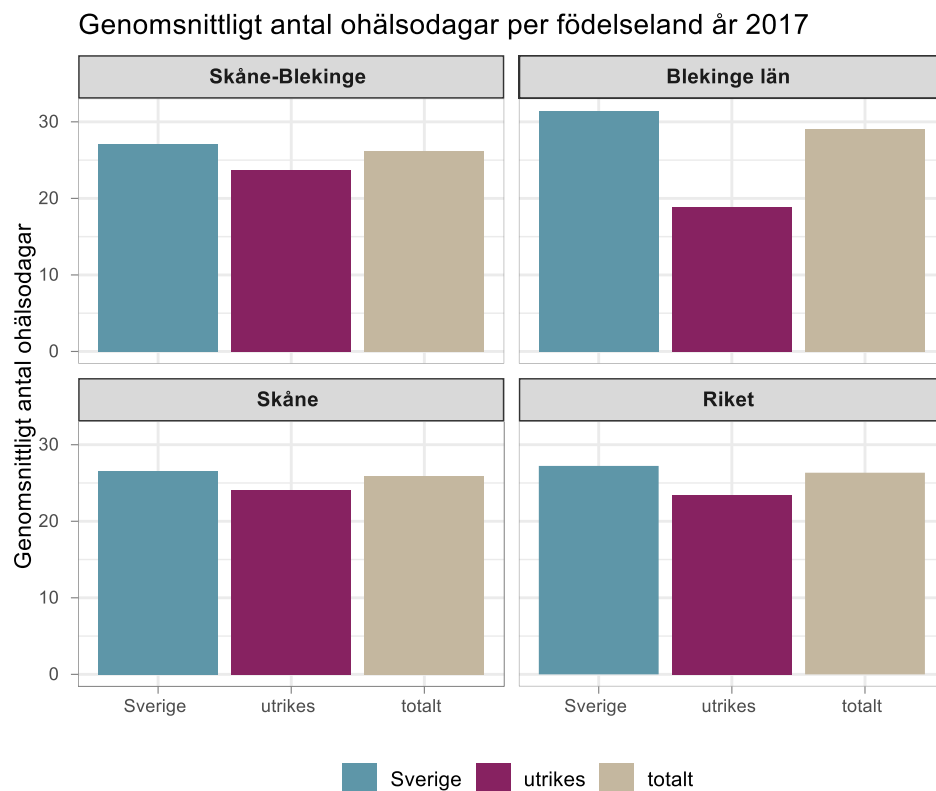
Hälsa är ett svårångat fenomen och det är svårt att finna uppföljningsbara data. Vi har valt att använda antalet ohälsodagar som ett mått på hälsa. Ohälsotalet mäter antalet summerade nettodagar med sjukpenning, arbetsskadesjukpenning, sjukersättning, aktivitetsersättning och rehabiliteringsersättning under året utslaget på befolkningen i åldern 20-64 år. Måttet mäter alltså inte ohälsan för unga och gamla. Antalet ohälsodagar påverkas starkt av regelförändringar i sjukförsäkringen m.m., vilket innebär att man bör undvika att jämföra förändringar över tid. Måttet fungerar dock för att jämföra skillnader mellan regioner och kön vid samma tidpunkt.

År 2017 uppgick antalet ohälsodagar i Skåne-Blekinge till 26.2 dagar fördelat på 31.9 dagar för kvinnor och 20.7 dagar för män.

Källa: SCB

I Skåne-Blekinge stod personer födda i Sverige för 27.1 ohälsodagar, medan personer med annat födelseland stod för 23.7 dagar.

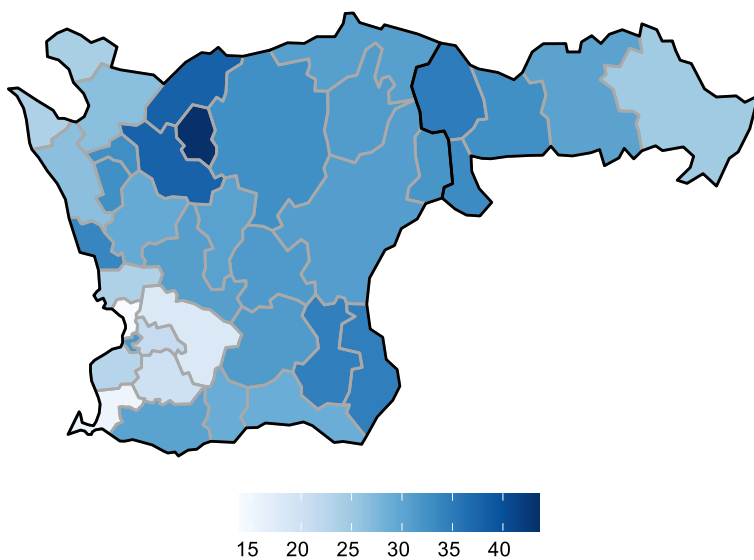

Källa: SCB

Antalet ohälsodagar varierar kraftigt mellan kommuner med olika näringslivsstruktur och social struktur. Även kommunens åldersstruktur har stor påverkan på ohälsotalet.

Det högsta antalet ohälsodagar år 2017 hade Perstorp med 43,5 dagar, vilket kan jämföras med 37,9 dagar i Örskelljunga., Det lägsta antalet ohälsodagar fanns i Lomma med 13,9 dagar, vilket kan jämföras med 15,4 i Vellinge.

Antal ohälsodagar per kommun år 2017

Källa: SCB

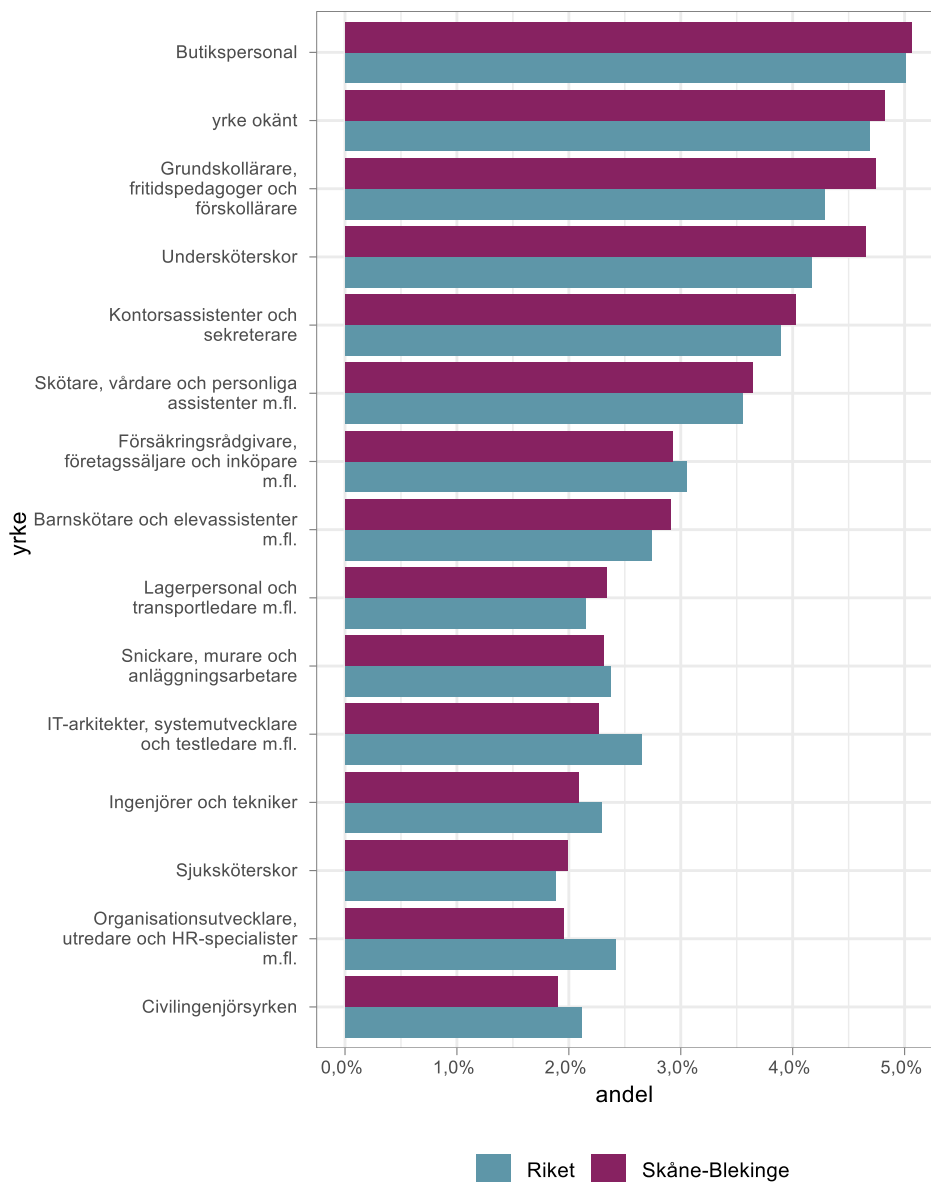
Yrkesstruktur

Att studera sysselsättningen per bransch ger en bra bild över inriktningen på näringslivet, men yrkesstrukturen ger en kompletterande bild av vilken verksamhet som bedrivs inom näringslivet och vilka kompetenser som efterfrågas. Eftersom SCB gick över till en ny yrkesindelning år 2014 så går det tyvärr inte att få några långa serier över förändringen över tid vad avser antalet sysselsatta inom olika yrken. En relativt stor andel sysselsatta har även ”yrke okänt” som yrkesklassning. Denna andel kan förväntas minska under de kommande åren då kunskapen om hur den nya yrkesnomenklaturen ska tillämpas ökar hos arbetsgivarna.

På en övergripande nivå överensstämmer yrkesstrukturen i Skåne-Blekinge med rikets. Andelen sysselsatta inom pedagogiska yrken och undersköterskor är något större, medan andelen sysselsatta inom data/IT och ingenjörsyrken är något lägre.

Det största antalet anställda år 2017 fanns inom yrket ”Butikspersonal”, där antalet anställda var 30 737 personer (5,1 % av det totala antalet anställda), ”yrke okänt” med 29 273 personer (4,8 %), ”Grundskollärare, fritidspedagoger och förskollärare” med 28 803 personer (4,7 %), ”Undersköterskor” med 28 256 personer (4,7 %), ”Kontorsassistenter och sekreterare” med 24 443 personer (4,0 %), ”Skötare, vårdare och personliga assistenter m.fl.” med 22 112 personer (3,6 %) och ”Försäkringsrådgivare, företagssäljare och inköpare m.fl.” där antalet uppgick till 17 794 personer (2,9 %).

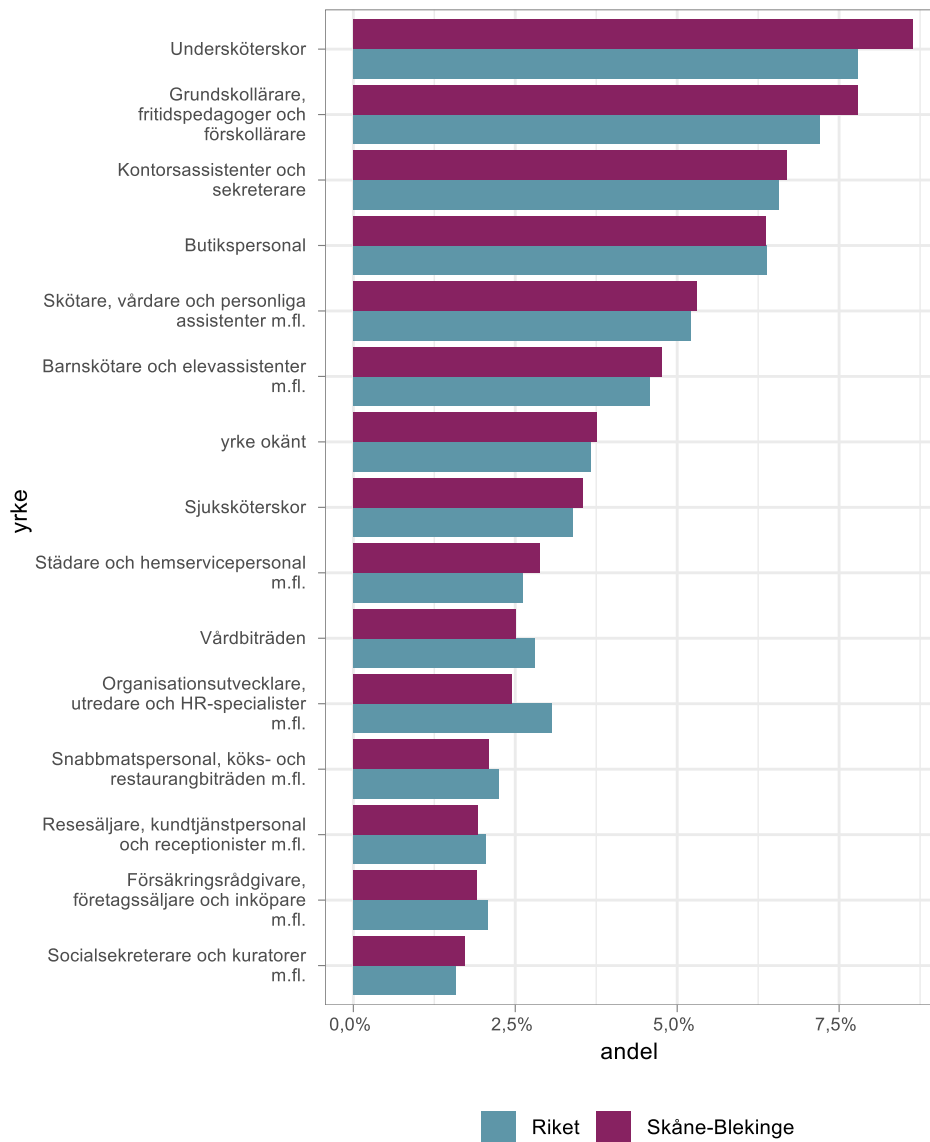
Största 15 yrkena i Skåne-Blekinge år 2017, med jämförelsetal för Riket

Källa: SCB

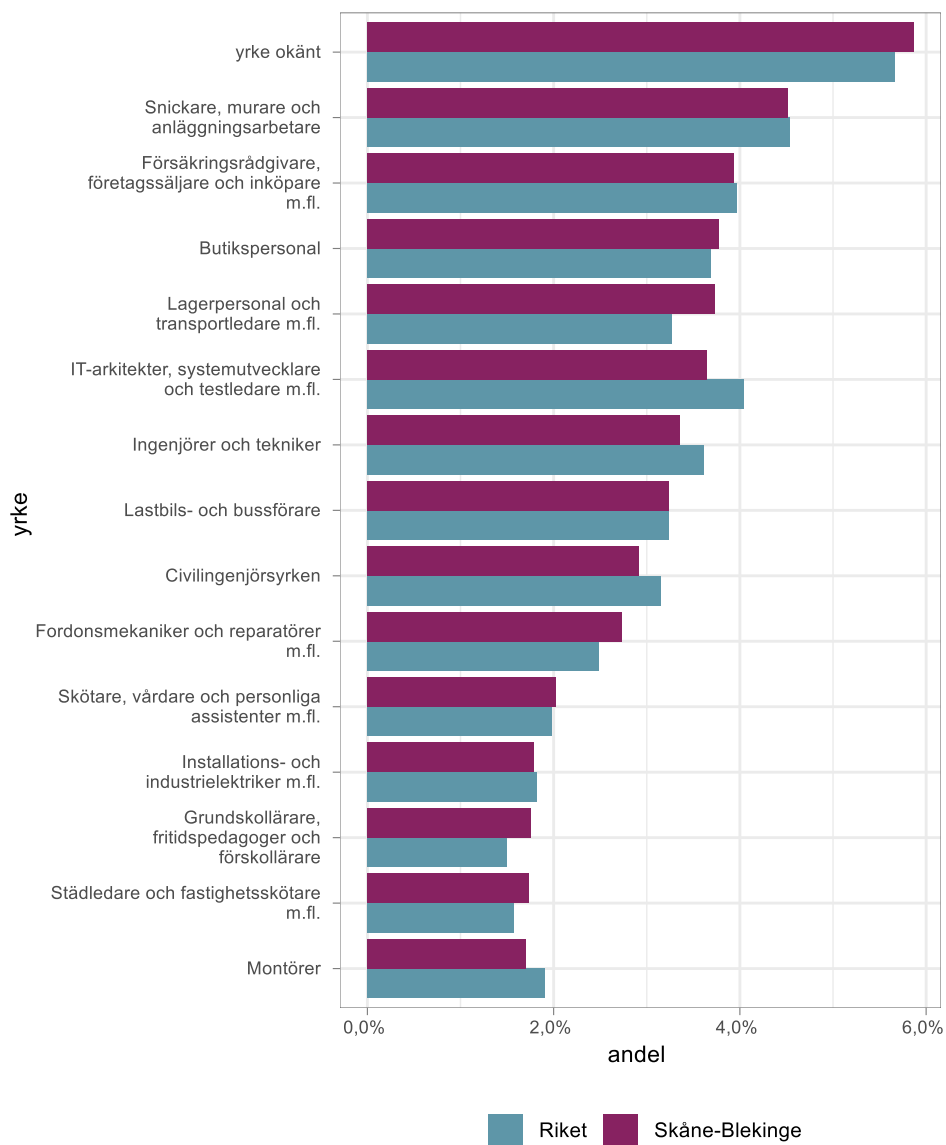
Kvinnor och män befinner sig till stor del i olika yrken. I Skåne-Blekinge var det endast 31 av totalt 149 yrken som var jämställda, definierat som att underrepresenterat kön stod för minst 40 procent av sysselsättningen. Dessa jämställda yrken stod för 10,4 procent av det totala antalet anställda i Skåne-Blekinge.

Största 15 yrkena för kvinnor i Skåne-Blekinge år 2017, med jämförelsetal för Riket

Källa: SCB

Största 15 yrkena för män i Skåne-Blekinge år 2017, med jämförelsetal för Riket

Källa: SCB

Fattigdom

Människor med risk för fattigdom eller social utslagning

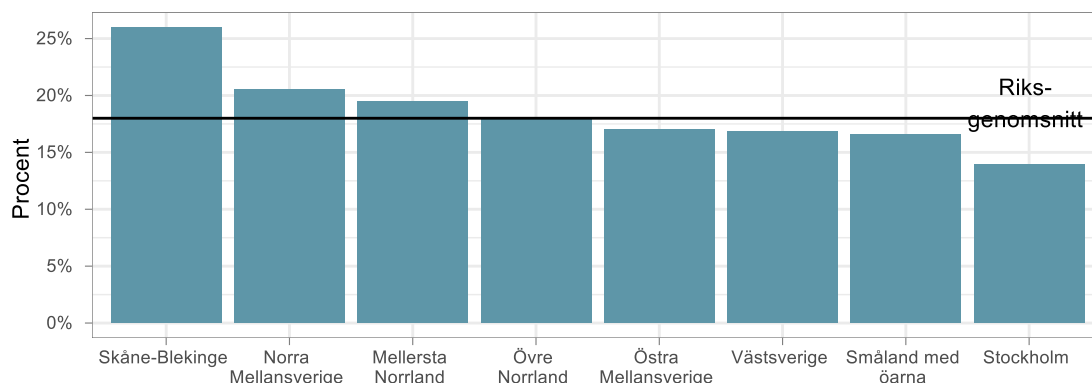
På EU-nivå används ett fattigdomsmått som baserat på låga inkomster eller materiell fattigdom. Definitionen av "människor med risk för fattigdom eller social utslagning" framgår av följande definition hämtad från Eurostat (Eurostat, [2019](#)):

"Europa 2020-strategin främjar social integration, särskilt genom att minska fattigdomen, genom att syfta till att lyfta minst 20 miljoner människor ur risken för fattigdom och social utslagning. Denna indikator motsvarar summan av personer som är: i riskzonen för ekonomisk fattigdom eller allvarlig materiell fattigdom eller bor i hushåll med mycket låg sysselsättningsgrad. Personer räknas bara en gång även om de finns i flera underindikatorer. I gruppen "risk för ekonomisk fattigdom" finns personer med en ekvivalerad disponibla inkomst under gränsen för fattigdomsrisik, som är satt till 60% av den nationella medianekvivalenterade disponibla inkomsten (efter sociala transfereringar). Materiell fattigdom täcker indikatorer för ekonomisk belastning och social hållbarhet. Personer lever i allvarlig materiell fattigdom har levnadsvillkor som är starkt begränsade av brist på resurser, de upplever minst 4 av 9 efterfrågade kriterier på materiell fattigdom: de har inte råd att i) betala hyres- eller nödvändiga räkningar för drift av hemmet, ii) hålla hemmet tillräckligt varmt, iii) möta oväntade utgifter, iv) äta kött, fisk eller proteinekvaliteter varannan dag, v) ta en veckosemester hemifrån, vi) en äga bil, vii) äga en tvättmaskin, viii) äga en färg-TV eller ix) äga en telefon. Människor som bor i hushåll med mycket låg sysselsättningsgrad är de i åldern 0-59 som bor i hushåll där vuxna (18-59 år) arbetar 20% eller mindre av sin totala arbetspotential under det senaste året." (Översättning av Region Skåne)

I ett svenskt perspektiv är andelen invånare som lever med risk för allvarlig fattigdom eller social utslagning hög. 26 procent av invånarna i Skåne-Blekinge tillhör riskkategorin för fattigdom eller social utsatthet, vilket är högst i riket och kan jämföras med 18 procent i riket. Andelen fattiga eller socialt utsatta i Sverige är dock relativt låg jämfört med EU-snittet på 22 procent.

EU:s fattigdomsmått kan dock framstå som något svårtolkat då det blandar relativ fattigdom (mindre än 60 procent av disponibel medianinkomst) med absoluta mått på fattigdom (till exempel att inte ha råd att värma upp sin bostad).

Andel invånare som är i risk för fattigdom eller social exkludering år 2018

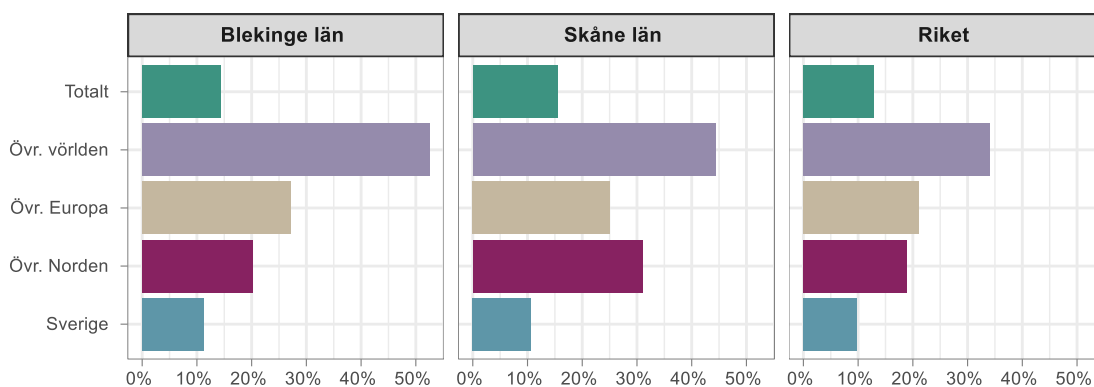
Källa: Eurostat

Enligt SCB är andelen som lever i risk för allvarlig materiell fattigdom enligt ovanstående definition (dvs de som uppfyller minst fyra av EU:s nio kriterier på materiell fattigdom) mycket låg i ett europeiskt perspektiv. 2018 var endast 2 procent av befolkningen materiellt fattiga, vilket kan jämföras med EU-genomsnittet på 6 procent (SCB, [2019b](#)).

Folkhälsomyndigheten publicerar data som definierar "ekonomisk utsatthet" som att "den disponibla inkomsten per konsumtionsenhet är lägre än 60 % av medianvärdet för riket". Statistiken går att bryta ned på region, kön, utbildning och födelse-land. Av statistiken framgår att ekonomisk utsatthet i stor utsträckning handlar om utbildning och härkomst. Även familjetyp är av stor betydelse. År 2018 klassade 40 procent av alla familjer i Skåne som bestod av "ensamstående vuxen med hemmavarande barn under 18 år" som tillhörande gruppen med låga inkomster (dvs under 60 procent av medianinkomsten), medan motsvarande andel bland övriga familjer med hemmavarande barn under 18 år endast var 18 procent (motsvarande värden för Blekinge var 37 respektive 15 procent). Vanligen var den ensamstående vårdnadshavaren en kvinna.

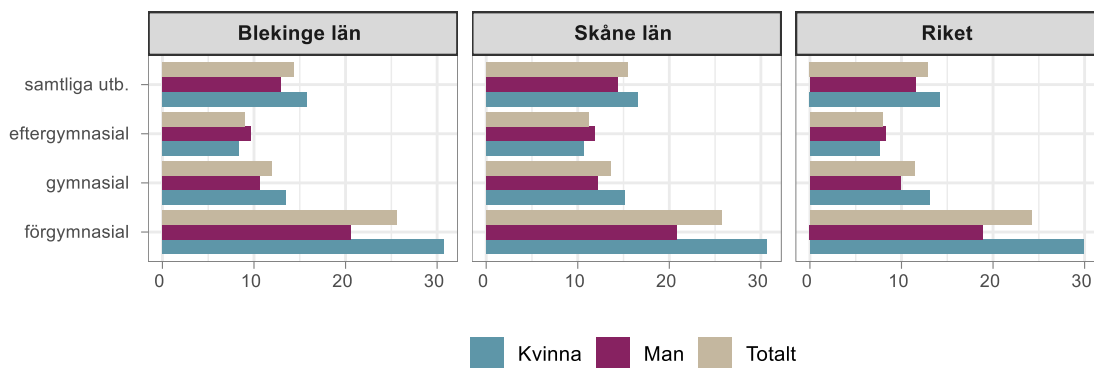
Både Skåne och Blekinge har en större andel personer i ekonomiskt utsatta hushåll än riksgenomsnittet, framför allt bland invånarna som är födda utanför Europa.

Andel personer i ekonomiskt utsatta hushåll i åldern 25+ år efter region och födelse-land år 2018

Källa: Folkhälsomyndigheten

Andel personer i ekonomiskt utsatta hushåll i åldern 25+ år efter region, kön och utbildning

Källa: Folkhälsomyndigheten

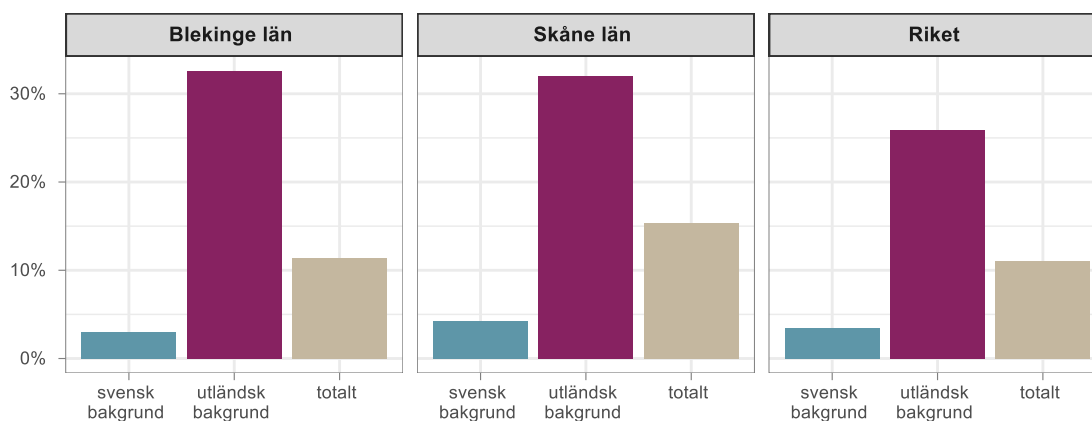
Ytterligare grupper med överhängande risk för allvarlig fattigdom är personer som vistas i Sverige, men inte ingår i de svenska registren. Bland dessa finns utsatta EU/EES-medborgare och papperslösa som illegalt befinner sig i Sverige. Enligt omvärldsanalysen inför det kommande ESF+-programmet uppskattas antalet EU-migranter på nationell nivå vara mellan 4 000 - 6 000 personer, medan antalet papperslösa uppskattas till mellan 10 000 - 35 000 personer. I en rapport från Länsstyrelsen i Skåne uppges att det inte går att uppskatta hur många utsatta EU-medborgare som uppehåller sig i Skåne på grund av att ett stort antal inte har någon kontakt med myndigheterna. Länsstyrelsen konstaterar dock att det finns en omfattande social problematik med fattigdom, dåliga bostadsförhållanden och betydande hälsoproblem i gruppen (Länsstyrelsen i Skåne, 2018).

Barnfattigdom

Folkhälsomyndigheten redovisar även ett mått på barnfattigdom som utvecklats av Röda Korset. Till skillnad från många övriga fattigdomsmått är detta ett mått på absolut fattigdom, vilket utgår från hur många barn som lever i familjer med socialbidrag eller har inkomster under socialbidragsgränsen. Folkhälsomyndigheten definierar måttet enligt följande: "Statistiken avser andel barn 0-17 år med svensk eller utländsk bakgrund som finns i ekonomiskt utsatta hushåll. Med "ekonomiskt utsatta" menas hushåll med låg inkomst eller socialbidrag. Med låg inkomst menas lägsta utgiftsnivå baserad på den socialbidragsnorm som fastställdes på 1980-talet (med inflationsuppräknningar) och en norm för boendeutgifter. Om inkomsterna understiger normen för dessa utgifter definieras detta som låg inkomst. Med socialbidrag menas att sådant erhållits minst en gång under året. Med utländsk bakgrund menas minst en utlandsfödd förälder. Måttet är ett absolut mått till skillnad från det relativa mått som också används ibland."

Som framgår av diagrammet nedan finns det ett mycket kraftigt samband mellan barnfattigdom och utländsk bakgrund. I Skåne och Blekinge levde år 2017 4,3 respektive 3,0 procent av barnen med svensk bakgrund i ekonomiskt utsatta hushåll. Motsvarande andel för barn med utländsk bakgrund var 32,0 respektive 32,6 procent.

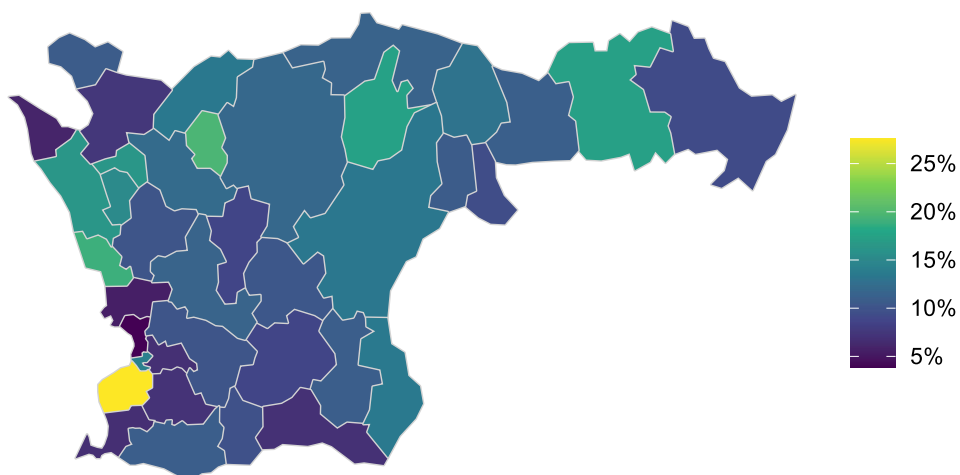
Andel barn 0-17 år i ekonomiskt utsatta hushåll år 2017 efter region och barnets bakgrund

I Skåne-Blekinge var barnfattigdomen högst i Malmö där 27,5 procent av barnen år 2017 levde i ekonomiskt utsatta hushåll. Data får dock tolkas med viss försiktighet eftersom öresundspendlares inkomster inte ingår i statistikunderlaget.

I Malmökommissionens slutrapport (Kommissionen för ett socialt hållbart Malmö, 2013) konstateras att Malmö är en så kalla "arrival town", där många nyanlända flyktingar först bosätter sig för att sedan flytta vidare när de blivit mera etablerade i Sverige, vilket sannolikt är en förklaring till den höga barnfattigdomen. Övriga kommuner med hög barnfattigdom kännetecknas ofta av att de drabbats av omställningen från industri- till tjänstesamhälle.

Andel barn 0-17 år i ekonomiskt utsatta hushåll år 2017

Källa: Folkhälsomyndigheten

Ett grönare och koldioxidsnålare Europa

Miljösituationen i Skåne-Blekinge

Befolkningsökning och dagens ekonomiska tillväxt medför ett ökat tryck på Skånes och Blekinges naturresurser som ska leverera nödvändiga ekosystemtjänster som rent vatten, råvaror och möjlighet till rekreation. Den stora utmaningen att skapa en hållbar regional utveckling understryks av Länsstyrelsen Skånes och Länsstyrelsen Blekinges årliga bedömning av miljökvalitetsmålen, se Figur 1 och Figur 2. Endast ett av femton miljökvalitetsmål som är relevanta för Skåne och Blekinge bedöms kunna nås med dagens utveckling. Dessutom är trenden för flera av målen fortfarande negativ (Länsstyrelsen i Skåne, 2019), (Länsstyrelsen Blekinge, 2019). I en nationell jämförelse är Skåne längst från att nå miljökvalitetsmålen av samtliga län (Länsstyrelsen, 2019). Av de femton målen följs tolv upp på regional nivå. Miljökvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Skyddande ozonskikt och Säker strålmiljö beror i huvudsak på insatser på nationell och internationell nivå och följs därför bara upp på nationell nivå.

Figur 1 Regional bedömning av miljökvalitetsmålen för Skåne. Länsstyrelsen Skåne, 2019.

Miljömål	Målbedömning	Miljötillstånd
Begränsad klimatpåverkan	Ingen regional bedömning	Ingen regional bedömning
Frisk luft	Nej	
Bara naturlig försurning	Nej	
Giftfri miljö	Nej	
Skyddande ozonskikt	Ingen regional bedömning	Ingen regional bedömning
Säker strålmiljö	Ingen regional bedömning	Ingen regional bedömning
Ingen övergödning	Nej	
Levande sjöar och vattendrag	Nej	
Grundvatten av god kvalitet	Nej	
Hav i balans samt levande kust och skärgård	Nej	
Myllrande våtmarker	Nej	
Levande skogar	Nej	
Ett rikt odlingslandskap	Nej	
God bebyggd miljö	Nej	
Ett rikt växt- och djurliv	Nej	

Figur 2 Regional bedömning av miljö kvalitetsmålen för Blekinge. Länsstyrelsen Blekinge, 2019.

Särskilda förutsättningar i Skåne och Blekinge

Att utvecklingen för de skånska miljö kvalitetsmålen ser så dålig ut har delvis att göra med att livsmedelsproduktion är så stor och viktig i Skåne. Hälften av den mat som produceras i Sverige kommer från Skåne, och hälften av vår svenska livsmedelsindustri är skånsk. Även om det svenska jordbruket är mer ansvarstagande än i många andra länder, är påverkan på luft, mark och vatten mycket stor.

Blekinge är inte lika jordbruksintensivt som Skåne. När det gäller problem med övergödning i kustvattnet i form av fosfor kommer lika mycket från enskilda avlopp som från jordbruket. Även industrin ger upphov till fosforutsläpp. Den största källan till övergödning i kustvattnet är näringsämnen som transporteras in från annat håll. Både i Skåne och Blekinge är bidraget av näringsämnen från gamla utsläpp och från utsläpp i andra länder stort. Därtill är Skåne och Blekinge transitregioner för en stor del av den svenska handeln med kontinenten samt att haven kring Skåne och Blekinge är hårt belastade av internationell sjöfart.

Skånes med svenska mått relativt höga befolkningstäthet gör också att exploateringen av mark är förhållandevis stor. Det är en stor utmaning att hushålla med Sveriges bästa åkermark och ta hänsyn till andra allmänna intressen samtidigt som vi ska skapa förutsättningar för ökat bostadsbyggande. Även om befolkningstätheten är mindre i Blekinge är avvägningar vid exploatering av mark även viktiga här.

Biologisk mångfald

Skåne är den region i Sverige som har störst rikedom av växt- och djurarter. Skåne är också den region där artantalet gått starkast tillbaka och flest arter dött ut. Exploatering samt intensivt jordbruk och skogsbruk har lett till att de mosaikartade miljöer som gynnar den biologiska mångfalden, endast finns kvar som små isolerade fragment i landskapet. Skåne och Blekinge har därtill många spridningsbarriärer på grund av bebyggelse, vägar och järnvägar. Arterna får därmed svårt att röra sig mellan de kvarvarande livsmiljöer som de är beroende av. I haven har överfiske utarmat fiskebestånden och den marina biologiska mångfalden. Grunda havsvikar har stor betydelse för många fiskarter som lek-, uppväxt- och födosöksområden. Dessa områden kan störas av övergödning, fiske och exploatering. Många vattendrag påverkas också av barriärer som vattenkraftverk och dämmen. Dammar, rensning, rätning, dikning, brist på funktionella kantzoner och förändrad markanvändning skapar onaturliga förhållanden som hotar både den biologiska mångfalden och vattenkvaliteten.

Hav, vatten och kust

Havet och våra sjöar och vattendrag och dess stränder är viktiga resurser som bidrar till stora kulturella och ekonomiska värden i Skåne och Blekinge. I havs- och kustmiljön kvarstår dock stora problem med övergödning, svaga fiskbestånd, obalans i ekosystem, gifter, skräp och exploatering. Grundvattnet visar kvalitetsproblem som hänger ihop med en stor näringsbelastning men även stor sårbarhet med delvis genomsläppliga jordar och otillfredsställande vattenskydd. För Blekinges del är tillgången till grundvatten också betydligt mindre än i Skåne. I Södra Sverige väntas klimatförändringarna leda till längre vegetationsperioder samt fler och längre perioder med torka och låg grundvattenbildning under sommarhalvåret. Detta i kombination med att grundvattenmagasinen generellt är relativt små gör att risken för att det uppstår brist på grundvatten kan förväntas öka i framtiden. Erosionen vid Skånes kuster är hög och har länge varit ett problem.

Klimat och energi

Utsläpp från energiproduktion och -användning måste minska. Exempelvis gäller det utsläpp av koldioxid från avfallsförbränning med fossilt innehåll. På sikt kommer även negativa utsläpp behövas i Skåne och Blekinge med lagring av avskild koldioxid.

Skåne har särskilt låg regional elproduktion, särskilt reglerbar sådan, vilket ger utmaningar för elförsörjningen när fler företag behöver mer el samt när transportsektorn elektrifieras. Elnäten behöver utvecklas snabbt för att möta dagens och framtidens behov av mer effekt. Med tanke på att en mycket stor utbyggnad av den svenska vindkraftsparken är att vänta så ökar behovet av att anpassa elnäten för denna förändring. Det stora beroendet av elöverföring från annat håll gör att årsmedel för elpriserna i södra Sverige är högre än i andra delar av landet, vilket hämmar den inhemska konkurrenskraften för företag i Skåne och Blekinge.

Mängden transporter inom och genom Skåne och Blekinge ökar vilket med fossila drivmedel också innebär ökade utsläpp av koldioxid och av luftföroreningar som kväveoxider och partiklar. Att trafikarbetet ökar är en utmaning för alla regioner som växer.

Ett förändrat klimat förväntas ge ökad nederbörd, kraftiga regn, stigande havsnivåer, värmeböljor och torka. Detta ger påtagliga utmaningar i form av försörjning av dricksvatten, smittspridning vid översvämningar, skador på bebyggelse och infrastruktur, saltvatteninträngning i grundvatten och vattentäkter, svårigheter för jordbruket och

skogsbruket, hälsorisker samt utbredning av invasiva arter. Förändring av klimatet kan även leda till vissa positiva förändringar, såsom ökad produktion för både jordbruket och skogsbruket på grund av varmare väder och därigenom förlängd växtsäsong.

Resursanvändning

Uttag och användningen av resurser är fortsatt hög i Skåne och Blekinge likt i många delar av världen. Samhällets konsumtion skapar utmaningar i och utanför denna geografi. De produkter som används följer i stora delar linjära flöden från resursuttag till förädling, distribution, användning och slutligt omhändertagande vid uppnådd livslängd. Slitage och oaktsamhet leder till att delar av många produkter hamnar i naturen vilket ger påverkan på kort och lång sikt på människors och djurs välmående. Exempel är partiklar från däck och konstgräsplaner, plastpåsar, fimpas och tungmetaller.

Luftkvalitet

Luften i tätorter i Skåne och Blekinge har visserligen blivit betydligt bättre sedan mätningar startades för ungefär 50 år sedan. Det finns mycket kvar att göra för att minska luftföroreningarnas negativa effekter på människors och djurs hälsa. Luftföroreningar som kväveoxider, kolväten och partiklar kommer till största del från förbränning, industriprocesser och transporter. Kunskapen om hur luftföroreningar påverkar människor, djur och växtlighet ökar och visar ofta på större effekter än vad som tidigare varit känt, särskilt på barn och unga.

Cirkulär ekonomi

Uttag och användningen av resurser är fortsatt hög i regionen likt i många delar av världen. Samhällets konsumtion skapar utmaningar i och utanför Skåne. De produkter som används följer i stora delar linjära flöden från resursuttag till förädling, distribution, användning och slutligt omhändertagande vid uppnådd livslängd. Slitage och oaktsamhet leder till att delar av många produkter hamnar i naturen vilket ger påverkan på kort och lång sikt på människors och djurs välmående. Exempel är partiklar från däck och konstgräsplaner, plastpåsar, fimpas och tungmetaller. För Skåne-Blekinge framstår den cirkulära ekonomins intåg som särskilt viktig inom den stora livsmedelssektorn och inom tillverkningsindustrin.

- Skåne har som jordbrukslän stor potential för olika tillämpningar av biomassa (biobaserad ekonomi).
- Det finns mycket att göra för att främja delningsekonomin. Skåne har en avfallspanel som arbetar med avfallsminskning. Dock finns det inga samlade siffror på dessa två områden kopplat till cirkulär ekonomi.
- Det behövs mer industriell symbios som till exempel tillvaratagande av spillvärme.

Prioritering av mål

Att miljö kvalitetsmålen inte nås visar att dagens samhälle inte är miljömässigt hållbart och att de resurser som avsätts inte har varit tillräckliga. Alla miljö kvalitetsmål är viktiga – här görs ingen prioritering mellan dessa. Istället är syftet att prioritera mellan målen i programområde 2. Denna prioritering görs utifrån var en begränsad budget för regionala utvecklingsinsatser kan tänkas göra mest nytta. Många miljö kvalitetsmål kräver finansiering för fysiska åtgärder, såsom användning av kantzoner och fånggrödor i jordbruket, återskapande av våtmarker, förbättring av reningsverk, klimatanpassning av bebyggelse för höjd havsvattennivå och energieffektivisering av offentliga byggnader. Dessa insatser behövs men kräver stora resurser för att ge resultat som verkligen förändrar dagens situation. Stödande aktiviteter för att få till nödvändig finansiering för sådana insatser kan rymmas i regionalfondsprogrammet. För att skapa möjlighet för att uppnå större nytta bör dessa insatser främst bidra till att nya teknologier

och lösningar kan utvecklas, testas och skalas upp för att i nästa steg minska kostnaden för fysiska åtgärder. Finansiering av utvecklande insatser kan ske både inom programområde 1 och programområde 2.

Val av mål i programområde 2:

- Främja förnybar energi, särskilt stöd till förnybar energiteknik som ligger nära marknaden. Denna energiteknik får gärna bidra till ökad planerbar elproduktion.
- Främja en hållbar vattenförvaltning, särskilt utveckling av nya lösningar för att förbättra vattensystemen.
- Främja övergången till en cirkulär ekonomi, särskilt utveckling av alternativ till fossila råvaror. Detta mål kan även innefatta en utveckling av en mer biobaserad ekonomi.
- Främja biologisk mångfald och grön infrastruktur i stadsmiljö samt minska föroreningarna, särskilt utveckling av nya gröna lösningar.
- Eventuellt vore ett nytt mål om att främja bättre användning av eleffekt önskvärt. Ökad anslutning till fjärrvärme genom nya lösningar minskar behovet av el till uppvärmning när elnäten är som mest ansträngda. En sådan åtgärd kan sorteras under Främja energieffektivisering. Ökad efterfrågefleksibilitet ge möjlighet att minska toppar i effektbehovet. En sådan åtgärd kan läggas in under Utveckla smarta energisystem, smarta nät och smart lagring på lokal nivå.

Bruttoregionprodukt, produktivitet och skattekraft

Hitintills har den redovisade statistiken främst tagit utgångspunkt från individer i egenskap av utbildade, anställda eller företagare. Men det är även viktigt att mäta utvecklingen i ekonomiska termer. I avsnittet nedan redovisas fyra olika mått:

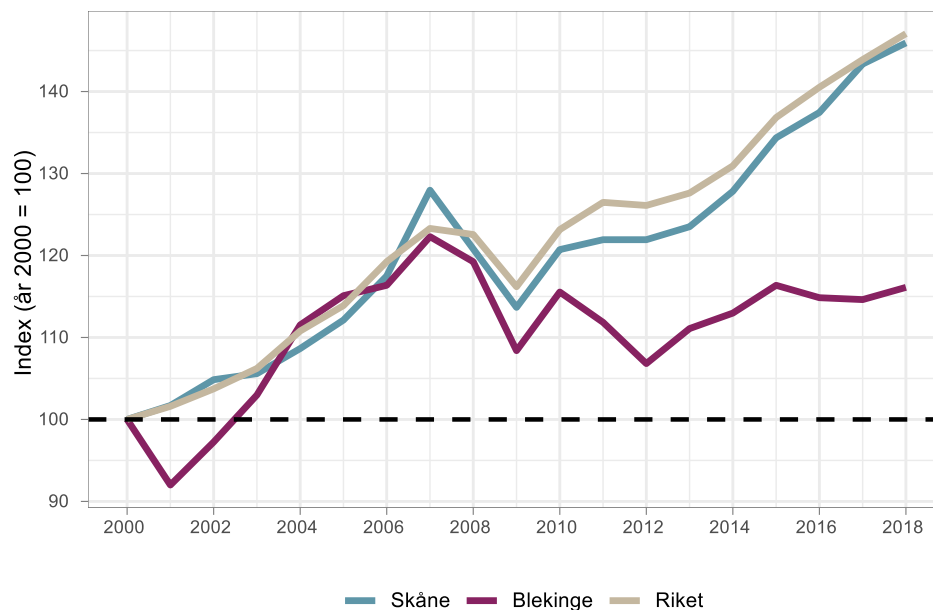
1. Bruttoregionprodukt (BRP), vilket, något förenklat, är det sammanlagda värdet av alla varor och tjänster som produceras i en region. Bruttoregionprodukten är den regionala motsvarigheten till det som på nationell nivå kallas för bruttonationalprodukt (BNP). Notera att osäkerheterna i BRP-beräkningarna ökar ju lägre nivå de omfattar. Kommunala BRP-tal bör därför tolkas med stor försiktighet.
2. Produktivitet, definierat som bruttoregionprodukt per sysselsatt.
3. Daglönesumma, dvs. inkomst för förvärvsarbetande redovisad efter den plats där de arbetar (till skillnad från nattlönesumma som innebär att inkomsten redovisas efter var de förvärvsarbetande bor).
4. Skattekraft, vilket är den genomsnittliga beskattningsbara förvärvsinkomsten

BRP och produktivitet

Blekinge län hade en god ekonomisk tillväxt, i nivå med riksgenomsnittet, under perioden 2000–2007. Men sedan finans- och fordonskrisen har tillväxttakten varit svag och långt under riksgenomsnittet. I riket ökade näringslivets BNP 2007–2018 med 24 procent samtidigt som det minskade med 6 procent i Blekinge län. Ser vi till hela 2000-talet uppgår tillväxten i länets näringsliv till 16 procent, vilket är under riksgenomsnittet som uppgår till 47 procent. Även Skåne påverkades kraftigt av Finanskrisen 2008/09 och Skånes BRP sjönk med ca 11 procent mellan 2007 och 2009. Bakom nedgången i Skånes BRP berodde på stor del på en kris i det storskaliga kunskapsintensiva näringslivet kopplat till telecom och läkemedel (Sony, Ericsson och AztraZeneca). Skånes tillväxt har de senaste åren varit relativt stark.

Utveckling av näringslivets BRP i fasta priser 2000–2018

Index 2000=100. Data avseende 2018 är preliminär

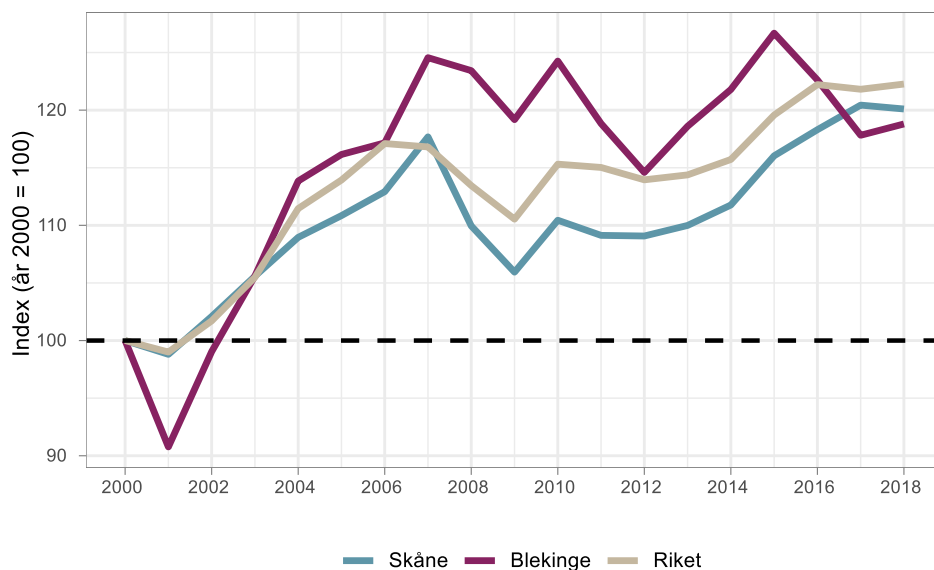

Källa: SCB

Ur ett produktivitetperspektiv har Blekinge, i förhållande till den totala tillväxten, haft en förhållandevis god utveckling. Under 2000-talet har produktiviteten i länets näringsliv ökat med 18 procent och i riket ökade den med 22 procent under samma period. Differensen är i detta avseende betydligt mindre än sett till den totala tillväxten. Anledningen till att länet har haft en svagare ekonomisk tillväxt än riket är att antalet anställda inom näringslivet minskat sedan finans- och fordonskrisen. Tillväxten i länet är således produktivitetsdriven. Men även när det gäller produktivitetens utveckling har den bromsat in under senare år. Som starkast var den under perioden 2000–2007 då den översteg riksgenomsnittet med råge. Det finns således olika förutsättningar och drivkrafter till utvecklingen i regionens delar. Tillväxten av produktiviteten i Skåne har varit låg ända sedan periodens början och sjönk kraftigt under Finanskrisen, till stor del till följd av krisen inom telekom och läkemedel. Till skillnad från Blekinge har Skåne relativt få stora ”ankarföretag” som kan driva utvecklingen inom näringslivet. Enligt Skånes produktivitetskommission är den låga produktiviteten i Skåne till stora delar en följd av branschammansättning och en brist på stora företag som kan driva utvecklingen i samspel med mindre företag.

Utveckling av näringslivets produktivitet (BRP/sysselsatt) i fasta priser (2010), 2000–2018

Index 2000=100. Data avseende 2018 är preliminär

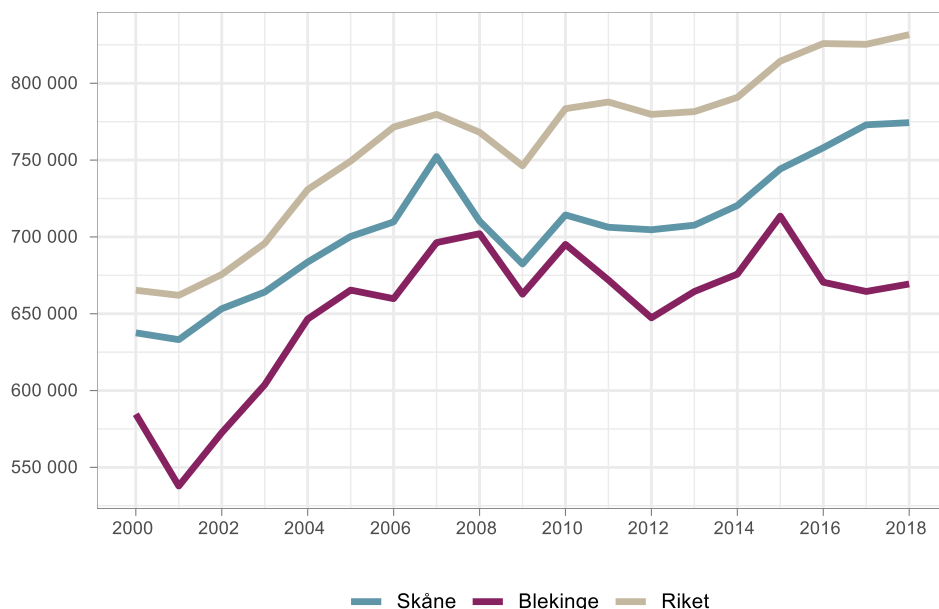

Källa: SCB

Det är inte bara tillväxten av produktiviteten som är låg relativt riket i både Skåne och Blekinge. Även nivån i absoluta tal är låg i jämfört med riket, vilket framgår av diagrammet nedan.

Produktivitet per sysselsatt, 2000-2018, kronor

Fasta priser i 2010 års värde

Källa: SCB

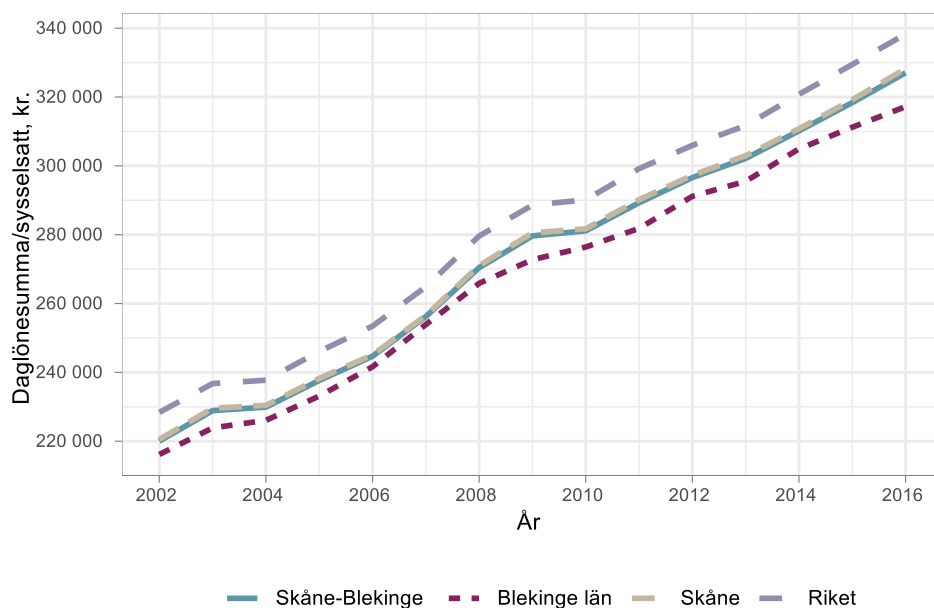
Daglönessummor

Daglönessumma per sysselsatt kan ses som ett alternativt mått till BRP per capita, vilket indikerar produktiviteten i den uppmätta ekonomin. De båda måtten samvarierar, men

daglönesumma per sysselsatt utvecklas i jämnare takt mellan åren, då antalet sysselsatta inte kan justeras efter konjunkturen på samma sätt som produktionen varierar.

Daglönesumman per sysselsatt år 2016 i Skåne-Blekinge uppgick till 327 042 kr. vilket kan jämföras med 317 195 kr. i Blekinge län och 328 228 kr. i Skåne. Båda länen hade en lägre daglönesumma per anställd än riket där lönesumman uppgick till 338 280 kronor. Mellan år 2002 och 2016 växte daglönesumman per sysselsatt i Skåne-Blekinge med 49 procent, vilket kan jämföras med 47 procent i Blekinge län och 49 procent i Skåne. Skåne hade en något högre tillväxt av daglönesumman än riket, där tillväxten uppgick till 48 procent.

Daglönesumma per sysselsatt (kr.),
under perioden 2002 till 2016

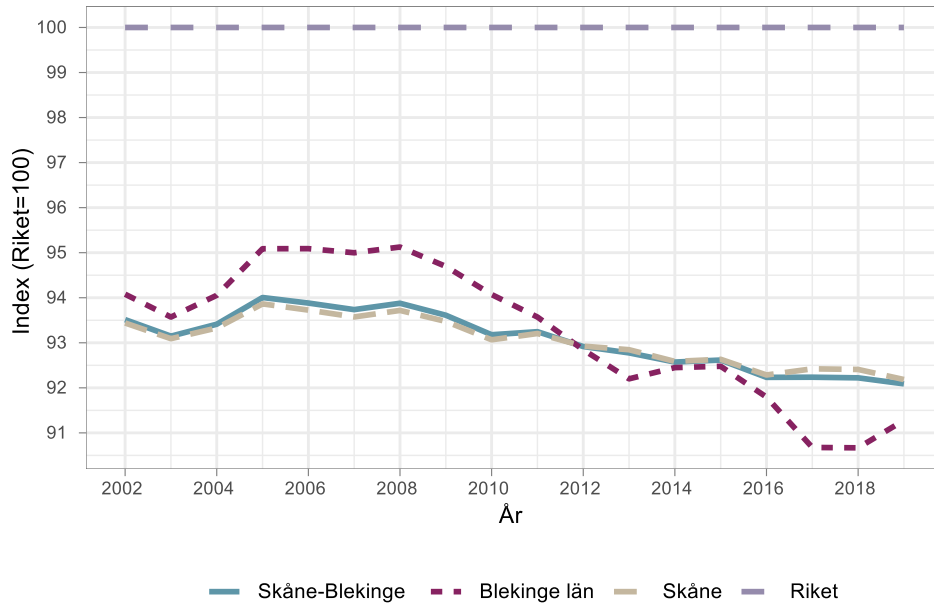

Källa: SCB

Skattekraft

För att kunna säkra tillgången på välfärdstjänster och infrastruktur m.m. är det av väsentlig betydelse att det finns en skattebas i regionen. Skattekraften bestäms av den genomsnittliga beskattningsbara förvärvsinkomsten för varje inkomsttagare och hur stor andelen inkomsttagare av befolkningen är. År 2019 uppgick skattekraften per invånare i Skåne-Blekinge till 92 procent av genomsnittet för riket vilket kan jämföras med 91 procent i Blekinge län och 92 procent i Skåne.

Andel av rikets skattekraft, index,
under perioden 2002 till 2019

Källa: SCB

Referenser

- Adermon, A., & Gustavsson, M. (2015). *Teknisk utveckling och jobbpolarisering*. SNS. Hämtad från https://www.sns.se/cdn.triggerfish.cloud/uploads/2016/07/sns_analys_nr_28_0.pdf
- Bureau of Labour Statistics. (2018). *Contingent and Alternative Employment Arrangements - May 2017*. Bureau of Labour Statistics.
- Eurostat. (2019). *People at risk of poverty or social exclusion*. Hämtad från https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/t2020_50/default/table?lang=en
- Forsknings- och innovationsri Skåne. (2019). *Skånes innovationsstrategi för hållbar tillväxt (utkast 6)*. Forsknings- och innovationsrådet i Skåne. Hämtad från https://www.innovationsframtid.com/uploads/1/2/0/5/120507840/nya_innovationsstrategin_utkast_6_20190906.pdf
- Frey, C. B., & Osborne, M. A. (2013). *The future of employment: How susceptible are jobs to computerisation?* Working paper. Hämtad från https://www.oxfordmartin.ox.ac.uk/downloads/academic/The_Future_of_Employment.pdf
- Henning, M., Borggren, J., Boström Elias, J., Enflo, K., & Lavén, F. (2016). *Strukturömvandling och automatisering – konsekvenser på regionala arbetsmarknader*. Region Skåne, Västra Götalandsregionen. Hämtad från <https://utveckling.skane.se/publikationer/rapporter-analyser-och-prognoser/strukturömvandling-och-automatisering/>
- Irwin, N. (2019, september 15). Maybe We're Not All Going to Be Gig Economy Workers After All. *New York Times*. Hämtad från <https://www.nytimes.com/2019/09/15/upshot/gig-economy-limits-labor-market-uber-california.html>
- Joyce, P. (2015). *Integrationspolitik och arbetsmarknad. En översikt av integrationsåtgärder i Sverige 1998-2014*. DELMI. Hämtad från <https://www.delmi.se/upl/files/116634.pdf>
- Katz, L. F., & Krueger, K. (2016). *The Rise and Nature of Alternative Work Arrangements in the United States, 1995-2015*. Princeton University. Hämtad från <https://dataspace.princeton.edu/jspui/bitstream/88435/dsp01zs25xb933/3/603.pdf>
- Kommissionen för ett socialt hållbart Malmö. (2013). *Malmöns väg mot en hållbar framtid*. Malmö stad. Hämtad från https://malmo.se/download/18.3108a6ec1445513e589b90/1491298327791/malmo%CC%88kommissionen_slutrapport_2014.pdf
- Länsstyrelsen. (2019). *RUS, Regional årlig uppföljning 2019 (Vol. 2019)*. Hämtad från <http://extra.lansstyrelsen.se/rus/Sv/råu/Sidor/default.aspx>
- Länsstyrelsen Blekinge. (2019). *Miljö kvalitetsmålen 2019 Årlig uppföljning av miljömålen i Blekinge län (Vol. 2019)*. Länsstyrelsen Blekinge.
- Länsstyrelsen i Skåne. (2018). *Lägesbild avseende utsatta EU-medborgare i Skåne - Lägesbild två 2018*. Länsstyrelsen i Skåne. Hämtad från <https://www.lansstyrelsen.se/download/18.4dc15f2816a53b76de713b19/1557924008941/L%C3%A4gesbild%202018-%20Utsatta%20EU%20medborgare%20H%C3%B6sten%202018%20-.pdf>
- Länsstyrelsen i Skåne. (2019). *Länsstyrelsen Skåne, Regional årlig uppföljning av miljömålen Skåne 2019 (Vol. 2019)*.
- Region Skåne. (2019a). *Skånska styrkeområden*. Region Skåne. Hämtad från https://utveckling.skane.se/siteassets/publikationer_dokument/innovationsrapport.pdf
- Region Skåne. (2019b). *Skånska styrkeområden*. Region Skåne. Hämtad från <https://utveckling.skane.se/publikationer/rapporter-analyser-och-prognoser/innovationsrapport-skanska-styrkeomraden/>
- REGLAB. (2017). *Platsens betydelse för utrikes föddas etablering på arbetsmarknaden*. REGLAB. Hämtad från <http://www.reglab.se/wp-content/uploads/2017/06/Rapport-Platsens-betydelse.pdf>

SCB. (2019a, augusti). Antalet tidsbegränsat anställda minskar. *Arbetskraftsundersökningarna (AKU), 2:a kvartalet 2019*. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/arbetsmarknad/arbetskraftsundersokningar/arbetskraftsundersokningarna-aku/pong/statistiknyhet/arbetskraftsundersokningarna-aku-2a-kvartalet-2019/>.

SCB. (2019b). *Sverige har lägre materiell fattigdom än de flesta andra länder i EU*. SCB. Hämtad från <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/levnadsforhallanden/levnadsforhallanden/undersokningarna-av-levnadsforhallanden-ulf-silc/pong/statistiknyhet/namnlos>

SCB. (2019c). *Sysselsättningsprognos 2018*. SCB. Hämtad från https://www.scb.se/contentassets/112cf3335f0243fab6b5fafaae8e5032/uf0516_2016i40_br_am78br1901.pdf

SCB, & Arbetsförmedlingen. (2019). *Situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning 2018*. SCB. Hämtad från https://www.scb.se/contentassets/14e6562ea76147f3a18e06419fd0466f/am0503_2018a01_br_am78br1902.pdf

Storrie, D. (2018). *Non-standard forms of employment: Recent trends and future prospects*. Eurofund. Hämtad från https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef1746en.pdf

Svenska ESF-rådet. (2019). *Bakgrund till framtiden. En omvärldsanalys för ESF+ perioden 2021-2027*. Svenska ESF-rådet. Hämtad från <https://www.esf.se/Documents/Rapporter%20och%20publikationer/Bakgrund%20till%20framtiden%20en%20omv%C3%A4rldsanalys%20f%C3%B6r%20esf%20perioden%202021%E2%80%932027.pdf>

Tåhlin, M. (2019). *Polariseringsmyten. Försvinner verkligen de medelkvalificerade jobben?* Arena idé. Hämtad från <https://arenaide.se/wp-content/uploads/sites/2/2019/05/rap-polariseringsmyt-final-webb2.pdf>

Temagruppen Unga i arbetslivet. (2017). *Aktivitet: okänd? Unga som varken arbetar eller studerar*. Hämtad från https://www.muuf.se/sites/default/files/publikationer_uploads/aktivitet_okand_0.pdf

Wingborg, M. (2019). *Fler otrygga jobb och färre fackligt anslutna - Statistik och analyser för åren 2005-2018*. Arena idé.